

ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕಿ
ದೀಪಿಕಾ ಕಚ್ಚಲ್

ಹಿರಿಯ ಸಂಪಾದಕಿ
ಬಿ.ಕೆ. ಕಿರಣ್ಣಯ್ಯ

ಮುಖಪುಟ ವಿನ್ಯಾಸ
ಗಜಾನನ ಪಿ. ದೋಪೆ

ಯೋಜನೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಚರ್ಚೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಯೋಜನಾ ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸಮಾಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ ಸಚಿವಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದರೂ, ಯೋಜನಾ ಕೇವಲ ಅಧಿಕೃತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಹಿಂದಿ, ಅಸ್ಸಾಮಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಬಂಗಾಲಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ಮರಾಠಿ, ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಒರಿಯಾ, ಪಂಜಾಬಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನಾ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತನಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಲೇಖಕರವು. ಅವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ಯೋಜನಾ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಖಾಸಗಿರಾಜ್ಯ ಯಥಾರ್ಥತೆ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ರಗಳು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ.

ವಿಳಾಸ

ಯೋಜನಾ - ಕನ್ನಡ,
ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗ,

ಸಮಾಚಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಾರ ಸಚಿವಾಲಯ,
ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ,

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂತಸ್ತು, 'ಎಫ್'ವಿಂಗ್,
ಕೇಂದ್ರೀಯ ಸದನ, ಕೋರಮಂಗಲ,
ಬೆಂಗಳೂರು - 560 034.

ದೂರವಾಣಿ : 080 - 25537244.

E-mail : kannada-yojana@gov.in

ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ .....

ಸಂಪಾದಕೀಯ	2
ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಮುಕ್ತ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರ * ಸಂಜೀವ ಕುಮಾರ್ ಮತ್ತು ರಾಘವೇಂದ್ರ	3
ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿ * ಸಿ. ಹರಕುಮಾರ್	10
ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಬೆಳವಣಿಗೆ * ಸಿ.ಕೆ. ದಾಸ್	12
ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು; ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮ * ಮಂಜುಳಾ ವಾಧ್ವಾ	15
ಬಿದಿರು ಮಿಷನ್; ಆರ್ಥಿಕ ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಸಾಧನ * ನಿರೇಂದ್ರ ದೇವ್	21
ಪದ್ಮ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪ್ರದಾನ	25
ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸವಾಲು * ನರೇಶ್ ಚಂದ್ರ ಸಕ್ಸೆನಾ	29
ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಚಾಲನೆ * ಇಬು ಸಂಜೀವ್ ಗಾರ್ಗ್	33
ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಪ್ರಯೋಜನ * ಡಾ. ಅವಿಕ್ ಸರ್ಕಾರ್	36
ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆ * ಡಾ. ಆರ್. ಶಂಕರಪ್ಪ	41
ಯುಧನಶೀಯ - ದಯಾಮರಣ * ಎಸ್. ಸುಶೀಲ ಚಿಂತಾಮಣಿ	46
ನಿಮಗಿದು ತಿಳಿದಿದೆಯೇ?	51
ವಾರ್ತಾ ವಿಶೇಷ	52

ಯೋಜನಾ ಚಂದಾ ವಿವರ
ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 230.00
ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ 430.00
ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ 610.00
ಚಂದಾ ಹಣವನ್ನು ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ಮೂಲಕ
ನಮ್ಮ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆನ್‌ಲೈನ್ ಮೂಲಕ
ಚಂದಾದಾರರಾಗಲು
ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕಾದ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್
Log on to
<http://publicationsdivision.nic.in/>,
in collaboration with bharatkosh.gov.in

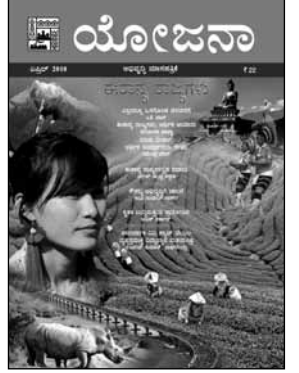
ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಡಿಮಾಂಡ್ ಡ್ರಾಫ್ಟ್ ಕಳಿಸುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನು PUBLICATIONS DIVISION,
MINISTRY OF I & B, GOVERNMENT OF INDIA ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ CHENNAI ನಲ್ಲಿ
ಸಂದಾಯವಾಗುವಂತೆ ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ನಮ್ಮ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ರೇಖನಿಯೊಂದಿಗೆ

ಸಂಪಾದಕೀಯ

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ, ಕಾಜಿರಂಗದ ಘೇಂಡಾಮೃಗಗಳು, ಮೇಘಾಲಯದ ಮೋಡರಾಶಿ, ಬೆತ್ತ ಬಿದಿರಿನ ಕಲಾಕೃತಿ, ಸುಂದರವಾದ ಕೈಮಗ್ಗದ ಬಟ್ಟೆ, ಆರ್ಕಿಡ್‌ಗಳು, ಚಹ ತೋಟ - ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ದೃಶ್ಯಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳ ಹಳೆಯ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶ, ಆಕರ್ಷಕ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣ, ಕರಕುಶಲ ಕಲೆ ಅಥವಾ ಸ್ನೇಹಯುತ ಜನರ ಸ್ಥಳವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಸವಾಗದೆ, ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದ, ವಿಶೇಷವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರದೇಶವೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯದ 'ಸಪ್ತ ಸೋದರಿ'ಯರ ಜತೆ ಸಿಕ್ಕಿ ರಾಜ್ಯವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗ, ವಿಶೇಷ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ತ್ರಿಪುರಾ, ಮಿಜೋರಾಂ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಮಣಿಪುರ ಮತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿಂ ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ನಮೂನೆಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಹಣಕಾಸು ಹಂಚಿಕೆ, ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯ ರಚನೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಈ ಎಲ್ಲ ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ / ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯಿಂದಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ವಿಭಿನ್ನತೆಯೊಂದಿಗೆ, ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕಡಿಮೆ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯಕೊರತೆ, ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಡಿಪಾಯ ಕೊರತೆ ಮೊದಲಾದವು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧಿಸಲು ಎದುರಾಗಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂತುಲಿತ ಸಮಾನಾಂತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿವೆ. ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತ ಈಶಾನ್ಯ ನೀತಿ ಈ ಭಾಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಮೇಘಾಲಯದ ಮೆಂಡಿಪಥರ್‌ನಿಂದ ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಗುವಾಹಟಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಮೊದಲ ರೈಲು, ಓವನ್‌ಚೆಸಿಯ ವಿನ್ಯೂತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಎರಡನೆ ಘಟಕ ಆರಂಭ, ಅಸ್ಸಾಂನ ಧೋಲಾ-ಸಾದಿಯಾ ನಡುವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ 9.15 ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ಉದ್ದದ ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೊದಲಾದವು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಕುರಿತಾದ ಗಣನೀಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ, ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಜುಮ್ ಸಾಗುವಳಿಗಳಂತಹ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ವಲಯ ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪುನಾರಚಿತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಿದಿರು ಮಿಷನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ 1290 ಕೋಟಿ ರೂ. ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನ ಜೀವನ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಸಂಪರ್ಕ ಸಮಸ್ಯೆ, ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ರೈಲು-ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಕೊರತೆ ಹಾಗೂ ವಿಮಾನ ಯಾನ ಸೌಲಭ್ಯ ಬಹುತೇಕ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು, ದೇಶದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿನಿಮಯ ಹೊಂದಲು ತೊಡಕಾಗಿದೆ. ಈ ವಲಯದ ಸಂಪರ್ಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೊಸ ರಸ್ತೆ ಸೇತುವೆ ಹಾಗೂ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಜನತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಅರಸಿ ದೇಶದ ಇನ್ನಿತರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಿಷನ್, ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಿಷನ್, ಮೇಘಾಲಯ ರಾಜ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಜನರ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾರ್ಗ ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಲಸೆ ತಪ್ಪಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತರಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಸಹಾಯ ಗುಂಪು ರಚನೆ ಮೂಲಕ ಇವರ ಆರ್ಥಿಕ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯ ಸಮುದಾಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣೆ ಯೋಜನೆ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ನಿರ್ವಹಣೆ ಗುಂಪು ರಚನೆಗಳಂತ ಕ್ರಮಗಳು ಮಹಿಳೆಯರ ಸಶಕ್ತೀಕರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಕ್ರಮಗಳು ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳೊಂದಿಗೆ, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗಿವೆ.

ಹಾರದರ್ಶನಕ ವಿವಿ ಹ್ಯಾಟ್ ಬೆಂಬಲ

ವ್ಯತ್ಯಾಸಮುಕ್ತ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರ

* ಸಂಜೀವ ಕುಮಾರ್
** ರಾಘವೇಂದ್ರ

ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ:
ಮತಪತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಫಲಿತಾಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮತದಾರರು ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮತಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಂತಾಗಲು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅಸಿಂಧು ಮತಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು 1977ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಬಳಕೆಯ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. 1988ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು, ಜನತಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಅಧಿನಿಯಮ, 1951ಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ, ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವ ಹೊಸ 61-ಎ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿತು. ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾದ ಉಪಬಂಧವು 15ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1989ರಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಿತರ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಸಮಿತಿಯು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವು ಒಂದು ಸುರಕ್ಷಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆದುದರಿಂದ, ತಜ್ಞರ ಸಮಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡದೆ, 1990ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.

2000ನೇ ಇಸವಿಯಿಂದಲೂ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಿಗೆ ನಡೆಸಲಾದ 107 ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 2004, 2009 ಮತ್ತು 2014ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ನಡೆಸಲಾದ 3 ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ ಕುರಿತು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪುಗಳು

ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯ ವಿವಾದವನ್ನು ಈ ಮುಂದೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ 2001ರಿಂದಲೂ ವಿವಿಧ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮುಂದೆ ಎತ್ತಲಾಗಿದೆ:

- (ಎ) ಮದ್ರಾಸ್ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ - 2001
- (ಬಿ) ದೆಹಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ - 2004
- (ಸಿ) ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ - 2004
- (ಡಿ) ಕೇರಳ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ - 2002
- (ಇ) ಬಾಂಬೆ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ - 2004 (ನಾಗಪುರ ಪೀಠ)

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು,
ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ
ಮತಯಂತ್ರಗಳು
ದೋಷಾತೀತವೆಂದು
ನುತೊನ್ನೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು
ಪುನರಾವೇಶಿಸಿರುತ್ತದೆ.
ಎಂದಿಗಂತೆ,
ಇವು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ
ವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥವುಗಳಾಗಿದ್ದು
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿವೆ.

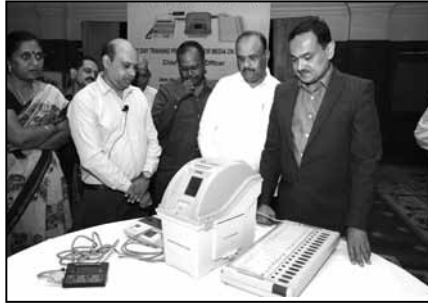
ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು, 1990ರ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದಿರುವ ಹಲವಾರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಪಕ್ಷಗಳ (National and State Parties) ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣಾ ಸಮಿತಿಯು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ

* ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿ. ** ಉಪ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿ, ಕರ್ನಾಟಕ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕ್ರಮಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದ ನಂತರ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು, ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳು, ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹವಾದಂಥವು, ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದಂಥವು ಹಾಗೂ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥವುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನ ನೀಡಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಕೆಲವು ಅರ್ಜಿದಾರರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲ್ಮನವಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದೆ.

"ಈ ಆವಿಷ್ಕಾರವು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಗಣಕಯಂತ್ರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿಯೂ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರವು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಮದರಾಸ್ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳೆರಡೂ, ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯು, ಮತಪತ್ರ / ಮತಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಆಧಾರಿತ ಚುನಾವಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಿಂತ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿವೆ. ಮಾನ್ಯ ಮದ್ರಾಸ್ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಸಹ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿದೆ. ಮದರಾಸ್ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ನೀಡಿದ ಈ ಮುಂದಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು:

"ಯಾವುದೇ 'ವೈರಸ್' ಅಥವಾ 'ಬಗ್'ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಸಹ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗಣಕಯಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ, ಗಣಕಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮಿಂಗ್‌ಗೂ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮಿಂಗ್‌ಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲ. ಗಣಕಯಂತ್ರವು ಅಂತರ್ಜಾಲದ

ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕೇವಲ ಅವುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅಂತರ್ನಿಹಿತ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್‌ನ ಮಾಪಾಡಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಆದರೆ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರ ಘಟಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ."

ಕೇರಳದ ಮಾನ್ಯ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಹೂಡಲಾದ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಮೊಕದ್ದಮೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ದಿನಾಂಕ 06.02.2002ರಂದು, ಆ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಹೊರಡಿಸಿದ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ, ಇವಿಎಂನ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಸದರಿ ಚುನಾವಣಾ ಸಂಬಂಧಿ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಕೇರಳ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾನ್ಯ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಸಿವಿಲ್ ಅಪೀಲಿನಲ್ಲಿ (ಎಐಆರ್ 2003 ಎಸ್ ಸಿ2271) ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದೆ.

ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಒಳಾಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಭಾರತದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿರುವ ದತ್ತಾಂಶ ಅಥವಾ ತಂತ್ರವು ಪೈರಸಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವಿಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮುಂದೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ತದನಂತರ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳು ತಪ್ಪುಮಾಡಲು

ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದವುಗಳೆಲ್ಲವೆಂದು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ-ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, 2009ರಲ್ಲಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ನಡೆದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ವಿವಾದವನ್ನು ಎತ್ತಿದವು. ಆದರೂ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಆರೋಪವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಅದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಈ ಕುರಿತು 2009ರಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನೇರಿದರು, ಆಗ ಅದು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅವರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿತು. ಆಗ, ಈ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಸಂವಾದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಹುದೆಂದು ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಸವಾಲನ್ನು ಹಾಕಿತು. ಆದರೆ, ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೂ, ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಆಂತರಿಕ ಘಟಕಾಂಶಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ್ಯೂ, ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ, ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ, ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ವಿಡಿಯೋ ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಆಯೋಗವು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದಂಥವರಿಗೆ, 2009ರ ಆಗಸ್ಟ್ 3ರಿಂದ 8ರವರೆಗೆ, ಆಯೋಗದ ಕಚೇರಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಆಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಆಹ್ವಾನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಆಹ್ವಾನಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ವಿವಿಧ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ ಮುಂದೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಅರ್ಜಿದಾರರು ಹಾಗೂ ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಆಯೋಗಕ್ಕೆ

ಲಿಖಿತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇದ್ದರು. ಹತ್ತು ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಎಂದರೆ - ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ದೆಹಲಿ, ಗುಜರಾತ್, ಕರ್ನಾಟಕ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ಪಂಜಾಬ್, ರಾಜಾಸ್ಥಾನ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಒಂದು ನೂರು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಮತ್ತು ಆರೋಪಿಸಿರುವ ದೋಷವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಅಪ್ಪಿಕೇಷನ್‌ಗೆ ಬಳಸಿ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲು ಆ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಯೋಗದ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಣಿತರ ತಂಡ, ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ತಯಾರಕರು, ಬಿ.ಇ.ಎಲ್. ಮತ್ತು ಇ.ಸಿ.ಐ.ಎಲ್. ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗೆ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಫಲಶ್ರುತಿಯೆಂದರೆ, ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಮೂಲಕ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾದರು, ಇಲ್ಲವೇ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲು ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಆನಂತರ, ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ “ಯಂತ್ರ”ವನ್ನು ದೂರದರ್ಶನ ವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದರು. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ಈ ‘ಯಂತ್ರ’ವನ್ನು ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಸಂಗ್ರಾಹಾಗಾರದಿಂದ ಕಳವು ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಮತ್ತು ಹೀಗಾಗಿ ಅದು ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಬಳಸಿದ ‘ಯಂತ್ರ’ವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಾರೋಪ ಮಾಡಿತು.

2010ರಲ್ಲಿ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಕರೆದಿದ್ದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಾಂ ಮತ್ತು ತಮಿಳುನಾಡಿನಿಂದ ಬಂದ ಕೆಲವು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ 2018

ಪಕ್ಷಗಳು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದವು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ “ಮತದಾರರು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಗದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಪರೀಕ್ಷೆ” (ವಿವಿಪಿಎಟಿ) ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಶೋಧಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

2009ರಲ್ಲಿ, ದೆಹಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದಿದ್ದ ಒಂದು ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕುರಿತು ಈ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತಲಾಯಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಮೋಸಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ‘ಮತದಾರನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಗದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಪರೀಕ್ಷೆ’ (ವಿವಿಪಿಎಟಿ) ಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಕುರಿತು ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ನೀಡಿದ ಸವಿವರವಾದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳಿಂದ ದೆಹಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಸಂತೃಪ್ತವಾಗಿ, ಮತದಾರನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಗದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಪರೀಕ್ಷೆ (ವಿವಿಪಿಎಟಿ) ಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನ ನೀಡಿ 2012ರಲ್ಲಿ ಮೊಕದ್ದಮೆಯನ್ನು ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡಿತು.

ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಬಳಸುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸುರಕ್ಷತೆ

(ಎ) ಈ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು / ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನೀಯವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಪೋ ಗ್ರಾಮ್‌ಅನ್ನು (ತಂತ್ರಾಂಶವನ್ನು), ಬದಲಾಯಿಸಲು ಅಥವಾ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿದ್ದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ‘ಒನ್ ಟೈಮ್ ಪೋಗ್ರಾಮ್‌ಬಲ್’ (ಓಟಿಪಿ) / ಮ್ಯಾಸ್ಕಡ್ ಚಿಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮಿಳನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ಇತರ ಯಂತ್ರ ಅಥವಾ ಸಿಸ್ಟಮ್‌ಗೆ ತಂತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ನಿಸ್ತಂತು ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ ಸಂಪರ್ಕಗೊಳಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇದರ ದತ್ತಾಂಶ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿದ್ದುವ ಯಾವುದೇ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ;

(ಬಿ) ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ತಂತ್ರಾಂಶವನ್ನು ಬಿಇಎಲ್ (ರಕ್ಷಣಾ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಪಿ.ಎಸ್.ಯು.) ಮತ್ತು ಇ.ಸಿ.ಐ.ಎಲ್. (ಅಣು ಇಂಧನ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಪಿಎಸ್‌ಯು) ನಲ್ಲಿರುವ ಆಯ್ದು ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳ ಒಂದು ತಂಡದ ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವರವರ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಯ್ದು 2-3 ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳ ಒಂದು ತಂತ್ರಾಂಶ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತಂಡವು ಮೂಲಸಂಕೇತವನ್ನು

ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಉಪ-ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ;

(ಸಿ) ತಂತ್ರಾಂಶ ವಿನ್ಯಾಸಕಾರ್ಯವು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ, ತಂತ್ರಾಂಶ ಅಗತ್ಯತೆ ತಪಶೀಲುಗಳ (ಎಸ್‌ಆರ್‌ಎಸ್) ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಪರೀಕ್ಷಾ ತಂಡವು ಈ ತಂತ್ರಾಂಶದ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತದೆ. ತಂತ್ರಾಂಶವನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅದರ ಉದ್ದೇಶಿತ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ;

(ಡಿ) ಅಂಥ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ, ಮೂಲ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಸಂಕೇತದ ಯಂತ್ರ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಕ ತಯಾರಕನಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಈ ಯಂತ್ರ ಸಂಕೇತದಿಂದ ಮೂಲ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಓದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲಸಂಕೇತವನ್ನು ಪಿ.ಎಸ್.ಯು.ಗಳ ತಂತ್ರಾಂಶ ತಂಡದ ಹೊರಗಿನ ಯಾವೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಹಸ್ತಾಂತರ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ;

(ಇ) ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಕ ತಯಾರಕನು, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಪಿ.ಎಸ್.ಯು.ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದೊಳಗೆ ಜೋಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಶೀಲನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರವೇ, ಪಿ.ಎಸ್.ಯು. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಕ ತಯಾರಕನಿಗೆ ಬ್ಯಾಚ್ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ;

(ಎಫ್) ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಮೂಲ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮಾತ್ರ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು;

(ಜಿ) ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ವಿಧಿಸಲಾದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆ ಕುರಿತ ಪರೀಕ್ಷಾ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ತಂಡವು ಯಂತ್ರದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ;

(ಹೆಚ್) ಒಬ್ಬ ಮತದಾರನು ಒಂದು ಬಾರಿ ಮಾತ್ರ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಇರುವಂತೆ ತಂತ್ರಾಂಶವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಿಸೈಡಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಲೆಟ್‌ಅನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಮಾತ್ರವೇ, ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಿಂದ ಮತದಾರನು ಮತವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲೂ, ಯಂತ್ರವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಸೈಡಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ಬ್ಯಾಲೆಟ್‌ಅನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ನಂತರ ಮಾತ್ರವೇ ಮುಂದಿನ ಮತವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಈ ನಡುವೆ, ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬರುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಕೇತಕ್ಕೆ (ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಿಂದ ಬರುವ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ) ಯಂತ್ರವು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ;

(ಐ) ಪಿ.ಎಸ್.ಯು.ನ ಒಳಗಿದ್ದು, ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಘಟಕವಾಗಿರುವ ಗುಣಮಟ್ಟ ಭರವಸೆ ತಂಡವು, ಉತ್ಪಾದನಾ ತಂಡಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು, ಯಂತ್ರದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತದೆ;

(ಜೆ) ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಯೂನಿಟ್‌(ಬಿಯು) ಮತ್ತು ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ (ಸಿಯು) ನಡುವೆ ಸಕ್ರಿಯ ಸಂಕೇತ, ನೈಜ ಸಮಯ ಹೊಂದಿದ ಗಡಿಯಾರದ ಅಳವಡಿಕೆ, ಪೂರ್ಣ ಪ್ರದರ್ಶನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೀ ಒತ್ತಿದಾಗ ದಿನಾಂಕ ಮತ್ತು ಸಮಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಳವಡಿಕೆಗಳಂಥ ಕೆಲವು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು 2006ರಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯಿತು;

(ಕೆ) ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್ಟು ಹೈಪ್ರೀಕ್ಯೆನ್ಸಿ ರಿಸೀವರನ್ನು ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶ ಡೀಕೋಡರನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ವೈರ್‌ಲೆಸ್ ಅಥವಾ ಹೊರಗಿನ ಅಥವಾ ಬ್ಲೂಟೂತ್ ಅಥವಾ ವೈ-ಫೈ ಗುಪ್ತ ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ಅನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಅಸಂಬಂಧವೆಂದು 2006ರಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಮಿತಿಯು ನಿರ್ಣಯಿಸಿತು. ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೂಢಲಿಪ್ಯಂತರೀಕರಿಸಿರುವ (ಎನ್‌ಕ್ರಿಪ್ಟ್) ಮತ್ತು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಸಂಕೇತೀಕರಿಸಿರುವ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಬಾಹ್ಯ ಮೂಲದಿಂದ ಬರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಾಹ್ಯ ಸಂಪರ್ಕವಿರದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮತ ಯಂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಯಂತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅವೆಂದರೆ:-

ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಿಸ್ಟಮ್‌ಗಳು ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುವ ಗಣಕಯಂತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಹ್ಯಾಕಿಂಗ್‌ಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುರಕ್ಷತೆಗಳು

ಆಯೋಗವು, ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಯಾವುದೇ ದುರ್ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಲೋಪಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ, ಸುರಕ್ಷಾ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಪರಿಮಿತಿಗಳ ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಸುರಕ್ಷಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮತೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು, ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು

ಮೂಡಿಸಲು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಸಕ್ರಿಯ ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಸಹಿತ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈ ಸುರಕ್ಷಾ ಕ್ರಮಗಳು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿವೆ:

(ಎ) ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ಮುಂಚೆ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ತಯಾರಿಕೆದಾರರ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳು, ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಮೊದಲ ಹಂತದ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು (ಎಫ್‌ಎಲ್‌ಸಿ) ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ;

(ಬಿ) ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ತಯಾರಕರು ಮೊದಲ ಹಂತದ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲೇ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳು ಮೂಲ ಘಟಕಗಳೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದ ನಂತರ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ನ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಅನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸಹಿ ಮಾಡಿರುವ "ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಪೇಪರ್‌ಸೀಲ್‌ಅನ್ನು ಬಳಸಿ ಮೊಹರು (ಸೀಲ್) ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಭದ್ರತಾ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದ ನಂತರ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ನ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್‌ಅನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಒಳಗಿನ ಯಾವುದೇ ಘಟಕವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು / ಮುಟ್ಟಲು ಆಸ್ಪದ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

(ಸಿ) ಇದಲ್ಲದೆ, ಮೊದಲ ಹಂತದ ಪರಿಶೀಲನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಶೇಕಡಾ 5ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಅವರೇ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ 1000 ಮತಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವರು. ಈ ಅಣಕು ಮತದಾನದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಒಂದು ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ

ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಣಕು ಮತದಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದಾನದ ಅನುಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು, ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಶೇಕಡಾ 5ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದ ಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಅಣಕು ಮತದಾನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಮತಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಇರುವಂತಿರುತ್ತವೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಅಣಕು ಮತದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪ ಚುನಾವಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು / ರಿಟರ್ನಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ದಾಖಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ;

(ಡಿ) ತರುವಾಯ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ತಂತ್ರಾಂಶದಿಂದ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿದ ಮೂಲಕ ಎರಡು ಬಾರಿ, ಎಂದರೆ ವಿಧಾನಸಭಾ ಚುನಾವಣಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಒಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿತರಣೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಮತಗಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮತಗಟ್ಟೆಗೆ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂಥ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಅಂಥ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ / ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು.

(ಇ) ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ, ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸೆಟ್ ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ

ಮತಯಂತ್ರಗಳ ತೃಪ್ತಿದಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಕುರಿತು ಸ್ವತಃ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಮತದಾನದ ದಿನದಂದು, ವಾಸ್ತವಿಕ ಮತದಾನ ನಡೆಯುವ ಮುಂಚೆ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಣಕು ಮತದಾನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ;

(ಎಫ್) ಒಮ್ಮೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಸೆಟ್ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಯೂನಿಟ್‌ನೊಳಗೆ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಂತೆ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಯೂನಿಟ್‌ಅನ್ನು ದಾರ / ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಕಾಗದದ ಮೊಹರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೀಲ್ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಮೊಹರುಗಳು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ/ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಹಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ;

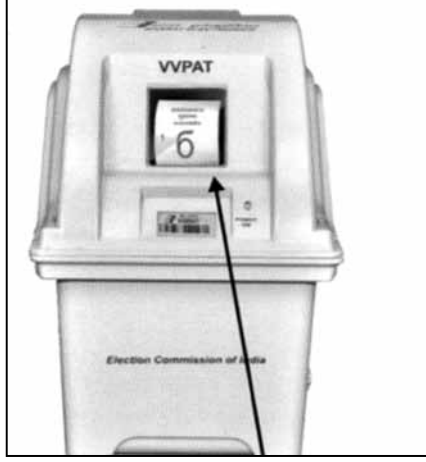
(ಜಿ) ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಶೇಕಡಾ 5ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಣಕು ಮತದಾನದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಒಂದು ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು, ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೆಟ್‌ಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಣಕು ಮತದಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ಚಲಾಯಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತದ ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯ ಮುದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಸಹ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

(ಹೆಚ್) ಮತದಾನದ ದಿನ, ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ / ಚುನಾವಣಾ ವಿಜಂಟರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತಗಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ 50 ಮತಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಅಣಕು ಮತದಾನವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅಣಕು ಮತದಾನ ನಡೆಸಿರುವ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಒಂದು ಅಣಕು ಮತದಾನ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

(ಐ) ಅಣಕು ಮತದಾನ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ, ಮತದಾನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಳಸುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಉಳಿದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಮೇಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಗುಂಡಿ (ಬಟನ್)ಗಳ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ದಾರದ ಮೊಹರು ಮತ್ತು ಹಸಿರು ಕಾಗದದ ಮೊಹರುನ್ನು ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಗದದ ಮೊಹರುಗಳ ಮತ್ತು ದಾರದ ಮೊಹರುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಹಿ ಮಾಡಲು ಚುನಾವಣಾ ಏಜೆಂಟರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮತದಾನ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡ ನಂತರ, ಪ್ರಿಸೈಡಿಂಗ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಪೋಲಿಂಗ್ ಏಜೆಂಟರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಮೇಲಿರುವ “ಕ್ಲೋಸ್” ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಒತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಇದಾದ ನಂತರ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮತಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

(ಜೆ) ಇದಾದ ನಂತರ, ಇಡೀ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಮೊಹರು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೊಹರುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಏಜೆಂಟರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಹಿ ಹಾಕಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅವರು ಮತ ವೇಣಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮುಂಚೆ ಮೊಹರು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮತಗಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಮತ ವೇಣಿಕೆ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿನ ದಾಸ್ತಾನು ಕೋಣೆಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯುವ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು / ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು.

(ಕೆ) ಇದರೊಂದಿಗೆ, ಎಣಿಕೆಗಾಗಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವ ಭದ್ರ ಕೋಣೆಗಳಿಗೂ ಸಹ ಮೊಹರು (ಸೀಲ್) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದಿನದ 24 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲವೂ ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭದ್ರಕೋಣೆಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಮೊಹರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೂ ಸಹ ಭದ್ರಕೋಣೆಯ ಮೇಲೆ ದಿನದ 24 ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಪಹರೆ ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶ

ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭದ್ರ ಕೋಣೆಗಳ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಬಹು ಪದರಗಳಲ್ಲಿ ಭದ್ರತಾ ಪಡೆಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

(ಎಲ್) ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಹಂತದ ಪರಿಶೀಲನೆ, ಮತದಾನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮುಂಚೆ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಸಿದ್ಧತೆ, ಅಣಕು ಮತದಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮತದಾರನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಗದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಪರೀಕ್ಷೆ (ವಿವಿಪಿಎಟಿ)

ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು 2010ರಲ್ಲಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮತದಾರನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಗದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯ (ವಿವಿಪಿಎಟಿ) ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುವ ಕುರಿತು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿತು. ಮತದಾರನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದಾದ ಕಾಗದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಪರೀಕ್ಷೆ (ವಿವಿಪಿಎಟಿ) ಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು, ಯಾವುದೇ ವಿವಾದ ಉಂಟಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕಾಗದ ಚೀಟಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರದ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಲಾಗುವ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಯೂನಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮತವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ

ಒಂದು ಕಾಗದ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಸೃಜಿಸುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿವಿಪಿಎಟಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಲೆಟ್ ಯೂನಿಟ್‌ಗೆ ಒಂದು ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಮತದಾನ ಮಾಡುವ ಅಂಕಣದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಗದ ಚೀಟಿಯು ಪಾರದರ್ಶಕ ಕಿಂಡಿಯ ಮೂಲಕ 07 ಸೆಕೆಂಡುಗಳ ಕಾಲ ವಿವಿಪಿಎಟಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಬಿ.ಇ.ಎಲ್. / ಇ.ಸಿ.ಐ.ಎಲ್. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ವಿ.ವಿ.ಪಿ.ಎ.ಟಿ. ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು 2013ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಅನುಮೋದಿಸಿತು ಮತ್ತು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಕುರಿತ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, 2013ರಲ್ಲಿ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಉಪ-ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿ.ವಿ.ಪಿ.ಎ.ಟಿ. ಯನ್ನು ಬಳಸಿತು ಮತ್ತು ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಯಿತು. ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿ.ವಿ.ಪಿ.ಎ.ಟಿ.ಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಆದೇಶ ನೀಡಿತು ಮತ್ತು ಇದರ ಖರೀದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಣವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿತು.

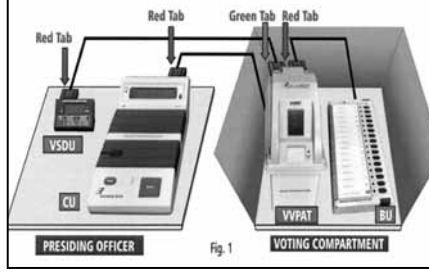
ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಭಾರತದ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿ ನಡೆಸುವ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅಖಂಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ವಿ.ವಿ.ಪಿ.ಎ.ಟಿ.ಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿದೆ.

ಆಯೋಗವು, ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ದೋಷಮುಕ್ತ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುರಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಾಪಕ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆಯೋಗವು, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವಂಥ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂಥ ಆಪಾದನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಇದೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೇನೂ ಎತ್ತಲಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಹಿಂದಿನ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ, ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೇಕಾದಂತೆ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಆಪಾದನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲು ಆಯೋಗವು, ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ್ಯೂ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ದುರುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೇಕಾದಂತೆ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಆಪಾದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹುರುಳಿರುವುದು ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಂಡುಬಂದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅದು ಕೆಲವು ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಎತ್ತಿದ ಅಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಆಪಾದನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ.

ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದವುಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಆಯೋಗವು ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಭರವಸೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸಿ ನಡೆಸುವ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅಖಂಡತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ

ಆಯೋಗವು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ವಿ.ವಿ.ಪಿ.ಎ.ಟಿ.ಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ತರುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರಿಕರ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಆರೋಪದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು/ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೂರುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಬಲ ಸಾಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಆಧಾರ ರಹಿತವಾದ, ಊಹಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಗೊತ್ತು-ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಲಾಗಿರುವ ಆಪಾದನೆಗಳು ತಿರಸ್ಕಾರ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗುವುದು.

ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತದೆ. 2004, 2009 ಹಾಗೂ 2014 ರಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದಾದ್ಯಂತ ನಡೆದ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ,

ಕಳೆದ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಮತಯಂತ್ರದ ಮೇಲಿನ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವತ್ತೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ಬಳಸಿದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಇಲ್ಲಿವರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕ್ಲೇಮು ಮಾಡಲಾಗಿದೆಯೋ, ಅದು “ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳಂತೆ ಕಾಣುವ” ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಯಂತ್ರಗಳ ಕುರಿತಾದುದೇ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳ ಕುರಿತದ್ದು ಅಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು, ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಅಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂದೇಹದ ನೆರಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ಅವಕಾಶ ನೀಡದಿರಲು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಶಂಕೆ ಉಳಿದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ತನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು, 2009ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಆಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುವಂತೆ ಅಗತ್ಯಪಡಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು.

ಇಂದು, ಆಯೋಗವು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳು ದೋಷಾತೀತವೆಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಪುನರ್‌ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ, ಇವು ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂಥವುಗಳಾಗಿ ಇದ್ದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿವೆ. □

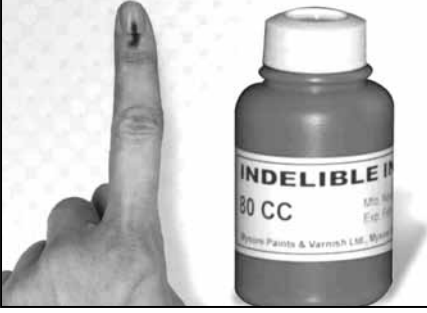
ಸುದ್ದಿ ಗುಟುಕು

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲ ಭೈರವರಿ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ 4 ಕೋಟಿ 96 ಲಕ್ಷ ಮತದಾರರಿದ್ದು, ಇನ್ನೂ 1 ಲಕ್ಷ 74 ಸಾವಿರದ 313 ಹೊಸದಾಗಿ ಅರ್ಜಿಗಳು ಬಂದಿವೆ ಎಂದು, ರಾಜ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ಸಂಜೀವ್‌ಕುಮಾರ್ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದ ಅವರು, ಸದ್ಯ ಏಪ್ರಿಲ್ 14ರ ವರೆಗೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಸರು ನೋಂದಾಯಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ಹೆಸರು ಸೇರಿಸುವವರು, ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವವರು ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದರು. ಈಗಾಗಲೇ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲ ಹೆಸರು ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ 3 ಲಕ್ಷ 69 ಸಾವಿರದ 345 ಅರ್ಹ ಮತದಾರರಿಗೆ ಗುರುತಿನ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಶೀಘ್ರ ನೀಡಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಸಂಜೀವ್‌ಕುಮಾರ್ ಹೇಳಿದರು.

ಅಜಸಲಾಗದ ಶಾಯಿ

* ಸಿ. ಹರಕುಮಾರ್

ಅಜಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯನ್ನು
'ಲಿಎಸ್‌ಎಚ್' ನ ವಿಶ್ವಾಸಿಗಳು
ಹಲವಾರು ಹಂತದ
ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ
ತದನಂತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ
ಇಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.
ಈ ಶಾಯಿಯು ಮತದಾರರ
ಬೆರಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು
ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ
ಅಂದರೆ
ಆರೋಗ್ಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಅರ್ಹ ಎನ್ನುವ ಶರೀರಕ್ಕೆ ವರದಿ
ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ
ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ
ಅಂದರೆ
ಚುನಾವಣೆಗೆ ಬಳಸಲು
ಅನುಕೂಲ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಭಾರತ ದೇಶವು ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಭಾರತವು ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಸಹಸ್ರಾರು ಜಾತಿ, ಉಪ-ಜಾತಿಗಳು, ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳು, ಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಭಾರತವು ತನ್ನ ವಿವಿಧತೆಯ ಮಧ್ಯೆಯೂ ಏಕತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವೆಂಬ ಒಕ್ಕೂಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಮಗ್ರ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಜನರೇ ನೇರವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು 'ಮತದಾನ' ದ ಹಕ್ಕು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ವಯಸ್ಸು ತುಂಬಿದ ಎಲ್ಲರೂ ಮತದಾನ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹರಾಗುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸರ್ಕಾರವು ನೀಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈಗಲೂ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡದಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ಮೂಲಕ ಜನರು ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಗುಪ್ತ ಮತದಾನ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮತದಾನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರು, ಅಶಿಕ್ಷಿತರು,

ಬಡವರು, ಶ್ರೀಮಂತರ ಎಂಬ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ 'ಒಬ್ಬರು - ಒಂದು ಮತದಾನ' ಎಂಬ ತತ್ವದಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಇಡೀ ಚುನಾವಣೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ವಿಶ್ವದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು 'ಭಾರತ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ' ದ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಭಾರತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಿದೆ.

ಇಂಡೆಲಿಬಲ್ ಇಂಕ್‌ನ ಅವಿಷ್ಕಾರದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಭಾರತದಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಚುನಾವಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಸಲಕರಣೆ, ಪರಿಕರಗಳು ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವಿಕೆ..... ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹಳ ಕಠಿಣ ಸವಾಲು. ಈ ಮಧ್ಯೆ 'ನಕಲಿ ಮತದಾನ' ತಡೆಯುವುದು ಕೂಡಾ ಇನ್ನೊಂದು ಸವಾಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ ಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆಯೆಂದರೆ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತ ಮತ್ತು ನಿರ್ಭೀತ ಚುನಾವಣೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಕಂಡುಕೊಂಡ ತಾಂತ್ರಿಕ ಅವಿಷ್ಕಾರವೇ ಈ "ಅಜಸಲಾಗದ ಶಾಯಿ (ಇಂಡೆಲಿಬಲ್ ಇಂಕ್)". ಈ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಮತದಾನ

* ಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು, ಮೈಸೂರು ಪೆಯಿಂಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ವಾರ್ನಿಷ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಮೈಸೂರು.

ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತದಾರನ(ಳ) ಬೆರಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲ ಬಳಕೆ

1962 ರ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಶಾಂತಿಕ ಆವಿಷ್ಕಾರವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯವಾದ 'ನ್ಯಾಷನಲ್ ಫಿಜಿಕಲ್ ಲ್ಯಾಬೋರೇಟರಿ, ನವದೆಹಲಿ' ಇದರ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ನ್ಯಾಷನಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮನ ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆ) ಇದರ ಮೂಲಕ ಪೇಟೆಂಟ್‌ನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಮೈಸೂರು ಪೆಯಿಂಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ವಾರ್ನಿಷ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಕ ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಆಯಾಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮುಖ್ಯ ನಿರ್ವಚನಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಛೇರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಇಂಡೆಲಿಬಲ್ ಇಂಕ್‌ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳು

ಈ ಇಂಡೆಲಿಬಲ್ ಇಂಕ್‌ನ್ನು 'ಸಿಎಸ್‌ಐಆರ್' ನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಲವಾರು ಹಂತದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ತದನಂತರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಶಾಯಿಯು ಮತದಾರರ ಬೆರಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಲು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಅಂದರೆ ಆರೋಗ್ಯದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರ್ಹ ಎನ್ನುವ ಪರಿಣಾಮವರದಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಅಂದರೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಬಳಸಲು ಅವಕಾಶ

ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಹಚ್ಚುವುದು ಜೈವಿಕವಾಗಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಬಳಕೆ ಮಾನವ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮತದಾರರ ಬೆರಳಿಗೆ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚುವ ವಿಧಾನವೂ ಕೂಡಾ ರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಬೆರಳಿಗೆ 'ಸ್ಟೇಟ್ ಲೈನ್' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ಬೆರಳನ್ನು 'ಫಸ್ಟ್ ಕಟ್ ಆಫ್ ಫಿಂಗರ್' ವರೆಗೆ 'ಡಿಪ್' ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯನ್ನು 'ಸ್ಟಾಂಪ್ ಪ್ಯಾಡ್' ಗೆ ಹಾಕಿ ಬೆರಳನ್ನು ಒತ್ತಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ನಾಜಲ್ ಡ್ರಾಪ್' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಂಡೆಲಿಬಲ್ ಇಂಕ್‌ನ ಪ್ಯಾಕಿಂಗ್ ವಿವರಗಳು

ಪ್ರಾರಂಭಿಕವಾಗಿ ಅಂದರೆ 1962 ರಲ್ಲಿ ಶಾಯಿಯನ್ನು 5 ಮಿ.ಲೀ. ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ತದನಂತರ 7.5 ಮಿ.ಲೀ. ಅಳತೆಗೆ ಏರಿಸಲಾಯಿತು. ಹಾಲಿ 10 ಮಿ.ಲೀ. ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿ 10 ಮಿ.ಲೀ. ಅಳತೆಯ ಶಾಯಿಯಿಂದ 750 ಮಂದಿಗೆ ಶಾಯಿ ಹಚ್ಚಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ತಲಾ

ಒಂದು ಮತಗಟ್ಟೆಗೆ 10 ಮಿ.ಲೀ. ಅಳತೆಯ ಎರಡು ಬಾಟಲ್‌ಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರತಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಅಂದರೆ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಘೋಷಣೆಯಾಗುವ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ಮೊದಲೇ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗವು ಈ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಲು ಸಂದೇಶ ರವಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದೇಶದ ಆಧಾರದ ಮೇರೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಪೆಯಿಂಟ್ಸ್ ಅಂಡ್ ವಾರ್ನಿಷ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳು ಅಂದರೆ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಖರೀದಿ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಸರಬರಾಜಿನ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ನಕಲಿ ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಬ್ರೇಕ್ ಹಾಕುವ ಈ ಅಳಿಸಲಾಗದ ಶಾಯಿಯ ಸಂಶೋಧನೆ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸರಬರಾಜಿನ ಹಿಂದೆ ಹಲವರ ಶ್ರಮ ಅಡಗಿದ್ದು, ಇದು ಭಾರತದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಯಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಭಾರತದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ನೇಪಾಳ, ಭೂತಾನ್, ಟರ್ಕಿ, ಮಾಲ್ಡೀವ್ಸ್, ಬರುಂಡಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರಿಕಾ, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ, ಮಲೇಶಿಯಾ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. □

**ಯೋಜನಾ
ಮೇ 2018 ಸಂಚಿಕೆಯ ವಿಷಯ
ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶ**

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಬೆಳವಣಿಗೆ

* ಸಿ.ಕೆ. ದಾಸ್

ಕಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ
ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು
ಉದ್ಯಮ, ನ್ಯೂನಕಾರ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ
ಅಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನು
ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕಾದರೆ,
ಸಮೀಕ್ಷೆಯಾಗದ
ಅರಣ್ಯೇತರ ಪ್ರದೇಶದ
ಭೂಸಮೀಕ್ಷೆ ಸೇರಿದಂತೆ
ಸಮಗ್ರ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗೆ
ತುರ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು
ಬರೆಯಬೇಕು.

ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವು ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ, ಅಸ್ಸಾಂ, ಮಣಿಪುರ, ಮೇಘಾಲಯ, ಮಿಜೋರಾಮ್, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಸಿಕ್ಕಿಂ ಮತ್ತು ತ್ರಿಪುರ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು 8 ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಭಾಗದ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶವು 2,62,179 ಚದರ ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಂತಹ ಬಹುದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ದೇಶದ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಿರಿದಾದ ಕಾರಿಡಾರ್ ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿವೆ. ಸಿಲಿಗುರಿ ಭಾಗದ ಮೂಲಕ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿರುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಕಾರಿಡಾರ್ಗೆ 'ಕೋಳಿಯ ಕುತ್ತಿಗೆ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಗಡಿ ಭಾಗವನ್ನು ಐದು ದೇಶಗಳು ಸುತ್ತುವರೆದಿವೆ. ಅವೆಂದರೆ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಭೂತಾನ್, ಚೀನಾ, ನೇಪಾಳ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾನ್ಮಾರ್. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ 30-35% ಪ್ರದೇಶ ಮಾತ್ರ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಬರಾಕ್ ಮತ್ತು ಇಂಫಾಲ್ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಸಮತಟ್ಟಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇನ್ನುಳಿದ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಾಲ್ಕನೇ ಮೂರರಷ್ಟು ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಭೂಸಮೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಬೇಕಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಆಗದ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಮಿಯ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಮತ್ತು ನಿಖರವಾದ ಭೂದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿಯ

ನೈಜ ಹಕ್ಕುದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ನೈಜ ಮಾಲೀಕರು ಯಾರೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣ ಅಸಹಜ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಕಂಡಿದೆ. 1901ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 29 ಕೋಟಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದ್ದಾಗ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು 44 ಲಕ್ಷ ಇತ್ತು. 2011ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 4.5 ಕೋಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಕಂಡಿದೆ. ಅದೇ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 2011ಕ್ಕೆ 121 ಕೋಟಿಗೆ ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. 1901 ಮತ್ತು 2011ರ ನಡುವೆ ಭಾರತದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 5.4ರಷ್ಟು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ 10 ಪಟ್ಟು ಏರಿಕೆ ಆಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಲಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಭಾಗದ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಹಕ್ಕು ಅಥವಾ ಹಿಡಿತದ ಗಾತ್ರ (ಹಿಡುವಳಿ) ಸರಾಸರಿ 1 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗೆ ತಗ್ಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸುರಿಯುವ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಅದರ 70ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉಪನದಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡದಿದ್ದರೆ, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗದು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸುರಿಯುವ

*ಸದಸ್ಯ, ಈಶಾನ್ಯ ಮಂಡಳಿ, ಎನ್‌ಇಸಿ ಸಚಿವಾಲಯ ನಾಂಗ್ರಿಮ್ ಹಿಲ್ಸ್, ಶಿಲ್ಲಾಂಗ್-793003. E-mail : ck.das09@gmail.com

ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಪ್ರಮಾಣವೇ 2,500 ಮಿಲಿಮೀಟರ್‌ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ನದಿಯ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಅದರ ಕಣಿವೆಯ ಗಾತ್ರ ತುಂಬಾ ಕಿರಿದಾಗಿದೆ. ಭಾರಿ ಮಳೆ, ನದಿ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದ ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರ (ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಬರಾಕ್) ಮತ್ತು ಕಿರಿದಾದ ಕಣಿವೆಗಳಿಂದಾಗಿ, ಪದೇಪದೇ ತೀವ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರವಾಹ, ಭೂಕುಸಿತ, ಭೂಸವೆತ ಮತ್ತು ಮರಳು ಸಂಗ್ರಹದಂತಹ ವಿಕೋಪಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೌಲ್ಯಯುತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಹಾನಿಗೀಡಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಎಂಬಂತೆ, ಸರಾಸರಿ ಭೂಮಿ ಹಿಡುವಳಿ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 1950ರಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಭೂಕಂಪನ ಸಂಭವಿಸಿತ್ತು. ರಿಕ್ಟರ್ ಮಾಪನದಲ್ಲಿ 8.5 ತೀವ್ರತೆ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ಈ ಭೂಕಂಪನದಿಂದಾಗಿ ಭಾರಿ ಪ್ರವಾಹ ಮತ್ತು ಭೂಸವೆತ ಉಂಟಾಗಿ, ಸುಮಾರು 5ರಿಂದ 6 ಸಾವಿರ ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಭೂಪ್ರದೇಶ ನದಿ ನೀರಿನಿಂದ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಈ ಜನರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಪುನರ್ವಸತಿಯಾಗಲಿ, ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಮನೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅಸ್ಸಾಂ ಜನರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ವಿಕೋಪ ಸ್ವಂದನಾ ನಿಧಿಯ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯಂತೆ, ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತುರ್ತಾಗಿ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಪುನರ್ವಸತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ(ವಲಸೆ) ಇಂದಿನ ಸವಾಲುಗಳ ಹೊರತಾಗಿಯೂ, ದೇಶದ ವಿಭಜನೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹುತೇಕ ದೇಶದ ಇನ್ನುಳಿದ

ರಾಜ್ಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ, 1947ರಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನಾವಳಿಗಳಿಂದಾಗಿ, ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿನ ಹಲವು ವಲಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುಂಠಿತಗೊಂಡಿತು.

ಪ್ರಮುಖ ಘಟನಾವಳಿಗಳೆಂದರೆ

1. ದೇಶ ವಿಭಜನೆ: ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ದೇಶದ ಇನ್ನುಳಿದ ರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ರಸ್ತೆ, ರೈಲು ಮತ್ತು ನದಿ ಮಾರ್ಗಗಳು ಹಠಾತ್ ಆಗಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡವು.

2. 1962ರ ಚೀನಾ ಆಕ್ರಮಣ: 1962ರಲ್ಲಿ ಚೀನಾ ಸೇನಾಪಡೆ ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, (ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆಫಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು) ನಂತರ ಅವರೇ ವಾಪಸ್ಸಾದರು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಭಾವನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೂಡಿಕೆ ಹರಿದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ತಡೆ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಿನ್ನಡೆ ಉಂಟಾಯಿತು.

3. 1971ರ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ವಿಮೋಚನಾ ಯುದ್ಧ ಶುರುವಾದಾಗ ಬಾಂಗ್ಲಾದ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜನರು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಿತರಾಗಿ ವಲಸೆ ಬಂದರು. ಆದರೂ, ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಬಾಂಗ್ಲಾ ನಿರಾಶ್ರಿತರು ತಾಯ್ನಾಡಿಗೆ ವಾಪಸಾದರೂ ಸಹ, ಬಾಂಗ್ಲಾ ಗಡಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತಿರುವ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಬದಲಾವಣೆ (ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ) ಆಗಿದೆ. ಜತೆಗೆ, ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ 70ರ ದಶಕದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಾಂ, ಮೇಘಾಲಯ, ತ್ರಿಪುರ ಮತ್ತು ಮಣಿಪುರದಲ್ಲಿ ಬಂಡುಕೋರರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾದವು. ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ 50 ಮತ್ತು 60ರ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಮಿಜೊರಾಂ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಗ್ರರ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದೀಗ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ, ಬಂಡುಕೋರ ಕೃತ್ಯಗಳು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಆತಂಕದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಿಂದ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶರಣಾಗಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ವಲಸಿಗರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಸಹ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತಿಮುಖ್ಯ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು 3 ಕೋಟಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ 100ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳು ನೆಲೆಸಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಗುಂಪಿನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಸುಮಾರು 20 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ವಾಸ್ತವವೆಂದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಈ ಸಣ್ಣ ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿವೆ.

ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸವಾಲುಗಳ ಜತೆಗೆ, ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅವೆಂದರೆ,

1. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ (ಪ್ರತಿ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 2,000 ಕೆಜಿ ಅಕ್ಕಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ). ಭತ್ತ ಈ ಭಾಗದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆ.
2. ಕಡಿಮೆ ಬೆಳೆ ಸಾಂದ್ರತೆ.
3. ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶ ಕಡಿಮೆ.
4. ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ.
5. ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ. ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳ ಸಾಲ ಮತ್ತು ಠೇವಣಿ ಅನುಪಾತ 50%ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ.
6. ಈಶಾನ್ಯ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ವರ್ಷಪೂರ್ತಿ ಪ್ರಮಾಣೀಕೃತ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಲಭ್ಯತೆ, ಗುಣಮಟ್ಟದ ನಾನಾ ಸಸಿಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ.
7. ಗೋದಾಮುಗಳು, ಉಗ್ರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರಲೀಕರಣ ಘಟಕಗಳ ಅಸಮರ್ಪಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು.
8. ಕೆಲವೇ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದಂತೆ ಸುಸಜ್ಜಿತ ಆಧುನಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಂಡಿಗಳ ಕೊರತೆ.
9. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣ.
10. ನೀರಾವರಿಗೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಳಕೆ.
11. ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವ ಲೋಹಗಳಾದ ಕಬ್ಬಿಣ, ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ, ತಾಮ್ರ, ಸತು, ಟಿನ್, ಸೀಸ ಮತ್ತು ನಿಕೆಲ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಅದಿರು, ಮೈಕಾ ಮತ್ತು ಸಲ್ಫರ್ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ.
12. ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನ ಭಾರಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕೊರತೆ. ಈಗ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತಿರುವ

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಲ್ಫರ್ ಅಂಶ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬಳಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. 13. ಉನ್ನತ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್, ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ನರ್ಸಿಂಗ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. 14. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಿದೆ. ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತ ಬೋಧನಾ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. 15. ನಾಲ್ಕು ತೈಲ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಉದ್ಯಮಗಳು ಮತ್ತು 2 ಪೆಟ್ರೋಕೆಮಿಕಲ್ಸ್ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕಿದೆ.

ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರೈಲು ಮಾರ್ಗಗಳು, ಚಹಾ ತೋಟಗಳು, ತೈಲ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕಿ ಗಿರಣಿಗಳು ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿವೆ. ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ, ರೈಲು ಮತ್ತು ವೈಮಾನಿಕ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇದೀಗ ಕಳೆದರೆಡು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹೊಸ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮತ್ತು ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಒಂದು ಐಐಟಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಐಐಎಂ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿವೆ. ಈ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸವಾಲುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ಏಳು ದಶಕ ತುಂಬಿದರೂ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ. ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಕೊರತೆಯ ನಡುವೆ, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಥಕ್ಕೆ ಸಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಕೆಳಗೆ ನಮೂದಿಸಿರುವ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕಿದೆ.

1. ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೃಷಿ ವಲಯದ ಪ್ರಗತಿ

ಆಗಬೇಕು. 2. ಹೈನೋದ್ಯಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. 3. ಮೇಕೆ ಸಾಕಣೆ. 4. ಹಂದಿ ಸಾಕಣೆ. 5. ಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ (ಕುಕ್ಕುಟ ಉದ್ಯಮ). 6. ಬಾತುಕೋಳಿ ಸಾಕಣೆ. 7. ಮೀನು ಸಾಕಣೆ. 8. ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಮಾಂಸ ಸಂಸ್ಕರಣೆ. 9. ಪ್ರವಸೋದ್ಯಮ. 10. ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ, ನೇಯ್ಗೆ, ಕೈಮಗ್ಗ ಮತ್ತು ಜವಳಿ ಉದ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ನೂಲು ಉತ್ಪಾದನೆ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧ ಉಡುಪುಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಸುಧಾರಣೆ. 11. ಚಹಾ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಚಹಾ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸಾವಯವ ಆಹಾರ, ಅಣಬೆ ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪ ಉತ್ಪಾದನೆ. 12. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸರಕುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಒತ್ತು ಅಗತ್ಯ. 13. ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಬಿದಿರು, ಕಬ್ಬು, ಸೆಣಬು, ಭತ್ತದ ಹೊಟ್ಟು ಮತ್ತು ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ಗಾತ್ರದ ಉದ್ಯಮಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ. 14. ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಅರಿಶಿಣ ಮತ್ತು ಶುಂಠಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ಯಾಕೇಜಿಂಗ್ ಉದ್ಯಮಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ. 15. ಜಲವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸಲು ನದಿ ನೀರಿನ ವ್ಯಾಪಕ ಬಳಕೆಗೆ ಒತ್ತು. 16. ಸಿದ್ಧ ಉಡುಪು, ಔಷಧ, ಕಾಗದ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆ ತಯಾರಿಕೆ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ(ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆ ಮತ್ತು ತೇವಾಂಶ ಇರುವುದರಿಂದ ಕಬ್ಬು, ಬೇಳೆ ಕಾಳು, ತೈಲ ಬೀಜಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಕಿಡ್ ಹೂವು ಬೆಳೆಯಲು ಸೂಕ್ತ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ).

ದೇಶದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ. ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಯುವ ಸಮುದಾಯ ಮಹಾನ್ ಪ್ರತಿಭೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ವರ್ಣಚಿತ್ರ ಕಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಕಷ್ಟು

ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಯುವ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರೆ, ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಲಭಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ.

ಮೇಲೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೃಹತ್ ಹೂಡಿಕೆ ಹರಿದು ಬಂದರೆ ಮತ್ತು ಈ ಭಾಗದ ಬೆಳೆ ಸಾಂದ್ರತೆ 2-2.5 ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವಾದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳು ದೊರೆಯಲಿವೆ. ಜತೆಗೆ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಶಾಖೆಗಳು, ಸಾಲ ಮತ್ತು ಠೇವಣಿ ಅನುಪಾತವೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಲಿದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸುಧಾರಣೆ ತುರ್ತಾಗಿ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಣಕಾಸು ಮತ್ತು ಡಿಜಿಟಲ್ ಸೇವೆಯ ಸೇರ್ಪಡೆ ಆಗಬೇಕಾದರೆ ದೂರಸಂಪರ್ಕ ಸುಧಾರಣೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತ ಈಶಾನ್ಯ ನೀತಿಯನ್ನು ವಾಸ್ತವತೆಗೆ ತರಲು ನೀಡಿರುವ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತಿನಿಂದಾಗಿ, ಈಶಾನ್ಯ ಜನರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆಶಾಕಿರಣ ಮೂಡಿದೆ. ನೆರೆಯ ಆಗ್ನೇಯ ಏಶಿಯಾ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಾದ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ನೇಪಾಳ ಮತ್ತು ಭೂತಾನ್ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ತಾಣಗಳಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ನೆರೆಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ರಸ್ತೆ, ರೈಲು, ನದಿ ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ವೈಮಾನಿಕ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತವಾಗಿ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಜನರು, ಸರಕು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಹರಿವು ಮತ್ತು ವಿನಿಮಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿದೆ. ಜನರ ನಡುವೆ ಒಡನಾಟ, ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಗರಿಗಿದರಲಿವೆ. ನೆರೆಹೊರೆಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಪರಿಸರ, ಸಾಹಸ ಮತ್ತು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಿಸಿದರೆ, ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸುಧಾರಣೆ ಕಾಣುತ್ತವೆ.

ಈ ಭಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೂ ಸಮಾಣ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ

(24ನೇ ಪುಟಕ್ಕೆ)

ಕೇಶವಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯದಳು: ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮ

* ಮಂಜುಳಾ ವಾಧ್ವಾ

ಆಜಿಷ್ಕಾರ, ಉಪಕ್ರಮಗಳು,
ಹೊಸ ಯೋಜನೆ
ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ
ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು
ಒಗ್ಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ
ಈಶಾನ್ಯ ನಲಯದ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶ್ರಾಧ್ಯ.
ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಶ್ರದ್ಧಾರಣೆ,
ಕಠಿಣ ಕಾನೂನುಗಳ ಕೈಬಿಡುವಿಕೆ
ಮತ್ತು
ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆ
ಮತ್ತು
ಶೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ
ಮೂಲಕ
ಶ್ಲೇಷಯ ಶ್ರಮುದಾಯದ
ಶಬ್ದಾಕರಣದ ಮೂಲಕ
ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ
ಅಭಿವೃದ್ಧಿ
ಈಶಾನ್ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ 'ಈಶಾನ್ಯದ ಸಪ್ತ ಸಹೋದರಿಯರು' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಏಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಆದರೆ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವ ಸಿಕ್ಕಿಂ ಖಚಿತವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ತ್ರಿಪುರಾ ಮತ್ತು ಮಿಜೊರಾಂ ದೇಶದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಕ್ಷರಸ್ಥ ರಾಜ್ಯಗಳು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ. ಇನ್ನು ಚೀನಾದ ಬಳಿಕ ಎರಡನೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ವಾಣಿಜ್ಯಿಕ ಚಹಾ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ರಾಜ್ಯ ಅಸ್ಸಾಂ. ಏಶಿಯಾದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದ ತೈಲ ಬಾವಿ ಇರುವುದು ಅಸ್ಸಾಂನ ದಿಗ್ಭೋಯಿನಲ್ಲಿ.

ಇಂಡಿಯಾಸ್ಟೆಂಡ್ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಕುರಿತು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶದ ಅತಿ ವೇಗದ ಪ್ರಗತಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಶೇ. 9.5 ಅದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ದರ ದಾಖಲಿಸಿರುವ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಘಾಲಯ ಶೇ. 9.7ರ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೂಲಕ ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಗುಜರಾತ್‌ಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 12.8 ದಶಲಕ್ಷ ಜನರು ಬಡತನ ರೇಖೆ (ಬಿಪಿಎಲ್)ಗಿಂತ ಕೆಳಗಿದ್ದು, ಇದು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯವಾದ ಕರ್ನಾಟಕದ (12.9 ದಶಲಕ್ಷ) ಬಳಿಕ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಪಿಎಲ್ ವರ್ಗ ಇರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ 2011-12ರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರಾವು ದೇಶದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದು

ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ. 25.2ರಷ್ಟಿದೆ. ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ಶೇ. 23.8 ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯದ ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೆ, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣ ಇಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಿರುದ್ಯೋಗ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಬಡತನ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಮಾನವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದು, ಮಣಿಪುರ ಅತಿ ಬಡ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಿಕ್ಕಿಂ ಅತಿ ಶ್ರೀಮಂತ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯವು ಅಸಮಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು, ನೈಸರ್ಗಿಕ ತೈಲ, ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಚಹಾ ಮೊದಲಾದ ಕಚ್ಚಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ದಾಸ್ತಾನು ಮಳಿಗೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ರವಾನಿಸಿ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕರಣ ಘಟಕ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡದ್ದರಿಂದ ಈ ಭಾಗ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಲಾಭ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ಅವರು ಗಮನ ಹರಿಸಲಿಲ್ಲ. ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ಬಳಿಕ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶ (ಪೂರ್ವ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ)ದ ಜೊತೆಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡು ಈ ಭಾಗದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಗೆ ಗಂಭೀರ

* ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಧಾನ ನಿರ್ವಾಹಕರು, ನಬಾರ್ಡ್, ಹರಿಯಾಣ ವಲಯ. E-mail : manjula.jaipur@gmail.com

ಹಾನಿ ಮಾಡಿತು. ಇದರಿಂದ ದೇಶದ ಇತರ ವಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ಕಂಡಿದೆ. ಉಭಯ ಲಿಂಗಗಳ ಕುರಿತ ಮಾನವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂಚ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆ ತೋರಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧನೆ ತೋರಲು ವಿಫಲವಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಸೋಣ.

ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಕಳಪೆ ಪ್ರಗತಿಯ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣಗಳು ಈ ಮುಂದಿನಂತಿವೆ

ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಂಶಗಳು : ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಶೇ. 70ರಷ್ಟು ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶೇ. 30ರಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಉಳಿದ ಶೇ. 30ರಷ್ಟು ಭಾಗ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೇ. 70ರಷ್ಟು ಜನರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಭೌಗೋಳಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಲೂ ದುಸ್ತರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಭಾರತದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಅಸ್ಸಾಂನ ಬರಾಕ್ ಕಣಿವೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ನದಿಯಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹ ಮತ್ತು ಭೂಕುಸಿತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಅಸ್ಸಾಂ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಉಳಿದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೂ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಂಟಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಂಶಗಳು : ರಸ್ತೆ, ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಮಾನವನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯದ ಕೊರತೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕಳಪೆ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಶೇ. 6ರಷ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಸ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಸುಮಾರು ಶೇ. 13ರಷ್ಟು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಕಳಪೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ರಸ್ತೆಗಳು, ವಿದ್ಯುತ್ ಕೊರತೆ, ಕುಡಿಯುವ

ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಈ ವಲಯ ಎದುರಿಸುವಂತಾಗಿದೆ.

ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ : ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಚಿಕ್ಕ ಆದರೆ ಗಣನೀಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಈ ವಲಯವು ಚಹಾ ತೋಟ, ಚಹಾ ತಯಾರಿಕೆ, ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಮತ್ತು ತೈಲ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ತೈಲ ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಫೈವುಡ್ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಅರಣ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರ ಭಾರತ ವಿಭಜನೆಯಾಗಿ ದೇಶದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಪರ್ಕ ಕಡಿತಗೊಂಡು ಅಸ್ಸಾಂನ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಂಭೀರ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಇದು ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳ ಜೊತೆಗಿನ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿ ಹೂಡಿಕೆಯ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಿ ಅದರ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ನಿಗಮ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಭಾರತೀಯ ಅನಿಲ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ (ಜಿಎಐಎಲ್) ಮತ್ತು ತೈಲ ಮತ್ತು ತೈಲ ಮತ್ತು ಅನಿಲ ಸಂಪತ್ತಿನ ಶೋಧನೆಗಾಗಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಿಲ ನಿಗಮ (ಒಎನ್‌ಜಿಸಿ) ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಯಿತು. ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ 1995ರ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಆದೇಶದ ಬಳಿಕ ಅರಣ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ ಪ್ರಮಾಣ ಇಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಪಕ ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಭಾರತದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಪೈಕಿ ಚಹಾ ಕೈಗಾರಿಕೆಯೂ

ಒಂದು. 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಆರಂಭ ಪಡೆದ ಇದು ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಪಾದನೆ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಂಡುಕೊಂಡು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿತ್ತು.

ಕೃಷಿ : ಕೃಷಿಯು ಇಲ್ಲಿನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳ ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕಿಯು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ (ಮುಂಗಾರು) ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ (ಹಿಂಗಾರು) ಗೋಧಿ, ಅಲೂಗಡ್ಡೆ, ಕಬ್ಬು, ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಖಾದ್ಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಾಲು ಕೇವಲ ಶೇ. 15ರಷ್ಟಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿನ ಶೇ. 70ರಷ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಗತಿ ದೇಶದ ಉಳಿದ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ನಿಧಾನ ಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿಯು ಬಹುತೇಕ ದೇಶದ ವಾಯವ್ಯ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭ ಆಗಿಲ್ಲ. ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಬಹುತೇಕ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಮಾಣ ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿದ್ದು, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇನ್ನು ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆಯೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಅಥವಾ 'ಜುಮ್' ಕೃಷಿ. ಸುಮಾರು 1.7 ದಶ ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ನಾಶವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿ ಮತ್ತು ಫಲವತ್ತತೆ ನಾಶವಾಗಿದೆ.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಮೂಲ: ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಾದ ಜಲಾಶಯಗಳು, ಮಣ್ಣು, ನೀರು ಮತ್ತು ಹೈಡ್ರೋಕಾರ್ಬನ್‌ಗಳು ಇದ್ದರೂ, ದೇಶದ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ವಿವೇಚನಾರಹಿತವಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆ, ತಪ್ಪು ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಪ್ರಗತಿ

ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ದುರ್ಬಳಕೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜೀವ ವೈವಿಧ್ಯ ಕೂಡ ಅಪಾಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿದೆ. ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು ಗಣಿಗಾರಿಕೆ, ರಸಗೊಬ್ಬರ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಕಾಗದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಸಿಮೆಂಟ್ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿನ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ : ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿಯೂ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಭೌಗೋಳಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ತುಂಬಾ ನಿಧಾನ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಒದಗಿಸಲಾದ ಹಣವು ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿತರಣೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಅಸಮರ್ಪಕತೆಯು ಇಡೀ ವಲಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ. ದೇಶ ವಿಭಜನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ವಲಯ ಕೇವಲ ಗ್ರಾಹಕ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವ ಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ದೇಶದ ರೈಲ್ವೆ ವ್ಯೂಹಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೇವಲ ಶೇ. 4ರಷ್ಟು ರೈಲ್ವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಇದೆ. ಪೂರ್ವದ ನವ ಬಂಗೋಲಿಗಾನ್ ಗೆ ಇರುವ ರೈಲ್ವೆ ವ್ಯೂಹ ಈಗಲೂ ಮೀಟರ್ ಗೇಜ್ ಆಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿನ ಜನತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಕೇವಲ ಅಸಮರ್ಪಕ ರೈಲ್ವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಗೇಜ್ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ವಲಯವು ಸಿಮೆಂಟ್, ಉಕ್ಕು, ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ, ಉಪ್ಪು ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಗಾಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಸುವಂತಾಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಜಾಗತೀಕರಣ. ಭಾರತವು ಈ ಹಿಂದೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ನೀತಿ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಳಿಕ 'ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿ ಪೂರ್ವ' ಎಂಬ ನೀತಿಯಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಅಂದರೆ ಪೌರಾತ್ಯ

ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕುರಿತ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ನೀತಿಯು ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯಕ್ಕೆ, ಬಹುರಾಷ್ಟೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಲು ತೀವ್ರತರವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದವು.

ಅಸಂಘಟಿತ ಸಮಾಜ : ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ತುಂಬಾ ಕಳವಳಕಾರಿಯಾದ ವಿಷಯ. ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿಗಳ ಕೊರತೆಯು ಇದರ ಸದಸ್ಯರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಬಡ ಸಮಾಜವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಳಪೆ ಸಾಧನೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಕಳೆಗುಂದಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನರ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರದ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಂತೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ವೈಫಲ್ಯ ಕಂಡಿದೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಅಂದರೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಕುಟುಂಬಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಕೂಡ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಹೊಡೆತ ನೀಡಿದೆ. ಈ ಪ್ರತಿಭಾ ಪಲಾಯನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಈ ಭಾಗದ ಮತ್ತೊಂದು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಶತ್ರುವೆಂದರೆ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ವ್ಯಸನ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿನ ಶೇ. 30ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಯುವ ಜನಾಂಗ ಮಾದಕ ದ್ರವ್ಯ ವ್ಯಸನಿಗಳು. ಇನ್ನು ಎಚ್‌ಐವಿ /ಏಡ್ಸ್ ನಂತಹ ಮಾರಕ ಪಿಡುಗು ಮಣಿಪುರದಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಿದೆ. ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ಮತ್ತು ಮಿಜೊರಾಂ ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಕಳವಳಕಾರಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳು ಈ ವಲಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ. 1971ರಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಯೋಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳು ಇದರ ಸದಸ್ಯರು. ಇದರ ಕೇಂದ್ರ ಕಚೇರಿ ಶಿಲ್ಲಾಂಗ್‌ನಲ್ಲಿದೆ.

ಇದು ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಆರಂಭಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. 2002ರ ಬಳಿಕ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಯೋಜನಾ ಮಂಡಳಿಯ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಈಗ ಸಮಿತಿಯು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿ, ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಜೊತೆಗೆ ಅಂತರ್ ರಾಜ್ಯ ವಿವಾದಗಳ ಕುರಿತ ಸಂಧಾನದ ಕೆಲಸವೂ ಸೇರಿದೆ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಣಕಾಸು ನಿಗಮ ಲಿಮಿಟೆಡ್ (ಎನ್‌ಇಡಿಎಫ್‌ಸಿಎಲ್), ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕಿರು, ಸಣ್ಣ, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ನೆರವನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯ ಕೃಷಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ (ಎನ್‌ಇಆರ್‌ಎಎಎಎಸಿ), ಸಿಕ್ಕಿಂ ಗಣಿ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ (ಎಸ್‌ಎಂಸಿ) ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ಕೈಮಗ್ಗ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ (ಎನ್‌ಇಎಚ್‌ಎಚ್‌ಡಿಎಸ್) ಮೊದಲಾದ ಎಂಡಿಒಎನ್ ಇಆರ್ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬರುವ ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯ (ಎಂಡಿಒಎನ್ ಇಆರ್) : ಇದನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ನೋಡಲ್ ಇಲಾಖೆಯಾಗಿ 2001ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ಈ ಎಂಟು ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇಂದ್ರ ಸಚಿವಾಲಯ / ಇಲಾಖೆ ಮತ್ತು ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ಮೂಲಭೂತ ಕನಿಷ್ಠ ಸೇವೆ, ಖಾಸಗಿ ಹೂಡಿಕೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ, ವಲಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮರು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವುದು ಸೇರಿದಂತೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳ ಕುರಿತು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ತನಗೆ ವಹಿಸಿದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಆಯೋಗವು ಕೆಲವು ಆದ್ಯತೆಯ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ

ಜಿಎಸ್‌ಡಿಪಿ, ಪಿಸಿಐ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ದರದಲ್ಲಿ ವಲಯವಾರು ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಜಿಎಸ್‌ಡಿಪಿ, ಪಿಸಿಐ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ದರ 2016-17 (ಎ)

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ರಾಜ್ಯ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ 2011	2016-17(ಎ)				
			ಜಿಎಸ್‌ಡಿಪಿ (ಪ್ರಸಕ್ತ ಬೆಲೆ ಕೋಟಿ ರೂ.ಗಳಲ್ಲಿ)		ತಲಾ ಆದಾಯ (ಎನ್‌ಎಸ್‌ಡಿಪಿ)		ಜಿಎಸ್‌ಡಿಪಿಯ ಪ್ರಗತಿ ದರ (2011-12) ಬೆಲೆ
			ಸ್ಥಿರ ದರ ಬೆಲೆ	ಪ್ರಸಕ್ತ ದರ (2011-12) ಬೆಲೆ	ಸ್ಥಿರ ದರ ಬೆಲೆ	ಪ್ರಸಕ್ತ ದರ (2011-12) ಬೆಲೆ	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ	84,580,777	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
2	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	1383727	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
3	ಅಸ್ಸಾಂ	31205576	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
4	ಬಿಹಾರ	104099452	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
5	ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢ	25545198	290140	223932	91772	71214	ಎನ್‌ಎ
6	ಗೋವಾ	1458545	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
7	ಗುಜರಾತ್	60439692	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
8	ಹರ್ಯಾಣ	25351462	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
9	ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	6864602	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
10	ಜಮ್ಮು ಮತ್ತು ಕಾಶ್ಮೀರ	12541302	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
11	ಜಾರ್ಖಂಡ್	32988134	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
12	ಕರ್ನಾಟಕ	61095297	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
13	ಕೇರಳ	33406061	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
14	ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ	72626809	640484	465212	72599	51852	12.21
15	ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ	112374333	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
16	ಮಣಿಪುರ	2570390	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
17	ಮೇಘಾಲಯ	2966889	29567	24005	79332	63678	6.65
18	ಮಿಜೋರಾಂ	1097206	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
19	ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್	1978502	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
20	ಒಡಿಶಾ	419742218	378991	314364	75223	61678	7.94
21	ಪಂಜಾಬ್	27743338	427870	348487	128821	103726	5.93
22	ರಾಜಸ್ಥಾನ	68548437	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
23	ಸಿಕ್ಕಿಂ	610577	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
24	ತಮಿಳುನಾಡು	72147030	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
25	ತೆಲಂಗಾಣ		ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
26	ತ್ರಿಪುರಾ	3673917	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
27	ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ	199812341	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
28	ಉತ್ತರಕಾಂಡ	10086292	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
29	ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ	91276115					
30	ಅಂಡಮಾನ್ ಮತ್ತು ನಿಕೋಬರ್	380581	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
31	ಚಂಡೀಗಢ	1055450	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ	ಎನ್‌ಎ
32	ದೆಹಲಿ	16787941	622385	498217	303073	240318	8.26
33	ಪುದುಚೇರಿ	1247953	29557	23656	190384	150369	7.49
34	ಅಖಿಲ ಭಾರತ	1210569573	15183709	12189854	103219	82269	7.1

ಮೂಲ : (1) ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಸಂಘಟನೆ, ಪಂಜಾಬ್

(2) ಕೇಂದ್ರೀಯ ಅಂಕಿಅಂಶ ಸಂಘಟನೆ, ನವದೆಹಲಿ

ತನ್ನ ಪಾತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ, ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು.

ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯವು ವಿದ್ಯುತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಗಣನೀಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಮತ್ತು ಅನಿಲ ಆಧರಿತ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ವಲಯವು ವಿದ್ಯುತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿಕೆ ಕಂಡಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗ್ರಿಡ್ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸಲು ಆಯೋಗ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಳಿಕ ರಸ್ತೆ ಮತ್ತು ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಎನ್‌ಇಸಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದೆ. ಎನ್‌ಇಸಿ ರಚನೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಕೇವಲ ಶೇ. 12ರಷ್ಟಿದ್ದು, ಇದು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪೂರೈಕೆ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ನಡುವೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅಂತರ ಸೃಷ್ಟಿಸಿತ್ತು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಗಳ ಬೀಜಗಳ ಕೊರತೆ, ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯದ ಅಭಾವ, ರಸಗೊಬ್ಬರ ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಲೆನೋವಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳು ಒಟ್ಟಾರೆ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ಏರಿಕೆಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ತಡೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಇದರಿಂದ ಹೊರ ಬರುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎನ್ ಇಸಿ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಎನ್ ಇಸಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಈ ಮೂಲಕ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ.

ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕವೂ ಎನ್‌ಇಸಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅದರ ದಾಖಲಾತಿಯಲ್ಲಿನ ಮೂಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು

ನೆರವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೊದಲ ಪೀಳಿಗೆಯ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ಎನ್‌ಇಸಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಚಿಕ್ಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಘಟಕಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿವೆ. ಸಂಪರ್ಕ ಜಾಲವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎನ್ ಇಆರ್ ಎಎಂಎಸಿ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮೇಳಗಳ ಆಯೋಜನೆ, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ, ವ್ಯಾಪಾರ ಮೇಳಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಎನ್‌ಇಸಿ ನೀಡಿದೆ.

ಎರಿ, ಮುಗಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಕೈಮಗ್ಗದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ರೇಷ್ಮೆ ಕೃಷಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಆಯೋಗ ನೀಡಿದೆ. ಸಿಕ್ಕಿಂ ಸೇರಿದಂತೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಸಾಕಷ್ಟು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನೂ ಎನ್ ಇಸಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹಾಳಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಹಲವಾರು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೂಡ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆ. 3400 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ 1700 ಜುಮಿಯಾ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಸ್ಥಳಾಂತರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಿದೆ. ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಕೃಷಿಯ ಪರ್ಯಾಯ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ವ್ಯಾಪಾರದ ಕುರಿತು ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅದು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳ ಕುರಿತು ಗಮನ ಹರಿಸಿದರೆ, ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ವಿಶೇಷ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗೆ ಡಿಸೆಂಬರ್ 2017ರಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿದೆ. ಇದು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಎರಡು

ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನೀರು, ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ, ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುವ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವುದು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಶೇ. 100ರಷ್ಟು ಅನುದಾನ ಪಡೆಯುವ ಈ ಎನ್ ಎಲ್ ಸಿಪಿಆರ್ ಯೋಜನೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಶೇ. 10ರ ಅನುದಾನ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಕೇಂದ್ರ ವಲಯದ ಮೊದಲ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯಾದ ತೈರೈಯಲ್ ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಯೋಜನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಮಿಜೊರಾಂನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು 251 ದಶಲಕ್ಷ ಯೂನಿಟ್ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಒದಗಿಸಲಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಲಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮಿಜೊರಾಂ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮೂರನೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಪಾಲು 90-10ರ ಪ್ರಮಾಣ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಇದು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಕುರಿತ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಳಜಿಗೆ ದೊಡ್ಡತನವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾಗಿ 32,000 ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 3,800 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ 1,200 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ರಸ್ತೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಧಾನಿಗಳು ರೈಲ್ವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ರಸ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ 60,000 ಕೋಟಿ ರೂ. ಹೂಡಿಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಎರಡರಿಂದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆದ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಭಾರತ್ ಮಾಲಾ

ಯೋಜನೆಯಡಿ 30,000 ಕೋಟಿ ರೂ. ಹೂಡಿಕೆ ಗುರಿ ಹೊಂದಲಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ವಲಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಕಲಾದನ್ ಮಲ್ಟಿ ಮಾಡೆಲ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಪೋರ್ಟ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್, ದಿ ರಿಹ್-ಟೆಡಿಮ್ ರೋಡ್ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಮತ್ತು ಬಾರ್ಡರ್ ಹಾಟ್ ನಂತಹ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಜೊರಾಂಗೆ 194 ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿದೆ. ಇದು ಪರಿಸರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲಿದ್ದು, ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ 115 ಕೋಟಿ ರೂ. ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಮೂಲವಾದ ಬಿದಿರಿನ ಕುರಿತ ವಾಸ್ತವಾಂಶವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಇತ್ತೀಚೆಗಷ್ಟೇ ಈ ಕುರಿತ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸಿದೆ. ಈಗ ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಬಿದಿರಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ, ಸಾಗಾಣಿಕೆ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ಯಾವುದೇ ಪರವಾನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೈತರಿಗೆ ಲಾಭ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ಅವರ ಆದಾಯವನ್ನು 2022ರೊಳಗೆ ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗಲಿದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಬಜೆಟ್ (2018-19) ರತ್ತ ನಾವು ಗಮನ ಹರಿಸಿದರೆ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 50 ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳ ನವೀಕರಣ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕ ವಿಮಾನಯಾನ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ 1014.09 ಕೋಟಿ (ಸರಿ ಸುಮಾರು ಕಳೆದ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಐದು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು) ರೂ. ಒದಗಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸಿಕ್ಕಿಂನ ಪಾಕ್ಯಾಂಗ್, ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದ ತೆರಝು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕೂಡ ಸೇರಿವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ನಾಗರಿಕ ವಿಮಾನಯಾನ ಸಂಪರ್ಕ ಲಭ್ಯವಾಗುವಂತಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿದ್ದು, ಈ ಮೂಲಕ ಒಟ್ಟಾರೆ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ

ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಲಿದೆ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷರತೆ ದರ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮಾತನಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಜನರಿಂದಾಗಿ ಇದು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಸ್ಪರ್ಗವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ

ವಲಯದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಆರು ಹಂತದ ಸಮಗ್ರ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಸ್ವಯಂ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತಳಮಟ್ಟದ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಪುಷ್ಪೋದ್ಯಮ, ಮೀನುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿಯೇತರ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಸೃಷ್ಟಿಯೊಂದಿಗೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅವಕಾಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ.

- ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಜಲ ವಿದ್ಯುತ್ ಉತ್ಪಾದನೆಯಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಒಟ್ಟಾರೆ ವಲಯದ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ.
- ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕತೆಯ ಮನೋಭಾವ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ

ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರೇತರ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

- ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಿಂದ ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೂಡಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು.
- ಗುರಿ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವಾಸ್ತವ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 2018ರ ಫೆಬ್ರವರಿ 30ರಂದು ಜಾಗತಿಕ ಹೂಡಿಕೆದಾರರ ಸಮಾವೇಶವು ಗುವಾಹತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಇದು ವಲಯದ ಪ್ರಗತಿಯ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಾವೇಶವು ಯಾವುದೇ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಸೇವೆ, ವಿದ್ಯುತ್, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಸಾರಿಗೆ, ಪೆಟ್ರೋ ಕೆಮಿಕಲ್ಸ್, ಫರ್ಮಾಸ್ಯೂಟಿಕಲ್ಸ್, ಜವಳಿ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಏಶಿಯಾ ದೇಶಗಳಿಂದ ಹೂಡಿಕೆಯು ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿತು.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಆವಿಷ್ಕಾರ, ಉಪಕ್ರಮಗಳು, ಹೊಸ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಈಶಾನ್ಯ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಾಧ್ಯ. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸುಧಾರಣೆ, ಕಠಿಣ ಕಾನೂನುಗಳ ಕೈಬಿಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೂಲಭೂತ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಮುದಾಯದ ಸಬಲೀಕರಣದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಈಗಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲರೂ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. □

ಬಿದಿರು ಮಿಷನ್: ಆರ್ಥಿಕ ಸಂವರ್ಧನೆಯ ಸಾಧನ

* ನಿರೇಂದ್ರ ದೇವ್

ಬಿದಿರು ಕಾಶಿನ ಪರಿಶ್ರಮ
 ನ್ಯೂನಶೈಲಿಯ
 ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಂಗವಾದಿದೆ.
 ಇದು ಕಾಲಾನ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶದ
 ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾದಿದೆ.
 ಶಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ
 ಜೀವನಶೈಲಿಯನ್ನು
 ಅನುಸರಿಸುವ
 ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಹಾಗೂ
 ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳ
 ನಿವಾಸಿಗಳು
 ತಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಬಳಕೆಗಳಿಗೆ
 ಬಿದಿರನ್ನು ಶಾಕಷ್ಟಿ
 ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.
 ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ
 ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ
 ಬಿದಿರು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ
 ನೀಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ
 ತಪ್ಪಾಗದು.

ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಯಾವ
 ವಿಚಾರವೂ ಅದರ ಅಂತರ್ಗತ ಧಾರಣಾ
 ಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದೆ
 ಪೂರ್ಣವಾಗದು. ಅಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ನಿರ್ವಹಣೆ
 ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ
 ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಆ ಧಾರಣಾ ಶಕ್ತಿಯ
 ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಗಿವೆ. ಬೇಸಾಯವು
 ಬೆಟ್ಟಗಳ ಅಥವಾ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ
 ಈ ವಿಭಾಗದ ಜನರ ಪ್ರಮುಖ ಕಸುಬು. ಈ
 ಪ್ರದೇಶದ ಬೇಸಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ
 ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ದೇಶಿ ಸಮುದಾಯಗಳು
 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಮತ್ತು ಭತ್ತ,
 ಧಾನ್ಯಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು
 ಬೆಳೆಯುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು
 ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಈ
 ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಸಪ್ತ ಸಹೋದರಿಯರು
 ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳ
 ಜನತೆಯು ಅಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಸರ
 ಸಮತೋಲನವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ
 ಮಾಡಿವೆ.

ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗವನ್ನೂ
 ಸೇರಿದಂತೆ ಈ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು
 ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಮೈಗೂಡಿಸಿಗೊಂಡ
 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು
 ಮತ್ತು ಕೃಷಿ-ಜೀವವೈವಿಧ್ಯತೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು
 ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
 ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಇತರ ನಿಯತ
 ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜುಮ್
 ಅಥವಾ ವರ್ಗಾವಣೆ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು
 ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು

ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ
 ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ
 ಜೀವ-ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದು
 ಇವು ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸಲು
 ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಸಂಕಷ್ಟದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು
 ಮತ್ತು ವಿಪತ್ತಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರು
 ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ
 ಒಗ್ಗಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು
 ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.
 ಇಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ
 ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಳುವರಿ
 ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
 ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಭತ್ತವನ್ನು ಜೋಳ ಅಥವಾ
 ನವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಳೆದಾಗ ಹೆಚ್ಚು
 ಸಮನ್ವಯ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು ಈ ಪ್ರದೇಶದ
 ರೈತರು ಇದನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಾಂಗೀಯ
 ಸಮುದಾಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು
 ಪ್ರಮುಖ ವಿಧಗಳ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ
 ತೊಡಗಿವೆ; ಒಂದು ವರ್ಗಾವಣೆ ಬೇಸಾಯ
 ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಸುಡುವ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿ
 ಇನ್ನೊಂದು ಮೆಟ್ಟಲುಪಾತಿ ಬೇಸಾಯ.
 ಕಣಿವೆಗಳು ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ
 ಮೆಟ್ಟಲುಪಾತಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಹಾಗೂ
 ವರ್ಗಾವಣೆ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು
 ಕಾಡಿನ ಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜುಮ್ ಬೇಸಾಯ ಎಂದು
 ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವ ವರ್ಗಾವಣೆ
 ಬೇಸಾಯವು ಆದಿಕಾಲದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ.
 ಇಳಿಜಾರು ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟಗಳ

* ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಕೃಷಿ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಲೋಕನಕಾರರು. E-mail : nirendev1@gmail.com

ಹಸಿರು ಶ್ರೇಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹಸಿರು ಹಾಸುಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಮುಂಗಾರು ಬರುವ ಮುನ್ನ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹದಗೊಳಿಸಿ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂಲವಾಗಿ ಜುಮ್ ಪದ್ಧತಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒತ್ತಡ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಜುಮ್ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಸರಣೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಭೂ ವಿಘಟನೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಪ್ರದೇಶದ ಪರಿಸರವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಪಾಯವುಂಟಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿತು.

ಸೃಜನಶೀಲತೆಯೇ ಪರಿಹಾರ

ಈಶಾನ್ಯದ ಬುಡಕಟ್ಟು ರೈತರು ತಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದರೆ ಮೆಟ್ಟಲು ಪಾತಿ ನೀರಾವರಿ ಪದ್ಧತಿ. ಮೆಟ್ಟಲು ಪಾತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಮತ್ತು ಗೋಣಿಚೀಲಗಳನ್ನು ತಡೆಗಳಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಸವೆತವನ್ನು ಹತೋಟಿ ತರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಹೊಳೆ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಲಾಗಿ ಈ ಪಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಯುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಕೆಳ ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನವು ಫಲವತ್ತಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಬಹಳ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ವಿಧಾನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಇಳಿಜಾರಿನ ಮೇಲು ಭಾಗದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಪೋಷಕಾಂಶ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯಲು ಬಳಸುವ ಈ ಮೆಟ್ಟಲು ಪಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಳ, ಹುರುಳಿಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಆಲೂಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಜಾರಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೆಳ ಇಳಿಜಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಬೇಕಾಗುವ ಭತ್ತ ಮತ್ತು ಗೋಣಿನಾರನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ರೈತರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್, ಮೇಘಾಲಯ ಮತ್ತು ಮಣಿಪುರದ ರೈತರು ಪರಿಶ್ರಮದಾಯಕ

ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 'ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ' ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೇ ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಮರಗಳಾಧಾರಿತ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನೂ' ಕೂಡ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮರಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ-ಹವಾಗುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ಔಷಧಿ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳಿಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಮರಗಳ ಸಂಕುಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ತಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತರಕಾರಿಗಳು, ಹಣ್ಣುಗಳು, ಕಾಡು ಮರ ಸಂಕುಲಗಳು, ಮರಗಳ ತೋಪುಗಳು, ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ದೈನಂದಿನ ಬಳಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಉಪಯೋಗಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೇಸಾಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ ಮರಗಳು ಮತ್ತು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಜನರು ಬಿದಿರನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬಿದಿರು ಕಾಡಿನ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಗತ್ಯವಾದ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಇದು ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜೀವನಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಹಾಗೂ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ಬಳಕೆಗಳಿಗೆ ಬಿದಿರನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಬಿದಿರು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಪರಿಸರಸ್ನೇಹಿಯಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಬಿದಿರು ಬೆಳೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.

ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು

ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಗಾಗಿ ಬಿದಿರನ್ನು ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು ಎಂದು ಸೂಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬಿದಿರು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹಲ್ಲು. ಆದರೆ ಒಂದು ಶತಮಾನದಿಂದ ಮರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರಪೂರ್ವದ ಜನರು ಇದನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬಳಸದಂತೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಶೇಕಡ 68ರಷ್ಟು ಬಿದಿರನ್ನು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತವು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಬಿದಿರು ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತ ಸಂಕುಲದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಭಾರತವು ವಿಶ್ವದ 30% ಬಿದಿರು ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆಯೆಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಆದರೆ ವಿಶ್ವ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕೇವಲ 4% ಪಾಲನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊಂದಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಲಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಮಿಷನ್ ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಇದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಯೋಜನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ 100% ಹಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಬಿದಿರು ಕೃಷಿ, ಉದ್ದಿಮೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು, ಬಿದಿರು ಕರ ಕುಶಲ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ, ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಕುಶಲತೆಯಿಲ್ಲದ ಜನರಿಗೆ ತರಬೇತಿ, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಈಶಾನ್ಯದ ಮೂಲನಿವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬಿದಿರು ಬೆಳೆಗಾರರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಾಗೂ ನಗರಗಳ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೇ ಬಿದಿರನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಫಸಲಿನ

ಪ್ರಯೋಜನದೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದಾದ ಬಿದಿರಿನ ಸೂಕ್ತ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಿದಿರಿನ ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಪೋಷಕ ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತವೆ. ಇದು ಔಷಧಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಮಿಜೊರಾಂ, ತ್ರಿಪುರಾ ಹಾಗೂ ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡಿನಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳ ಬುಡಕಟ್ಟು ಬಿದಿರು ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಭೂ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ, ಮಣ್ಣು ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು, ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ನೀರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬಿದಿರು ನೆರವು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಆಹಾರ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ.

ನವೆಂಬರ್ 2017ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಬಿದಿರನ್ನು 'ಮರಗಳು' ಎಂಬ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಬಿದಿರನ್ನು ಕಡಿಯುವ, ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿಯಮಗಳು ಸಡಿಲವಾಗಿ 90 ವರ್ಷಗಳ ಹಳೆಯ ನಿಯಂತ್ರಣ ತೊಡೆದುಹೋಯಿತು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಬಿದಿರಿನ ಮುಕ್ತ ರಫ್ತು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಇದು ಹೊಸ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಣಿಪುರ ಮತ್ತು ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶಗಳ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಜೈವಿಕ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಅಸ್ಸಾಂ ನುಮಲಿಗಡ್ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಬಿದಿರನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ನಿರ್ಣಯಿಸಿವೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.

ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಸಂತ್ರಸ್ತವಾಗದ ಸರ್ಕಾರವು ಈಗ ಬಿದಿರು ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಬಿದಿರು ಉದ್ದಿಮೆಯು ಶಾಶ್ವತ ಆದಾಯ ಮೂಲವಾಗಲೆಂದು ಹಲವಾರು ಸೃಜನಶೀಲ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಹಲವಾರು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ತೋಪುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹಲವಾರು ಮೂಲವಾಸಿ ಸಮುದಾಯಗಳು ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲಿವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಿದಿರು ಮಿಷನ್ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ

- ಬಿದಿರು ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ವಿಭಿನ್ನ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳು ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬಿದಿರಿನ ವಿವಿಧ ಸಂಕುಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಬಿದಿರು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಪಾರ್ಕುಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ.
- ಚಿಲ್ಲರೆ ಹಾಗೂ ಸಗಟು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಮಳಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲು ನೆರವು.
- ಗ್ರಾಮೀಣಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ಬಜಾರನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದು
- ಫಸಲಿನ ನಂತರ ಶೇಖರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕರಣೆಗಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು.
- ಕೆಲವು ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು: ಜೈಲು ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅಗರ್‌ಬತ್ತಿ ಕಡ್ಡಿಗಳು. ಮಿಜೊರಾಂನ ಐಜೊಲ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಸಾಮೂಹಿಕ ಗುಂಪುಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗುವಂತೆ ನಿರಂತರತೆಯ ಸ್ವರೂಪದ ಬಿದಿರು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರಚಿಸಲು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ
- ಬುಡಮಟ್ಟದ ಉತ್ಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಘಗಳು ಮಾಲಿಕತ್ವ ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೇ ಬಿದಿರು ಆಧಾರಿತ ನಿರಂತರತೆ ಖಚಿತವಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಸಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಮ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಲು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರಚನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು
- ಬಿದಿರು ವಲಯವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯೋಗ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ವಲಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ.

ಪುನರ್‌ರೂಪಿತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಿದಿರು ಮಿಷನ್‌ಗಾಗಿ ರೂ. 1290 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಿಡಲಾಗಿದೆ. ತ್ರಿಪುರಾಗಳಂತಹ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದಿರು ವಲಯವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮೂಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದೆಂದು ಅಧಿಕೃತ ಮೂಲಗಳು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಿವೆ. ಇದು ಕನಿಷ್ಠ 20,000 ಬಿದಿರು ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಬಹುದಾದ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮುಂದಿನ ವಿವರ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ :

ಬಿದಿರಿನ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ತೊಕ್ಕು, ಬಿದಿರಿನ ವಿನೆಗಾರ್, ಹೂವಿನ ಕುಂಡ, ಬುಟ್ಟಿ, ಅಗರ್‌ಬತ್ತಿ ಕಡ್ಡಿಗಳು, ಮೊಬೈಲ್ ಕವರ್, ಟೂತ್ ಪಿಕ್, ಪೆನ್ ಸ್ಟಾಂಡ್,

ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು, ಆಭರಣಗಳು, ಖಾದ್ಯ ಬಿದಿರಿನ ಕಾಂಡ, ಶವಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಪೊರಕೆ, ಟೀ ಟೋಪರ್, ಬೀಗದ ಚೈನು, ಫೋಟೋ ಫ್ರೇಮುಗಳು, ಹ್ಯಾಂಗರ್, ಆಶ್ ಟ್ರೇಗಳು, ಏಣಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಬಾಟಲುಗಳ ಕವರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಸ್ಥಳೀಯ ಕುಶಲಕರ್ಮಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದ ಬಿದಿರು ಕೋಲು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಕಾಡು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸುಂದರವಾದ ಬಿದಿರಿನ ಟೋಪಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ

ಟೋಪಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಮಾರಾಟ ಬೇಡಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚು ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಕಂಪನಿಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇದು ಈಶಾನ್ಯ ಜನತೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ರೈತರಿಗೆ ಉಗ್ರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಬಿದಿರು ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಜನರು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೆಣೆದು ಒಳಗೆ ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಬಿದಿರಿನ ದೊಡ್ಡ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಬಳಕೆಗಂದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೀಜಗಳಿಗಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಮೇಘಾಲಯದಲ್ಲಿ ಫೈರ್ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕರೆಯುವ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಿದಿರಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸುವ, ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಬೀಜಕ್ಕಾಗಿ ಭತ್ತವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕಡ್ಡಿಗಳಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಬಿದಿರನ್ನು ಸಡಿಲವಾಗಿ ಹೆಣೆದು

ಈ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಮುಕಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಘಾಲಯದ ಖಿಸಿ ಎನ್ನುವ ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನರು ಡೂಲಿ ಎನ್ನುವ ಮರದ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಎರಡು ಮಡಿಕೆಗಳಿರುವ ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಗಣಿ ಮತ್ತು ಮಣ್ಣು ಮೆತ್ತಿ ನಯವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲು ಇದು ಬಹಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಬುಟ್ಟಿಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಹಲವಾರು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆಯದೆ ಜೋಳವನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇಲಿಗಳನ್ನು

ದೂರವಿಡಲು ಕೋನಾಕೃತಿಯ ಬಿದಿರಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಕೋಲುಗಳಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಕ್ತಾಯ

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಉತ್ತರಪೂರ್ವ ಪ್ರದೇಶದ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾವಯವ ಬೇಸಾಯ ಎಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಮುಖ್ಯ. 2016ರ ಜನವರಿ 18 ರಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯವರು ಸಿಕ್ಕಿಂ ಅನ್ನು ಭಾರತದ ಸಾವಯವ ರಾಜ್ಯ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

ತದನಂತರ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸಾವಯವ ಮೌಲ್ಯ ಸರಣಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಿಷನ್ ಯೋಜನೆಯನ್ನು 400 ಕೋಟಿ ರೂ. ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಂಪರಾಗತ ಕೃಷಿ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನಾ ಎಂಬ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಬೇಸಾಯದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಹರಿಸಲಾಗಿದೆ. □

ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳದೊಂಡ ಬೆಳವಣಿಗೆ

(14ನೇ ಪುಟದಿಂದ)

ಫಲವನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಇಲ್ಲಿರುವ ಹಲವಾರು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ 11 ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳು ಆಡುವ ಭಾಷೆಗಳು ಅಳಿವಿನ ಅಂಚಿಗೆ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು 10 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುವ ಜನಾಂಗೀಯ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಳಿವಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ದಾಟದಂತೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಜನಾಂಗೀಯ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಸಲ್ಲದು. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಮಾಲಿನ್ಯ ಮುಕ್ತ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಯುವ ಸಮುದಾಯವು ಬಿಪಿಓ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಲು ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಸರ್ಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಯುವಕರ ಜ್ಞಾನ ಆಧರಿಸಿದ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ತೀವ್ರ ಉದ್ಯೋಗ ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ರೈಲ್ವೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕೃತ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಅಸ್ಸಾಂ ರೈಫಲ್ಸ್ ಸೇರಿದಂತೆ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಅರೆ

ಸೇನಾಪಡೆಗಳು, ಏರ್‌ಲೈನ್ಸ್, ತೈಲ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಘಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗಗಳ ಯುವಕರಿಗೆ ನೇಮಕ ಪ್ರವೇಶ ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ, ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಕೃಷಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮ, ವ್ಯವಹಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಸಮೀಕ್ಷೆಯಾಗದ ಅರಣ್ಯೇತರ ಪ್ರದೇಶದ ಭೂಸಮೀಕ್ಷೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಮಗ್ರ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ತುರ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಜರುಗಿಸಬೇಕು. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂ ಕಾಯಿದೆಯ ಅನ್ವಯ, ಸ್ಥಳೀಯ ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವ ಹಕ್ಕು ನೀಡಬೇಕು. ಭೂಮಿಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ತುರ್ತಾಗಿ ಅಗತ್ಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. □

ಪದ್ಮ ಪುರಸ್ಕಾರ ಪ್ರದಾನ

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಶ್ರೀ ರಾಮ್ ನಾಥ್ ಕೋವಿಂದ್ ಅವರು ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಪಮ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರಿಗೆ ಪದ್ಮ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 20 ಹಾಗೂ ಏಪ್ರಿಲ್ 2 ರಂದು ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಯವರು ಗಣ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದರು. ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಶ್ರೀ ವೆಂಕಯ್ಯನಾಯ್ಡು, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ, ಸಚಿವರು ಗಣ್ಯರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಸಾಹಸ

ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ

ಸ್ವೀಕಾರ

ಶ್ರೀ ಇಳೆಯರಾಜ

ಶ್ರೀ ಉಸ್ತಾದ್ ಗುಲಾಮ್ ಮುಸ್ತಫಾ ಖಾನ್

ಶ್ರೀ ಪಿ. ಪರಮೇಶ್ವರನ್

ಪದ್ಮಭೂಷಣ

ಡಾ. ಫಿಲಿಪೋಸ್

ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರನ್ ನಾಗಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೊ. ವೇದ ಪ್ರಕಾಶ ನಂದಾ

ಪಂಡಿತ್ ಅರವಿಂದ್ ಪಾರೀಖ್

ಡಾ. ಶಾರದಾ ಸಿನ್ಹಾ

ಶ್ರೀ ಮಹೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಧೋನಿ

ಶ್ರೀ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಕಡಕಿನ್ - ಪರವಾಗಿ (ಮರಣೋತ್ತರ)

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪೈ

ಶ್ರೀ ಪಂಕಜ್ ಆಡ್ವಾಣಿ

ವಿಶಿಷ್ಟ

ಪದ್ಮಶ್ರೀ

ವಿಶೇಷ

ಡಾ. ಆರ್. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ

ಶ್ರೀಮತಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ನರಸಮ್ಮ

ಡಾ. ರುದ್ರಪಟ್ಟಣಂ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ತಾರಾನಾಥನ್

ಡಾ. ರುದ್ರಪಟ್ಟಣಂ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ತ್ಯಾಗರಾಜನ್

1. ಶ್ರೀ ಅನ್ವರ್ ಅಹ್ಮದ್ (ಮರಣೋತ್ತರ)
2. ಶ್ರೀಮತಿ ನೊಫ್ ಅಲ್ಕಾರ್‌ವಾಯಿ
3. ಡಾ. ರಾಣಿ ಭಾಗ್
4. ಡಾ. ಅಭಯ್ ಬಂಗ್
5. ಶ್ರೀ ಮೋಹನ್ ಸ್ವರೂಪ್ ಭಾಟಿಯಾ
6. ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ದಾನ್
7. ಶ್ರೀ ಸೋಮದೇವ್ ಕಿಶೋರ್
8. ಡಾ. ಯೆಶಿ ದೊನದನ
9. ಶ್ರೀ ಅರೂಪ್ ಕುಮಾರ್ ದತ್ತಾ
10. ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದ ಕುಮಾರ್ ಗುಪ್ತಾ
11. ಪ್ರೊ. ದಿಗಂಬರ್ ಹಂಸದ
12. ಶ್ರೀ ಎಂ. ಪಿಯೋಂಗತ ಮಂಜನ್
13. ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಲತಿ ಜೋಶಿ
14. ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣ ಕಿಶೋರ್ ಕೌಲ್
15. ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕುಟ್ಟಿ
16. ಡಾ. ಜಯಶ್ರೀ ಗೋಸ್ವಾಮಿ
17. ಶ್ರೀ ಪ್ರಭಾಕರ್ ಮಹಾರಾಣಾ
18. ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಬಿಹಾರಿ ಮಿಶ್ರಾ
19. ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಭಾಷಿನಿ ಮಿಸ್ತ್ರಿ
20. ಶ್ರೀಮತಿ ವಿ. ನಾನಮ್ಮಾಳ್
21. ಶ್ರೀಮತಿ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ನರಸಮ್ಮ
22. ಶ್ರೀ ಗೋವರ್ಧನ್ ಪಾನಿಕ್
23. ಶ್ರೀ ಮುರಳೀಕಾಂತ್ ಪೇಟಕರ್
24. ಶ್ರೀ ಸಂಪತ್ ತುಕಾರಾಂ (ಮರಣೋತ್ತರ)
25. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಸಿಂಗ್ ರಾಶೋರ್
26. ಶ್ರೀ ಅಮಿತಾಬ್ ರಾಯ್
27. ಡಾ. ಆರ್. ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ
28. ಶ್ರೀ ಭಜ್ಜೂಶ್ಯಾಮ್
29. ಶ್ರೀ ಮಹರಾವ್ ರಘುವೀರ್ ಸಿರೋಹಿ
30. ಶ್ರೀ ಕಿಡಂಬಿ ಶ್ರೀಕಾಂತ್
31. ಶ್ರೀಮತಿ ಲಿಂಟಿನಾ ಶೆಟ್ಟರ್
32. ಡಾ. ರುದ್ರಪಟ್ಟಣಂ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ತಾರಾನಾಥನ್
33. ಡಾ. ರುದ್ರ ಪಟ್ಟಣಂ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ತ್ಯಾಗರಾಜನ್
34. ಪ್ರೊ. ರಾಜಗೋಪಾಲನ್ ವಾಸುದೇವನ್
35. ಶ್ರೀ ಮಾನಸಬಿಹಾರಿ ವರ್ಮಾ
36. ಶ್ರೀ ಯೋಗೇಂದ್ರ

ಅನುಕರ್ಮ

ಪದ್ಮಶ್ರೀ

ಅಭಿಷ್ಠಾ ರಣೀಯ

ಶ್ರೀ ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡರು

ಶ್ರೀ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಸುತಾರ್

ಶ್ರೀಮತಿ ಸೀತವ್ವ ಜೋಡಟ್ಟಿ

37. ಶ್ರೀ ದಾಮೋದರ್ ಗಣೇಶ್ ಬಾಪಟ್
38. ಶ್ರೀ ಪ್ರಫುಲ್ಲ ಗೋವಿಂದ ಬರೂಹ (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ)
39. ಶ್ರೀ ಸುಧಾಂಶು ಬಿಸ್ವಾಸ್
40. ಶ್ರೀಮತಿ ಸೈಬೊಮ್ ಮೀರಾಬಾಯಿ ಚೌನು
41. ಶ್ರೀ ಪಂಡಿತ್ ಶ್ಯಾಮಲಾಲ್ ಚತುರ್ವೇದಿ
42. ಶ್ರೀ ಜೋಸ್
43. ಶ್ರೀಮತಿ ಎಲ್. ಸುಬದಾನಿ ದೇವಿ
44. ಡಾ. ದೊಡ್ಡರಂಗೇಗೌಡ
45. ಶ್ರೀ ದಾತುಕ್ ಇಬ್ರಾಹಿಂ
46. ಶ್ರೀಮತಿ ಸೀತವ್ವ ದುಂಡಪ್ಪ ಜೋಡಟ್ಟಿ
47. ಶ್ರೀ ಮನೋಜ್ ನವನೀತ್ ಜೋಶಿ
48. ಶ್ರೀ ರಾಮೇಶ್ವರಲಾಲ್ ಕಾಬ್ರಾ
49. ಶ್ರೀ ಬೋನ್‌ಲಾಪ್ ಕಿಯೊಕಂಗ್ನ

50. ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಕುಮಾರ್
51. ಪ್ರೊ. ಟೊಮಿಕೊಹ್ (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ)
52. ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿನವನೀತ್ ಕೃಷ್ಣನ್
53. ಶ್ರೀ ಹುನ್ ಮೆನಿ
54. ಶ್ರೀ ಜವೇರಿಲಾಲ್ ಡಿ. ಮೆಹತಾ
55. ಶ್ರೀ ಸಿಸಿರ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಿಶ್ರಾ
56. ಪ್ರೊ. ಟೊಮಿಯೊ ಮಿಜೋಕಾಮಿ
57. ಡಾ. ಕೇಶವರಾವ್ ಎಸ್. ಮುಸಲಗಾಂವಕರ್
58. ಡಾ. ತಾಂತ್ ಮಿನ್
59. ಶ್ರೀ ಬಾಪತ್ ನಯೊಮಾನ್ ನುವಾರ್ತಾ
60. ಶ್ರೀ ಮಲಾಯಿ ಹಾಜಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಬಿನ್ ಹಾಜಿ ಮಲಾಯಿ ಉಸ್ಮಾನ್
61. ಡಾ. ಗಂಗಾಧರ್ ವಿ. ಪಾನತ್‌ವಾಣಿ (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ)

62. ಶ್ರೀ ಭಬಾನಿ ಚರಣ್ ಪಾಟ್ನಾಯಕ
63. ಪ್ರೊ. ಹಬೀಬುಲ್ಲೊ ರಾಜಬೊವ್
64. ಡಾ. ಎಂ. ಆರ್. ರಾಜಗೋಪಾಲ್
65. ಪ್ರೊ. ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ ರಾವತ್ (ಮರಣೋತ್ತರ)
66. ಡಾ. ಸಂಡೂಕ್ ರುಯಿತ್
67. ಶ್ರೀ ಸೋಮದೇತ್ ಪ್ರ ಅರಿಯಾವೊಂ-ಸಾಖಾತಾಯಾನ (ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ)
68. ಡಾ. ಪಂಕಜ್ ಶಾ
69. ಶ್ರೀ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ನಬೀಸಾಹೇಬ್ ಸುತಾರ್
70. ಡಾ. ವಿಕ್ರಮ್ ಚಂದ್ರ ಠಾಕೂರ್
71. ಡಾ. ನೂಯನ್ ಟಿಯನ್ ಥಿಯನ್
72. ಪ್ರೊ. ಭಗೀರಥ ಪ್ರಸಾದ್ ತ್ರಿಪಾಠಿ
73. ಶ್ರೀ ರೊಮುಲೂಸ್ ವ್ಹಿಟಕರ್
74. ಶ್ರೀ ಎ. ರುಧಾಕಿಯಾ

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಸವಾಲು

* ನರೇಶ್ ಚಂದ್ರ ಸಕ್ಸೆನಾ

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ
ಆಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿರುವ
ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ
ಅನಕ್ಷತೆಯನ್ನು
ಶಂಕುಚ್ಛೇದಿಸಿ
ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು
ಆಗದಿದ್ದರೂ
ತಕ್ಷಣ
ಗಣನೀಯವಾಗಿ
ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ
ಭಾರತದ
ಇತರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಣನಾದ
ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು
ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು
ಶಾಖಿಸುವುದು
ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವು ಹಿಂದುಳಿದ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ತಲಾ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿರುವ, ಖಾಸಗಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಯ ಕೊರತೆ ಇರುವ, ಕಡಿಮೆ ಬಂಡವಾಳ ಸೃಷ್ಟಿಯ, ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರದ ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿರುವ, ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳಾದ ಖನಿಜಗಳು, ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವ ಆಂತರಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅನುದಾನವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಣವಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯರು, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಹೂಡುತ್ತಾರೆಯೇ ಹೊರತು, ಉದ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡುವುದು ಎಂದರೆ ಸವಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಸವಾಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇಶದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವಲಯವಿರುವುದು, ಹಳ್ಳ ಕೊಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಪರ್ವತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿವೆ.

ಪಟ್ಟಿ - 1 ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಸಿಕ್ಕಿಂ, ತ್ರಿಪುರಾ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಿಜೊರಾಂ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಗಳು ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸ

ಮಾಡಿಲ್ಲ. 1970 ರ ದಶಕದ ವರೆಗೆ ಅಸ್ಸಾಂ ದೇಶದ ಉತ್ತಮ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂತರದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡದೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಎಲ್ಲ ಮಾನದಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯಿತು. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 70 ರಷ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಸ್ಸಾಂ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಎಲ್ಲ ಮಾನದಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾರತದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿತು.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಈಶಾನ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ, ಈ ಪ್ರದೇಶದ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಚುರುಕುಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಬಡತನವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಾನದಂಡದ ಸುಧಾರಣೆ, ಅಸಮಾನತೆಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು ಜೊತೆಗೆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಹಾನಿಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಗಳು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದುಬಿಡುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಹಣ ಸೋರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ದುರದೃಷ್ಟದ ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಬಹಳ ದುರ್ಬಲವಾಗಿ ಮಂಜೂರಾದ ಹಣದ ಬಳಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಜೊತೆಗೆ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಸರಿಯಾಗಿರದೆ ಒಟ್ಟಾರೆ

* ಮಾಜಿ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗ. E-mail : naresh.saxena@gmail.com

ಸಾಧನೆ ಕಳಪೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಮುಂದಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೀಡಬಹುದು.

ಹಣದ ಬಳಕೆ : ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ, ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ರಿಯಾಯಿತಿ ಹೊಂದಿರದ ಸಚಿವಾಲಯಗಳು ತಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕ ಬಜೆಟ್‌ನ ಒಟ್ಟು ಹಣದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 10 ರಷ್ಟನ್ನು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಿರಿಸಬೇಕು. ಮಂಜೂರಾದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗದ ಹಣವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ರದ್ದಾಗದ ಒಟ್ಟು ಹಣದ ನಿಧಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಯೋಜನೆಗಳು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದೆ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಲು ನಿಧಾನವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಣದ ಉಪಯೋಗ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಹಂಗಾಮು ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ಯೋಜನೆಗಳ ಜಾರಿ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಚಿವಾಲಯದ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ, ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 2000 ರಿಂದ 2010 ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಖರ್ಚಾಗದೆ ಉಳಿದಿರುವ ಹಣ 17,213 ಕೋಟಿ. ಆದರೆ 2011 ರ ವರೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಹಣ 8,796 ಕೋಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಶೇಕಡಾ 50 ರಷ್ಟಿದೆ. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳಿಸದಿರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ನರೇಗಾದಲ್ಲಿ 2016-17 ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಸಾಂ ಮತ್ತು ಮಣಿಪುರ (ಇವು ಅತ್ಯಂತ ಬಡ ರಾಜ್ಯಗಳು) ಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಲಾ 1630 ಮತ್ತು 4953 ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ 15657 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಮತ್ತು ಅವಿಭಜಿತ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 11942 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚಾಗಿದೆ.

ಏಶಿಯಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಣ ಒದಗಿಸುವ ಬಹುತೇಕ ಯೋಜನೆಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸದೆ ನೆನೆಗುದಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಯೋಜನೆಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ವೆಚ್ಚ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ರೈಲ್ವೆ ಯೋಜನೆಗಳೂ

ಪಟ್ಟಿ 1 : 2004-05 ರ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಎಸ್‌ಡಿಪಿ ತಲಾ ಆದಾಯ			
	2005-06	2015-16	ವಾರ್ಷಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ದರ 2005-06
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	26870	39107	3.82
ಅಸ್ಸಾಂ	17050	26413	4.47
ಮಣಿಪುರ	19479	26301	3.05
ಮೇಘಾಲಯ	25642	38601	4.18
ಮಿಜೋರಾಂ	25826	44773	5.66
ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್	33072	50327	4.29
ಸಿಕ್ಕಿಂ	29008	92328	12.27
ತ್ರಿಪುರಾ	25688	55322	7.97
ಭಾರತ	28639	52833	6.32

ಇದೇ ದಾರಿ ಹಿಡಿದಿವೆ. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳು ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜಮೀನನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. 2015 ರ ಜುಲೈ 22 ರಂದು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, ಹಣವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಸಚಿವಾಲಯ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತೆ, ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರಾತಿ ದೊರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗುತ್ತಿರುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಣ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಕಾಮಗಾರಿ ಸರ್ತಿಫಿಕೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ನೀಡದಿರುವುದು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಹಸ್ತಾಂತರ ವಿಳಂಬ, ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸುವ್ಯಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಬೀಳುವುದು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇರುವ ತೊಂದರೆಗಳು, ಇತರೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣಗಳು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

2015 ರ ಸಿಎಜಿ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಮಣಿಪುರದ ಶೌಚ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರವಾದ ವರದಿಯು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಎಂದು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ದೋಷ. ಹಣಕಾಸಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿಳಂಬ, ಈ ಹಣಕ್ಕೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಹಣವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕೊರತೆ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಹಣವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹಣದ ಸೋರುವಿಕೆಗಳು ನಿಧಾನಗತಿಕೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿವೆ.

ಎಂ ಮತ್ತು ಇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆ : ಎಲ್ಲ ಹಂತದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮತ್ತು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಬಹಳ ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸದೆ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ ಹಾಗೂ ಈ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಲು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಒದಗಿಸಿರುವ ಮಾಹಿತಿ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸುವಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸರ್ಕಾರದ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೀವ್ರತರವಾದ

ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶದಿಂದ ನರಳುವ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡಾ 1 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಯುನಿಸೆಫ್ 2014 ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 3.5 ರಷ್ಟಿದೆ. ಮಣಿಪುರ ಮೇಘಾಲಯ ಮತ್ತು ಮೇಘಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 16 ರಷ್ಟು ಇರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

ಇ - ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸುವುದು : ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಆಡಳಿತ ಸುಲಭವಾಗಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ (ಐಸಿಟಿ) ಗಳನ್ನು ಬಳಸಬಹುದು. ಇ-ಆಡಳಿತ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಪಾರದರ್ಶಕತೆಯ ವೇಗ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು, ದೂರ ಮತ್ತಿತರೆ ವಿಭಜನೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ನಾಗರಿಕರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಸಶಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಇ-ಆಡಳಿತ ಎಲ್ಲ ನಾಗರಿಕರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಲಾಭಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರಸಕ್ತ ಇ-ಆಡಳಿತದ ಬಗೆಗಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಬಹುತೇಕ ನಾಗರಿಕರು ಇ-ಆಡಳಿತದಿಂದ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಲಾಭಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಆಸ್ಸಾಂ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ 2014 ರ ವರದಿ (ನಂ.ಎಸಿಎಸ್ 2740) ಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರವಾದ ಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾದ ಮತ್ತು ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಐಸಿಟಿ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸೇವಾ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು, ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ, ಸಮಾನಾಂತರವಾದ ಸಂಪರ್ಕಗಳಿಗೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಐಸಿಟಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು, ವೈಡ್ ಎರಿಯಾ ನೆಟ್‌ವರ್ಕ್ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ

ಪಟ್ಟಿ 2 : ತೀವ್ರತರವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ತೂಕವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸರಾಸರಿ : ಸರ್ಕಾರದ ಮಾಹಿತಿ (ಮಾರ್ಚ್ 2014) ಯುನಿಸೆಫ್ ಮಾಹಿತಿ

	ಸರ್ಕಾರದ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ	ಯುನಿಸೆಫ್ ಪ್ರಕಾರ
ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ	0.00	13.30
ಅಸ್ಸಾಂ	0.86	7.00
ಮಣಿಪುರ	0.02	3.50
ಮೇಘಾಲಯ	0.14	16.00
ಮಿಜೊರಾಂ	0.31	6.20
ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್	0.20	7.90
ಸಿಕ್ಕಿಂ	0.07	6.50
ತ್ರಿಪುರಾ	0.25	16.80
ಭಾರತ	1.61	9.40

ಈ ಎರಡೂ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜರೂರಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಐಸಿಟಿ ಬಲಪಡಿಸುವುದು, ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಗಳ ಮಾರಾಟದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ. ಸೇವೆಗಳು, ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸೇವೆಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳು, ಸಮಾನಾಂತರ ಸಂಪರ್ಕಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಬಹುದು ಎಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆರೋಗ್ಯ ಮಿಷನ್‌ನ 10 ನೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶಾ ಮಿಷನ್ (2017) ವರದಿಯಲ್ಲಿ, ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐಟಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಟೆಲಿ ಮೆಡಿಸಿನ್ ಅಥವಾ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಬೇರಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ. ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ಆರೋಗ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಗಳ ಖರೀದಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಗಣಕೀಕರಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಎಎನ್‌ಎಂಗಳು ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಮತ್ತು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಸಂಪರ್ಕ ತೀರಾ ಕಳಪೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ

ಪ್ರದೇಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇರುವ ಐಟಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಕೌಂಟ್‌ಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರೀಕರಣ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ತ್ರಿಪುರಾದ ಧಾಲೈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಶಾ ಕೆಲಸಗಾರರ ವೇತನವನ್ನು ಕಳೆದ ಒಂದು ವರ್ಷದಿಂದ ವಿತರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.

ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯ ಮತ್ತಿತರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ದೇಶದ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅನುಕೂಲ ಪಡೆದಿವೆ. ಈ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಸ್ಸಾಂ, ಬಿಹಾರ, ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು 2015 ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.

1) ಅರ್ಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ವಿತರಣಾ ಪಟ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವುದು ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 2 ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ, ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಮಾಣ ಶೇಕಡಾ 71 ರಷ್ಟಿದೆ. 2) ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೋರುವಿಕೆ ಛತ್ತೀಸ್‌ಗಢದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ. ನಂತರದ ಸ್ಥಾನ ಬಿಹಾರದ್ದು. ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದರೆ

ಅಸ್ಸಾಂ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಸೋರಿಕೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. 3) ವಿತರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿದೆ. 4) ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವವರು ರೇಷನ್ ಕಾರ್ಡು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಫಲಾನುಭವಿ 3000 ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಖರ್ಚು ಭತ್ತೀಸಗಡದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ. 5) ಕೋಚಾರ್ ಮತ್ತು ಬಂಗೋಂಗಾವ್‌ಗಳ ಪಡಿತರ ಚೀಟಿದಾರರು ತಮಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿರುವ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ರೇಷನ್‌ನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯ ಬೆಲೆ ಅಂಗಡಿಗಳು ಪ್ರತಿ ಫಲಾನುಭವಿಯಿಂದ 3-4 ಕೆಜಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಪಡಿತರ ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಗಾಣಿಕಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಭರಿಸದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಸಮಜಾಯಿಶಿ ಅವರಿಂದ ದೊರೆತಿದೆ.

ಜಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಆಡಳಿತಶಾಹಿ : ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿರುವ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅನೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುದಾನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಸ್ಸಾಂನ ತಲಾ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ 5775 ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದರೆ ಈ ರಾಜ್ಯದಷ್ಟೇ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಭತ್ತೀಸಫಡದ ತಲಾ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ 12,807 ರೂಪಾಯಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅಸ್ಸಾಂನ ಸಂಬಳದ ಭಾರಿ ಹೊರೆ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಈ ಎರಡೂ ರಾಜ್ಯಗಳ ಹೋಲಿಕೆ ಮುಂದಿನಂತಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ, ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಅದಕ್ಷತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟಾರೆ ನೌಕರರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಕೌಶಲ್ಯವಿರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಿಂತ ಕೌಶಲ್ಯವಿರದ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನುತ್ತಾದಕ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅಗತ್ಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳಾದ ನರ್ಸ್‌ಗಳು, ವೈದ್ಯರು,

ಪಟ್ಟಿ 3 : ಅಸ್ಸಾಂ - ಭತ್ತೀಸಗಡ		
	ಅಸ್ಸಾಂ	ಭತ್ತೀಸಗಡ
ವಿಸ್ತೀರ್ಣ(000 ಚದರ ಕಿ.ಮೀ)	135	78.4
ಜನಸಂಖ್ಯೆ(ಕೋಟಿ)	3.12	2.55
ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವವರು% (2011-12)	32%	40%
2015-16 ರಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸು ಆಯೋಗದ ವಿತರಣೆ(ಕೋಟಿ)	17,401	13,490
ಯೋಜನಾ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ (ಕೋಟಿ)	18,000	32,710
ತಲಾ ಯೋಜನಾ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ 2014-15	5,775	12,807
ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಸಂಖ್ಯೆ (000)	316	122

ಶಿಕ್ಷಕರು, ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪೊಲೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಅಭಾವ, ಒಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅನೇಕ ಇಲಾಖೆಗಳು ಮಾಡುವುದು, ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳು ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸದೆ ಇರುವುದು, ತೀರಾ ಕಳಪೆಯಾದ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಸರಿಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆ ಕುಸಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿ ಅದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ ಬಂದ್ (ರಾಜ್ಯ ಬಂದ್) ಆಚರಿಸುವುದು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಅಸ್ಸಾಂ, ಮಣಿಪುರ ಮತ್ತು ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದು, ಅಸಂವೈಧಾನಿಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಸರ್ಕಾರದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಸ್ಸಾಂ ಮುಖಾಂತರವೇ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆಕಾಳುಗಳು, ಔಷಧಿಗಳು, ತರಕಾರಿಗಳು, ಕುಕ್ಕುಟ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತಿತರೆ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಸರಬರಾಜಾಗಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದ್ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸರ್ಕಾರಗಳ ಅದಕ್ಷತೆಗೆ

ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವು ತುಂಬಾ ಹೊರಬರದ ಹೊರತು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿ ಬಡತನ ನಿವಾರಣೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದು.

ಒಟ್ಟು ಸಾರಾಂಶ

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಅದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಆಗದಿದ್ದರೂ ತಕ್ಷಣ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಭಾರತದ ಇತರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಸರಿಸಮನಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಾಧಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟೇ ಹಣವನ್ನು ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಘಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸದಿದ್ದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ ಸುಧಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದರೆ ಇಡೀ ದೇಶ ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಹಕಾರ, ಬೆಂಬಲ, ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಸರ್ಕಾರೇತರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ತಲುಪಲು ಬೇಕಾದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ, ಹಣಕಾಸಿನ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಿ, ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆಡಳಿತ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. □

ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಾಲನೆ

* ಇಬು ಸಂಜೀವ್ ಗಾರ್ಗ್

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು
 ಹೆಚ್ಚು ಶ್ರುತಿರಗೊಳಿಸಲು
 ಹಾಗೂ
 ಗುರಿ ಶಾಖೆಗಳು
 ಹೊಸ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು
 ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.
 ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ
 ಇಡಬಹುದಾದ
 ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ
 ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ
 ಕೌಶಲ್ಯ ನಿಧಾನಗಳ
 ಒಟ್ಟು ಮಾಹಿತಿ
 ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು.
 ಇದರಿಂದ
 ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ
 ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ
 ಅವುಗಳನ್ನು
 ಉದ್ಯೋಗದ ಮೂಲವಾಗಿ
 ಮರುನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು.

ಇಷ್ಟಕ್ಕೊಂದನೆ ಶತಮಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಹೊಸರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಆಯಾ ದೇಶದ 'ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಮಾಣ/ಪಾಲಿ'. ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೆಂದರೆ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಜನಸಂಖ್ಯಾಪ್ರಮಾಣ (15-64 ವರ್ಷಗಳು). ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಇತರ ದೇಶಗಳ ಈ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಮುಖವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತದ ಆರ್ಥಿಕತೆಜ್ಜರ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತವು ಐದು ಟ್ರಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್‌ಗಳಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಪ್ರಧಾನ ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಾರತವು ಈ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ತನಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಪ್ರಮುಖಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಾದಲ್ಲಿ ಆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಮೂರನೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ನೀಡಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪಡೆದ ತರಬೇತಿಯು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದವರಿಗೆ ವೇತನ / ಸ್ವ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ನೆರವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೇ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವಲಯದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಯಲು ಇಲ್ಲವೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣ / ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯಲು ನೆರವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು.

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಎನ್ನುವುದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಲಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಆತ/ಆಕೆ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಕೌಶಲ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಏರಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರಗಳೂ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಎಂದು ಮನಗಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡಿವೆ. ಇಂದು ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ ಸಚಿವಾಲಯವು ದೇಶದಾದ್ಯಂತದಲ್ಲಿನ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಿಷನ್ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜುಲೈ 15, 2015 ರ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮಗಳು ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ: ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಅಥವಾ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರು ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು

ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಮಾನ್ಯತೆ ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವು ಯಾವ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು ಕುತೂಹಲಕರ ಸಂಗತಿ. ಕಳೆದ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ

* ಸಹಾಯಕ ಆಯುಕ್ತರು, ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ, ನವದೆಹಲಿ. E-mail : pabloo8690@gmail.com

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮಾದರಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು 'ಹೊಸ ಭಾರತದ ಇಂಜಿನ್' ಎಂದು ಹೊಸದಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಇಂದು ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಪಥವೂ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ನಾರ್ತ್ ಈಸ್ಟರ್ನ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಫೈನಾನ್ಸ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಲಿ., ಜೊತೆ ಸೇರಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತಳಮಟ್ಟದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿತು. ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಲ್ಯ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಯುವಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಒದಗಿಸುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಗುರಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ 2018-19ರಲ್ಲಿ 4 ಹೊಸ ಐಐಟಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉದ್ಯಮ ವಿಭಾಗವು ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಸಾರ್ವಜನಿಕ-ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಲ್ಲಿ 'ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ'ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿದೆ. ತವಾಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಕಾಸ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸಹಿತವಾದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನೀಡುವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ನಿರ್ಮಾಣ ಹಂತದಲ್ಲಿದೆ.

ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಿಷನ್ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯ ಜೀವನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಿಷನ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಗರ ಜೀವನಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಿಷನ್ ಮೂಲಕ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸಿವೆ. 2017ರ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಉದ್ಯೋಗ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಕೂಡ ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯವು ಮುಂದಿನ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 3 ಲಕ್ಷ ಹೊಸ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತರಬೇತುಗೊಳಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಸ್ಸಾಂ 'ಕಾರಿಗೋರ್ ಪೊರ ಕಾರಿಗೋರ್ ಯೋಜನೆ' ಎನ್ನುವಂತಹ

ವಿಶಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ತರಬೇತಿ. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದಾಗ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಿಸ್ಟೋ ಮತ್ತು ಡಾಬರ್‌ನಂತಹ ಕಂಪನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಸಹಭಾಗಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದು ಆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚಿನ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿದೆ.

ಮಣಿಪುರವು ಹಲವು ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಪಾಲುದಾರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿದೆ.

ಮಣಿಪುರದ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿ ಮನೆಗೂ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಎನ್ನುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದೆ. ವೃತ್ತಿಪರ ಕೌಶಲ್ಯ ತರಬೇತಿ ಕೋರ್ಸುಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ 40 ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರವು ಬುಡಕಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶರಣಾದ ನಕ್ಸಲಿಗೂ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವತ್ತ ಗಮನಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ.

ಮೇಘಾಲಯ ರಾಜ್ಯ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೊಸೈಟಿಯು 7700 ಯುವಜನರಿಗೆ ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದೆ. ದೀನ್ ದಯಾಳ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೌಶಲ್ಯ ಯೋಜನೆಯು ಗ್ರಾಮೀಣ ಯುವಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ತರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮೇಘಾಲಯ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಇದು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ,

ಆಟೋಮೊಬೈಲ್ ಮೆಕ್ಯಾನಿಕ್, ಗೃಹನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತಿತರ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮಿಜೋರಾಂ ಮತ್ತು ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡ್ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಗುರಿಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಗುರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸಿಕ್ಕಿಂನಲ್ಲಿ ಜೀವನೋಪಾಯ ಶಾಲೆಗಳು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇವು ರಾಜ್ಯದ ಕರಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೊಸತನವನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಎಜುವರ್ಕ್ ಜಪಾನ್ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಎಕ್ಸಲೆನ್ಸ್ ಸಿಕ್ಕಿಂನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆರೆದಿದೆ.

ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸವಾಲುಗಳ ನಡುವೆಯೂ ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸುಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ಹೊಸ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಡಬಹುದಾದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಕೌಶಲ್ಯ ವಿಧಾನಗಳ ಒಟ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಉದ್ಯೋಗದ ಮೂಲವಾಗಿ ಮರುವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಮಾಹಿತಿನಕ್ಷೆ ರೂಪಿಸುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಯುವಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲೇ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು.

ಅಸ್ಸಾಂ ಸರ್ಕಾರವು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನೀಲನಕ್ಷೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅಸ್ಸಾಂನ ಬರ್ರೆಟವು ಕಲಾಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಐಐಟಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಈ ವಲಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಬದಲಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮರುರೂಪಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಯುವಪೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಬಲರಾಗಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಉದ್ಯಮಗಳನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಉದ್ಯೋಗ

ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಕರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸೀತಾಲ್‌ನ ಪಟ್ಟಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಸೋನಿಟ್ಟುಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಮಿಲ್ಲಿನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ನೈಪುಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಾಡಬಹುದು.

ಇತರೇ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುವಂತಹ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವವೈವಿಧ್ಯ ಅಥವಾ ಭೌಗೋಳಿಕ ಅಥವಾ ಇತಿಹಾಸವು ಪೂರಕ ನೆರವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ತ್ರಿಪುರ ತನ್ನ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿ ರಬ್ಬರ್ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ತ್ರಿಪುರದಲ್ಲಿ ತಯಾರಾಗುವ ರಬ್ಬರನ್ನು ನೆರೆಯ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಬಹುದು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವ ಏಶಿಯಾ ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಲು ನೆರವಾಗುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೈಲು ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ರಬ್ಬರ್ ಉದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದಂತಹ ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೌಕರರನ್ನು ತರಬೇತುಗೊಳಿಸುವ ತೀವ್ರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ನಾಗಾಲ್ಯಾಂಡಿನ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಇಂದು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಅಲ್ಲಿನ ಹಾರ್ನ್‌ಬಿಲ್ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯಬಹುದು. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟು ಸ್ಥಳೀಯತೆಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮೇಘಾಲಯವು ಅಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಾದ ಸೋಹ್ರಾ, ದ್ವಾಕಿ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ನಿಗೂಢವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವ ಜೈನ್ತಾ ಪರ್ವತಗಳ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಹಾರ, ಪಾನೀಯ ಆತಿಥ್ಯ, ಸಾಹಸ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ಇವುಗಳ ನೆರವಿನೊಂದಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಎರಡನೇ ಮುಖ್ಯ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಆ ಕಲೆಗೆ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು

ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ವಲಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು. ಹಾಗೂ ಈ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಪ್ರಾಣ್ ಫುಡ್ಸ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಇದರ ನಕಲನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಆಹಾರ ಸಂಸ್ಕರಣ ಉದ್ಯಮಿಯು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಿಚಿ ಪಾನೀಯದೊಂದಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕಳೆದ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಹಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ಯಮಿಯು ಬಲವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ರಾಜ್ಯಗಳು ಈ ಗಡಿಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪಾರದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ತನ್ನ ನೆರೆಯ ಪ್ರದೇಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಉದ್ದೇಶಗಳತ್ತ ನೋಟ ಹರಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಣ್ ಆಹಾರ ಉದ್ಯಮಿಯನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ತಾವು ನೆಲೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ನೆರೆಯ ಪೂರ್ವ ಏಷ್ಯನ್ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪದ್ಧರತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮೂರನೆಯ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಅರ್ಹತಾ ನೀಲನಕ್ಷೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಾಗ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಏನಾದರೂ ಲೋಪಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ದೂರಹೋಗುವವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಉತ್ಸಾಹಿಯವಸಮೂಹವನ್ನು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಶಾಲಾಮಟ್ಟದಿಂದಲೇ ನೀಡುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ ಕ್ರಮ. ಈಶಾನ್ಯದ ಯುವಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಯಶಸ್ವಿ ಉದ್ಯಮಿಗಳ ಯಶೋಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯ ಬಹುದೊಡ್ಡದು ಆದರೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಮಿತವಾದದ್ದು ಎಂದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ

ಬಳಸದೇ ಉಳಿದಿರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಮಿತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೌಶಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕುರಿತಾದ ಪರಿಷ್ಕೃತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಯು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಗರಿಷ್ಠಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಳಸಬಹುದೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದೆ. ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ಇವರು ತರಬೇತುದಾರರಾಗಿ ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದು. ಅಸಾಂ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಯಾವ ರಾಜ್ಯಗಳು ಕೂಡ ತರಬೇತುದಾರರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವಂತಹ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಗಳು ತುರ್ತಾಗಿ ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

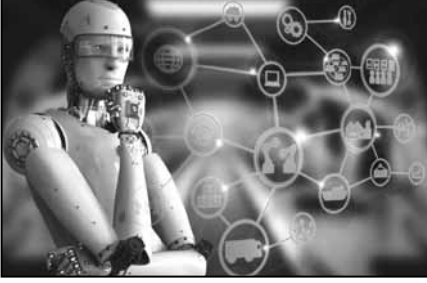

ಕಳೆದ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಈ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಇವು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಈ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿನ ಕೌಶಲ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಬಲಗೊಳಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಏಶಿಯಾದ ಜಪಾನ್, ಕೊರಿಯಾಗಳು ವೇಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಭಾರತವು ಆ ದೇಶಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಬಲ್ಲದು. ಆ ದೇಶಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗವು ತಕ್ಕದಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಂಶಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗದ ಕೌಶಲ್ಯ ಹೊಂದಿದ ಯುವ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಸ ನೀತಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. □

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಪ್ರಯೋಜನ

* ಡಾ. ಅವಿಕ್ ಸರ್ಕಾರ್

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು
ಭಾರತದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು
ಮುಂದಿರ
ಹಲವು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ
ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಶ್ರಾನ್ತುತ್ವವನ್ನು
ಸೊಂದಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.
ಈ ಪ್ರಗತಿಯು
ಬಹುತೇಕ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ
ಪರಿಷ್ಕರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ
ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ
ಚಾಲನೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು,
ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ
ಪರಿಷ್ಕರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ
ವಿವಿಧ ಕಂಪನಿಗಳ ನಡುವೆ
ವೇಗವರ್ಧಕ
ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯನ್ನು
ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವಂತಿರುವ
ಶರ್ಕಾರ
ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು (ಆರ್ಟಿಫಿಷಿಯಲ್ ಇಂಟೆಲಿಜೆನ್ಸ್ - ಐಐ) ಮಾನವನ ಮೆದುಳಿನೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿರುವ ಗ್ರಹಿಕೆ, ತರ್ಕ, ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಸಂವಹನ, ಸಮಸ್ಯೆ ಪರಿಹಾರ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನಗ್ರಹಣ ಸಂಬಂಧಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಯಂತ್ರವೊಂದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ - ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ಉತ್ಪಾದಕತೆಗಳಿಗೆ ಮಿಂಚಿನ ವೇಗ ನೀಡಬಲ್ಲ ಮುಂದಿನ ಅತಿದೊಡ್ಡ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇದನ್ನು ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯೋಗ ನಷ್ಟದೊಂದಿಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕಿ, ನಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಹೆಚ್ಚುವರಿ 15.7 ಟ್ರಿಲಿಯನ್ ಡಾಲರ್ ಮೌಲ್ಯದ ವ್ಯಾಪಾರವಾಹಕ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ- ಇಂದಿನ ತ್ವರಿತಗತಿಯ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ಅತಿದೊಡ್ಡ ವಾಣಿಜ್ಯ ಅವಕಾಶ ಎಂದು 'ಪ್ರೆಸ್ ವಾಟರ್ ಹೌಸ್ ಕೋಪರ್ಸ್' (ಪಿಡಬ್ಲ್ಯೂಸಿ) ಅಂದಾಜಿಸಿದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಶದ ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಕಸನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಹಿನ್ನೋಟ ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಅದರ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಬೆಂಬಲಿತ ಇತರ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು 2009ರ ಜನಪ್ರಿಯ ಚಲನಚಿತ್ರ "3 ಇಡಿಯಟ್ಸ್"ನ ಅಂತಿಮ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನಾವೀಗ ಪರಿಗಣಿಸೋಣ. ಚಿತ್ರದ ಅಂತಿಮ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ, ಕಥಾನಾಯಕ ರಾಂಚೋ (ಅಮೀರ್ ಖಾನ್) ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಯಾವುದೇ ವೈದ್ಯಕೀಯ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯದಿದ್ದರೂ ತೀವ್ರ ನೋವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಗರ್ಭಿಣಿಗೆ ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಎದುರಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವೈದ್ಯಕೀಯ ನೆರವಿಲ್ಲದ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಅತ್ಯಂತ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನುರಿತ ವೈದ್ಯೆಯಾಗಿರುವ ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಸಹೋದರಿ ಪ್ರಿಯಾ (ಕರೀನಾ ಕಪೂರ್) ವೀಡಿಯೋ ಕಾಲ್ ಮೂಲಕ ರಾಂಚೋಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾಳೆ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಮಗುವಿನ ಜನನವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಭಾರತ್ ನೆಟ್' (ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ವೇಗದ ಇಂಟರ್ ನೆಟ್ ಸಂಪರ್ಕ), ಆರ್ ಇಸಿಎಲ್ (ಗ್ರಾಮೀಣ ವಿದ್ಯುದೀಕರಣ) ಮತ್ತು 'ಡಿಜಿಟಲ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ದೂರನಿಯಂತ್ರತ 'ಟೆಲಿ-ಮೆಡಿಸಿನ್'

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಿಂದ ಭಾರತ ಹೇಗೆ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲಿದೆ ಮತ್ತು

* ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿ, ಮಾಹಿತಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಘಟಕ, ನೀತಿ ಆಯೋಗ. E-mail : avik.sarkar@gov.in

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯು ಇಂದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಚಿತ್ರದ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ರಾಂಚೋಗೆ ನೆರವು ನೀಡಲು ಪ್ರಿಯಾ (ನುರಿತ ವೈದ್ಯ) ಹೆರಿಗೆ ಕಾರ್ಯದ ಇಡೀ ಸಮಯ ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತಾಳೆ. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ನರ್ಸ್‌ಗೆ (ಪ್ರಾಕ್ಟಿಷಿಯರ್) ಒಬ್ಬರು ನುರಿತ ವೈದ್ಯರನ್ನು ನೀಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೂ ಇಂತಹ ಪರಿಹಾರ ಒದಗಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸವಾಲಿನ ವಿಷಯವೇ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಶಿಫಾರಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೆರವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಶಿಫಾರಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೋಗಿಗಳು ಎದುರಿಸುವ ಹಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪತ್ತೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನರ್ಸ್‌ಗಳಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಅಪಾರ ಪೂರ್ವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ, ಹಿಂದೆ

ಇಂತಹ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ವೈದ್ಯರು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ್ದ ಔಷಧದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಡಿಜಿಟಲ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗಿನ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಮೂಲಕ ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬಲ್ಲದು. ಈ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಗ್ರಾಮವೊಂದರ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಶುಶ್ರೂಷಕಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸಮರ್ಥಗೊಳಿಸುವುದು ಸಹ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಿಂದಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆನಿಸಿದೆ.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಇತಿಹಾಸ

ಆರ್ಥಿಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು 1950ರ ದಶಕದ ಮಧ್ಯಾವಧಿಯಿಂದಲೂ ಗಣಕ ವಿಜ್ಞಾನದ (ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸೈನ್ಸ್) ಒಂದು ನಿರಂತರ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. 1958ರಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ನರವ್ಯೂಹಕ್ಕಾಗಿ (ಎಎನ್‌ಎನ್) ಕೃತಕ ನರಕೋಶ ಗಣಕಪದ್ಧತಿ ಸಂಶೋಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಲಾಯಿತು.

1950ರ ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅಲನ್ ಟ್ಯೂರಿಂಗ್ ಅವರು “ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮಷೆನರಿ ಆಂಡ್ ಇಂಟಲಿಜೆನ್ಸ್” ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು - ಮಾನವನ ಬೌದ್ಧಿಕತೆ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಬಲ್ಲ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ತರ್ಕ, ವಿವೇಚನೆ, ಮಾತು, ಗ್ರಹಿಕೆ, ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸಂಶೋಧಕರ ದೊಡ್ಡ ಗುರಿ.

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಡಿಜಿಟಲ್ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ರಾಂತಿಗಳು, ‘ಬಿಗ್ ಡೇಟಾ’ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಗೆ ಮರುಜೀವ ನೀಡಿದೆ. 1960-70ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವು ಕ್ಷಿಪ್ರ ಗತಿಯ ಡಿಜಿಟಲೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ವಿಮೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಚಿಲ್ಲರೆ ವ್ಯಾಪಾರದವರೆಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಕಾಗದ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನದಿಂದ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ವಿಧಾನದಡೆಗೆ ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡವು. ಇದರಿಂದ ಅಪಾರ ಪ್ರಮಾಣದ ದತ್ತಾಂಶ ಸೃಷ್ಟಿ, ಗಣಕೀಕರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ದತ್ತಾಂಶ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ (ಸ್ಪೋರೇಜ್) ದಾರಿ ಮಾಡಿತು. ಇದು ಬೃಹತ್ ಮೊತ್ತದ ದತ್ತಾಂಶದ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದೆ “ಬಿಗ್ ಡೇಟಾ” ಪದದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ‘ಬಿಗ್ ಡೇಟಾ’ ಜತೆಗೆ ಗಣಕೀಕರಣದಲ್ಲಾದ ಭಾರಿ ಪ್ರಮಾಣದ ಹೆಚ್ಚಳ ಹಾಗೂ ಅಗ್ಗದ ದರದ ಸ್ಪೋರೇಜ್ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸಿತು.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ?

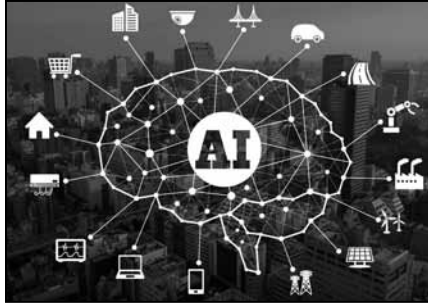
ಆರೋಗ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪರಿಗಣಿಸೋಣ- ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ಒಬ್ಬ ವೈದ್ಯನ ಅನುಪಾತದ ಪ್ರಮಾಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ (0.725) ಇದ್ದು, ಪ್ರತಿ ಸಾವಿರ ಮಂದಿಗೆ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರ ಅನುಪಾತದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಈ ಅನುಪಾತ ಇನ್ನೂ ದುರ್ಬರವಾಗಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ವೈದ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾದರೆ, ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ವೈದ್ಯರ ಕೊರತೆ ಅನುಭವಿಸಲಿದ್ದು, ಕೇವಲ ನರ್ಸ್‌ಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊರತೆ ಕೇವಲ ನರ್ಸ್‌ಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ರೇಡಿಯಾಲಜಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು (ರೇಡಿಯಾಲಜಿಸ್ಟ್) ಅಥವಾ ರೋಗಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು (ಪಠಾಲಜಿಸ್ಟ್) ಮುಂತಾದ ನುರಿತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಜ್ಞರು ವಿವಿಧ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಬಹುತೇಕ ಸಮಯವನ್ನು ರೋಗಿಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಮೇಜ್ ರೆಕಗ್ನಿಷನ್ (ಚಿತ್ರ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ) ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ನಾವು ಈಗಷ್ಟೇ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಬೃಹತ್ ದತ್ತಾಂಶ ಆಧಾರಿತ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಕೌಶಲ್ಯಯುತ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಅಲಭ್ಯತೆಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಚಿತ್ರಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮೂಲಕ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ರೇಡಿಯಾಲಜಿಸ್ಟ್/ರೋಗಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಸಮಯವನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಜ್ಞರು ಸವಿವರವಾದ ರೋಗಪತ್ತೆ ನಿರ್ದಾನ ಅಥವಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸುವ ಬದಲು, ಇಂತಹ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ

ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಬಹುದು. ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾದ ಮತ್ತು ತಜ್ಞರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಕರಣಗಳತ್ತ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬಹುದು. ಜೊತೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಹಾಗೂ ಅವರ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲೂ ಗಮನ ಹರಿಸಬಹುದು.

ರೋಗಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಶುಶ್ರುಷಕಿಯು ರೋಗಿಯ ಪ್ರಮುಖ ರೋಗ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಪನಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದಾದ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿತ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ತುಂಬಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿತ ಸಾಧನವು ರೋಗನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿ, ಸೂಕ್ತ ಔಷಧಿಯನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಔಷಧವನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲು ಸವಿವರ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಬಹುದು.

ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ನರ್ಸ್ ಒಬ್ಬರು ಒಬ್ಬ ಅನುಭವಿ ವೈದ್ಯರು ನೀಡುವ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿದೆ. ಹಾಲಿ ರೋಗಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ ಎನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಶಿಫಾರಸನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನೂ ನರ್ಸ್ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಬೃಹತ್ ದತ್ತಾಂಶ ಆಧರಿತ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇತರ ರೋಗಿಗಳ ಅನಾಮಿಕ ವೈದ್ಯಕೀಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಈ ಶಿಫಾರಸುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿರಿಸುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ನುರಿತ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕೊರತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ನಾಗರಿಕರನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವರ ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಅಂತರವನ್ನು ತುಂಬಲು ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ.

ಸ್ವಾಂಟ್‌ಫೋರ್ಡ್ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಹಾಗೂ 'ಕೋರ್ಸೆರಾ'ದ ಸಹ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾದ ಆಂಡ್ರ್ಯೂ ನಗ್ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ಹೊಸ ವಿದ್ಯುತ್‌ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ: "100 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿತೋ, ಹಾಗೆ ಮುಂದಿನ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರಲಿದೆ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಇಂದಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲು ನನಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ." ಭಾರತದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಅನ್ವಯಿಕತೆಯು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದೆ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಗತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೃಷಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನೆರವಿಂದ ಉಪಗ್ರಹ ಒದಗಿಸಿದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಬೆಳೆಯ ಫಸಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ವ ಅಂದಾಜು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಇತರ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಜನರು ಬದುಕುವ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರಲಿದೆ. ಈ ಹಿಂದೆ ಇಂತಹ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದಾಗ ಕಂಡುಬಂದಿತ್ತು. - ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗೂ ಇದು ದಾರಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು ಮಾಹಿತಿ

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ (ಐಟಿ) ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು, ಇದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಐಟಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ನಾಯಕನ ಸ್ಥಾನ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು - ದೇಶೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕಂಪನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಭಾರತವು ವಿಶ್ವದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳ ರಫ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ನಾಯಕ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯಿತು. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದಾಗ ಐಟಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಪಡೆದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಈಗ ಭಾರತ ಅತ್ಯಧಿಕ ಐಟಿ ವೃತ್ತಿಪರರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶವೆನಿಸಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಉದ್ಯೋಗದ ಮೇಲೂ ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತದೆ - ಹೊಸ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜನರಲ್ಲಿ ಮರುಕೌಶಲ್ಯ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಲಯದಲ್ಲೂ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು "ಆಟೋಮೇಷನ್"ಗೆ (ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ) ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಆ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ಪಾದಕತೆ ಕೆಲಸಗಳತ್ತ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ (ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ) ನರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಬೃಹತ್ ದತ್ತಾಂಶ ಆಧರಿತ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಬಳಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯು ಬದಲಾವಣೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂಬುದು ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಯ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ವೈಫಲ್ಯದ ನಡುವಿನ ಸಣ್ಣ ಎಳೆ ಎಂದು ಇದನ್ನು ಕರೆಯಬಹುದು. ನರ್ಸ್‌ಗಳು ಅವರನ್ನು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಡಿಜಿಟಲ್ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು - ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಹೊಸ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ತ ಕೌಶಲ್ಯ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯು ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹಾಗೂ ಹೊಸ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಎರಡರ ವೈಫಲ್ಯಕ್ಕೂ ದಾರಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮರುಕೌಶಲ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಅಂತರದಿಂದಾಗಿ ಇದು ಉದ್ಯೋಗ ನಷ್ಟಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ನರ್ಸ್ ರೋಗಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಆತನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯ ವಿವಿಧ ಮಾಪನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತೆಯಾಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದಾದ ಸಾಧನ ಬಳಕೆ, ಅದರ ವಿವಿಧ ಆಯ್ಕೆಗಳು ಮುಂತಾದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೈಪುಣ್ಯ ಗಳಿಸದೇ ಇರಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೈಪುಣ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಶುಶ್ರೂಷಕಿ, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ನೆರವಿನಿಂದ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಸಶಕ್ತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸೂಕ್ತ ಡಿಜಿಟಲ್ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಇಂದು ವೇಗವರ್ಧಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ದೇಶಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ವ್ಯೂಹಾತ್ಮಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನಾಗಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಪ್ರಗತಿಯು ನೀತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿವೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಈ ಪರಿಣಾಮವು ದೇಶಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್ ಉದ್ಯಮಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ/ಬಿಗ್ ಡೇಟಾ ಸಂಬಂಧಿತ ಸೇವೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವದ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಭಾರತವನ್ನು ಇಂದು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಕನೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕುರಿತಾದ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ, ನವೋದ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದರ ಆರಂಭಿಕ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ನಾಯಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?

‘ಅಕ್ಸೆಂಚರ್’ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕಾರ; ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಮಂತ ಪರಿಸರವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳೆಂದರೆ, ಅವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ನವೋದ್ಯಮಗಳು, ಬೃಹತ್ ಕಂಪನಿಗಳು, ನೀತಿ ನಿರೂಪಕರು,

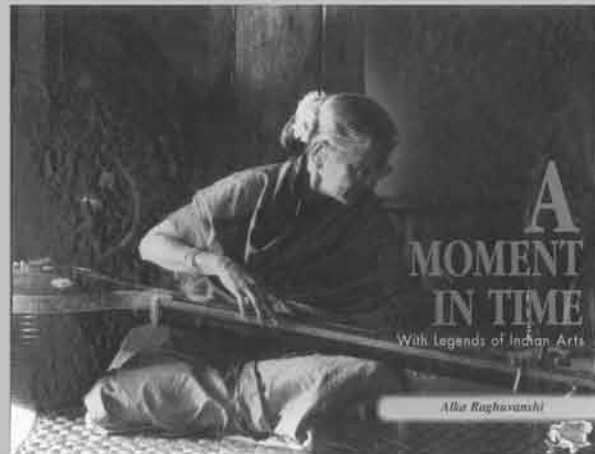
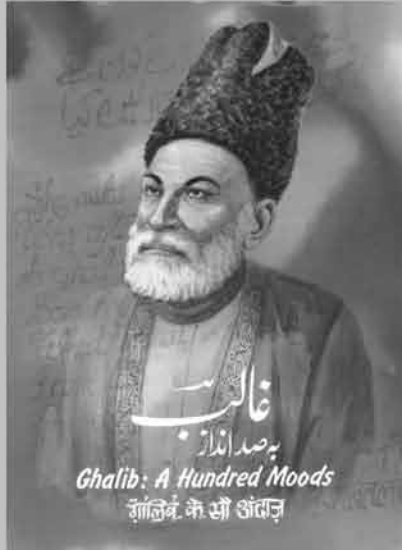
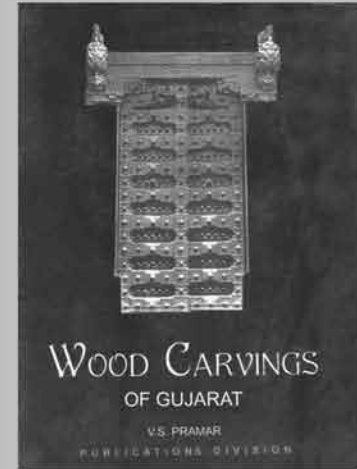
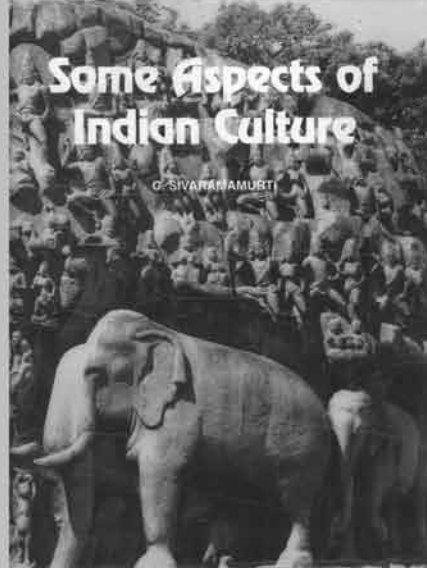
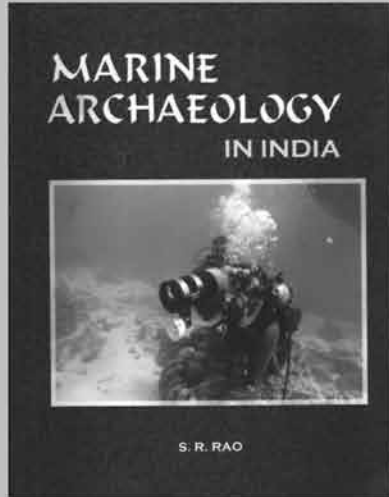
ಬಹು ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಗಳು. ಭಾರತ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಭಾರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳೂ ಕಳೆದ 40 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತವು ವಿಶ್ವದ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಐಟಿ ಕಂಪನಿಗಳಿಗೆ ತವರಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಹಲವು ಬಹುರಾಷ್ಟೀಯ ಕಂಪನಿಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆರಂಭಿಕ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆದಾರರಿದ್ದು, ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ನವೋದ್ಯಮ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನವೋದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವೂ ಉತ್ತಮ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ನೀತಿ ರೂಪಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ‘ನೀತಿ ಆಯೋಗ’ವು ಈಗಾಗಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವೇಗವರ್ಧನೆಗೊಳಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯ ‘ಅಟಲ್ ಇನ್ನೋವೇಷನ್ ಮಿಷನ್’ (ಎಐಎಮ್) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಮೂಲಕ ನವೋದ್ಯಮಗಳಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ನವೋದ್ಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಆರಂಭಿಕ ಬಂಡವಾಳದ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಕುರಿತ ಮಾಹಿತಿಯು ಅಗತ್ಯವಿರುವಷ್ಟು ಸಮಗ್ರವಾಗಿಲ್ಲ. ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಪರಿಸರವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ನವೋದ್ಯಮಗಳು ಹೊಸ ಪರಿಹಾರಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮತ್ತು ಕುಶಾಗ್ರ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಆಳ

ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಹಾಯಕಾರಿ. ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧುಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರ/ಸಂಶೋಧಕರ ನಡುವೆ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನವೋದ್ಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾದ ಆರೋಗ್ಯ, ಕೃಷಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಡುವೆ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯಿಂದ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಅಳವಡಿಕೆಯ ವೇಗವರ್ಧನೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೇವೆಯಾಗಿ, ತಂತ್ರಾಂಶವಾಗಿ ಅಥವಾ ಹಾರ್ಡ್‌ವೇರ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮುಖರನ್ನು ಆರಂಭಿಕ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆದಾರರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಂಡಳಿಗಳ ಜೊತೆ ಬೆಸೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಯು ಭಾರತದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಹಲವು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಮುನ್ನಡೆಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಗತಿಯು ಬಹುತೇಕ ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ಖಾಸಗಿ ಕಂಪನಿಗಳಿಂದ ಚಾಲನೆ ಪಡೆಯಲಿದ್ದು, ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಪರಿಸರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಂಪನಿಗಳ ನಡುವೆ ವೇಗವರ್ಧಿತ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಸಾಧುವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಹೊಸ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಹಲವು ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಹಾಲಿ ಇರುವ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೆಲೆತಪ್ಪಿಸುವ ಕಾರಣ, ಜನರಲ್ಲಿ ಮರುಕೌಶಲ್ಯ ರೂಪಿಸುವತ್ತಲೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಿದೆ. ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಆಧರಿತ ಇಂತಹ ಹೊಸ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಮರುಕೌಶಲ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸುವುದು ಕೃತಕ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. □

JEWELS

FROM
PUBLICATIONS DIVISION

For further Details Please Contact:

Yojana (Kannada)

1st Floor, 'F' Wing, Kendriya Sadana, Koramangala,
BENGALURU - 560 034

Ph.: 080-25537244 e-mail : yojanakannada@yahoo.com

PUBLICATIONS DIVISION
MINISTRY OF INFORMATION & BROADCASTING
GOVERNMENT OF INDIA

e-mail : dpd@sb.nic.in, dpd@hub.nic.in
website : publicationsdivision.nic.in

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆ

* ಡಾ. ಆರ್. ಶಂಕರಪ್ಪ

ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಜೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಅಸ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ “ಮತ ಪತ್ರವು ತುಪಾಕಿಯ ಗುಂಡಿಗಿಂತ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದುದು” ಎಂಬ ಅಮೆರಿಕಾದ ಮಾಜಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಬ್ರಾಹಾಂ ಲಿಂಕನ್ ರವರ ಮಾತು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಚುನಾವಣೆಯು ಜನತಾ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತದಾರರ ವರ್ಗವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಡುವೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಚುನಾವಣೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದುದು. ಆಧುನಿಕ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಪಕ್ಷಗಳು ಜನರ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮತ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಚುನಾವಣೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತರುವ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ “ರಾಜಕೀಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರ ಜನತಾ ಪರಮಾಧಿಕಾರ” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಚುನಾವಣೆಯು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು

ಚುನಾವಣೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಚುನಾವಣೆಗಳ ನಡುವೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಚುನಾವಣೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಊಹಿಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಪ್ರಜೆಗಳ ಪರವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಧಾರಸ್ತಂಭ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಚುನಾವಣೆ ಜನರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನಿರ್ಭೀತ ಚುನಾವಣೆಗಳು ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿದ್ದು, ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಶಕ್ತಿ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಪ್ರಜಾತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದಿತ ಅಂಶ. ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ

* ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಕೋಲಾರ. E-mail : drshankar95@gmail.com

ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಾ ನಮ್ಮದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಥಿರವಾದ ಪ್ರಜಾತಾಂತ್ರಿಕತೆ ಎಂದು ಕೂಡ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ

ಪ್ರಪಂಚದ ಅನೇಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಬ್ರಿಟನ್, ಅಮೆರಿಕಾ, ಸ್ವಿಡ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿ ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭಾರತೀಯರೂ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ರಚನಾಕಾರರು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿರುವರು. ಸಂವಿಧಾನದ 15ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ 326ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಲೋಕಸಭೆ, ರಾಜ್ಯಗಳ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ 18 ವರ್ಷ ಮೀರಿದ ಎಲ್ಲರೂ ಮತದಾರರಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. 1998ರಲ್ಲಿ ಸಂಸತ್ತು 326ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸನ್ನು 21 ವರ್ಷದಿಂದ 18 ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿತು. ಈ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ 1989 ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದರು, ವಯಸ್ಕ ಮತದಾನ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಲಿಂಗ, ಬಡತನ ಸಿರಿತನ ಮುಂತಾದ ಯಾವುದೇ ಬೇಧ, ಭಾವನೆಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳ ಪರಮಾಧಿಕಾರದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ.

ಆಯೋಗದ

ಚುನಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಂವಿಧಾನದ 15ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 324ರಿಂದ 329ನೇ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯೋಗವೊಂದನ್ನು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಆಯೋಗವೇ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ. ಈ ಆಯೋಗವನ್ನು 1950ರ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನು ಇದರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ತದನಂತರದ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ 1989 ರಲ್ಲಿ

ಸ್ಥಾಪನೆ:

ಇಬ್ಬರು ಜಂಟಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತರನ್ನೂ ಈ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು.

ಚುನಾವಣಾ ವಿಧಾನ

ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು ಸಂವಿಧಾನ ರಚನಾಕಾರರು ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸ್ವತಂತ್ರ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 15ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ 324 ರಿಂದ 329 ರವರೆಗಿನ ವಿಧಿಗಳು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಹಾಗೂ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ಆಯೋಗದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ :

ಸಂಸತ್ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಚುನಾವಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ, ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ನಾಮಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಕೆ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ, ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ನೋಂದಣಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಚುನಾವಣಾ ವೆಚ್ಚ ಸೇರಿದಂತೆ ಪ್ರಚಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ, ಚುನಾವಣಾ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತದಾನ ಸ್ಥಳದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ ಎಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಯದಂತೆ ಕಟ್ಟಿಚ್ಚರ ಹಾಗೂ ಫಲಿತಾಂಶ ಪ್ರಕಟ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕು :

ಭಾರತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. 1989ರ ಮುನ್ನ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ವಯೋಮಿತಿ 21 ವರ್ಷವಿತ್ತು ತದನಂತರ ಅದು 18 ವರ್ಷಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. (61ನೇ ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಮೂಲಕ) ಪ್ರಸ್ತುತವೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಜಾತಿ ಧರ್ಮ ಭೇದ ವಿಲ್ಲದೆ ಮತ ಹಾಕಬಹುದು. ಆದರೆ,

ಅಪರಾಧಿಗಳು ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಮಾಂದ್ಯರು ಮತ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ.

ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ :

ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಹಾಕಲು ರೂಪಿಸಲಾದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಪಟ್ಟಿಯೇ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ, ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿರುವವರು ಮಾತ್ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಮತ ಹಾಕಲು ಅರ್ಹರು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಂದಾಯಿಸಲು ಹಾಗೂ ಮೃತರ ಹೆಸರನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ನೋಂದಣಿ ಬಯಸುವವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಕ್ಷೇತ್ರದ ಮತದಾರರ ನೋಂದಣಿ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಚುನಾವಣೆ :

ಲೋಕಸಭೆ ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ ಪ್ರತಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಅವಧಿ ಮುನ್ನ ಲೋಕಸಭೆ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಸರ್ಜನೆಗೊಂಡರೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಚುನಾವಣೆ ವೇಳಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಚುನಾವಣೆ ಎಷ್ಟು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆ. ಚುನಾವಣೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಯೋಗವೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣಾ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

ಚುನಾವಣಾ ಅಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದೆ.

1. ದಿನೇಶ್ ಗೋಸ್ವಾಮಿ ಸಮಿತಿ ರಚನೆ, ಕೆಲವು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳ ಜಾರಿ.
2. ಪಕ್ಷಾಂತರ ವಿರೋಧಿ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿ.
3. ಎರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಡೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ನಿಷೇಧ.
4. ನಾಮಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಕೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಅಪರಾಧಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಘೋಷಣೆ ಕಡ್ಡಾಯ.
5. ನಾಮಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಸುವಾಗ ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
6. ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯಮಿಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನೀಡುವ ದೇಣಿಗೆ ವಿವರ.
7. ಪಕ್ಷಗಳು ಚುನಾವಣಾ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ದೇಣಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಹಿತಿ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಇಡುವುದು ಮತ್ತು

ವಾರ್ಷಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧನೆಯ ವಿವರವನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು. 8. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಪರ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಾಗಿ ಜಾಹಿರಾತು ನೀಡಿಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ. 9. ಮತದಾನದ ವಯಸ್ಸು 21 ರಿಂದ 18ಕ್ಕೆ ಇಳಿಕೆ 10. ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರ ಬಳಕೆ. 11. ಭಾವಚಿತ್ರ ಸಹಿತ ಮತದಾರರ ಪಟ್ಟಿ ಮತಪತ್ರ ಚೀಟಿ ಜಾರಿಗೆ.

ಮತ ಹಿಂಜರಿತ (ಮತದಾನ ಕುಸಿತ)

ಚುನಾವಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಪ್ರಮಾಣ ಕುಸಿತ ಈಗ ಚರ್ಚೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವರು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಚುನಾವಣೆಗಳು ನಡೆದಾಗ ಘಟನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದಾಗ ಮತದಾನದ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ 1952 ರಿಂದ 2008 ರವರೆಗೂ ನಡೆದಿರುವ ಯಾವುದೇ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಶೇ. 79ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮತದಾನವೇ ಆಗಿಲ್ಲ. 1980 ಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು ಎಂಬ ಕಾರಣ ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರರ ಪ್ರಮಾಣ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ದೇಶ, ವಿಜ್ಞಾನ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಪ್ರಮಾಣ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಸರಿಯಾಗಿ ಮತದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಳವಳ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಮತದಾರ ಪ್ರಭು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾಗಬೇಕು

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದಿರುವ ಮತದಾರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿ ಇರುವ ನಾಯಕನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಸುಸ್ಥಿರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಮರ್ಥರು ಯಾರೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಸಮರ್ಥ ನಾಯಕರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಮತ ಚಲಾಯಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಿಕೆ ಮೆರೆಯಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವುದೇ ಆಮಿಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ, ಯೋಚಿಸಿ ಉತ್ತಮ, ದಕ್ಷ ನಾಯಕನನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಬೇಕು.

ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡದೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸದೃಢಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸವುಳ್ಳ ಭಾರತದ ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿಯುತ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಘನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತೇವೆಂದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮ, ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಭಾಷೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗದೆ ಮತ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಸ್ವೀಕರಿಸೋಣ. ಸುಭದ್ರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವರೂ ಪಾಲೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೇ ಚುನಾವಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನ ಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸಜ್ಜಾಗಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲೇ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ್ದು, ಒಂದೂಕಾಲು ಶತಮಾನದಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಅಂದಿನ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು. 1881 ರ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅರಸರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರಿಗಿನ್ನೂ ಹದಿಹರೆಯ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೇತೃತ್ವದ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಸ್ಥೆ ಆರಂಭಿಸುವ ಆಲೋಚನೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ತೀವ್ರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು 1881 ರ ಆಗಸ್ಟ್ 25 ರಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ ರಚನೆ ಬಗ್ಗೆ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದ ಆಯ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಭೂ ಮಾಲೀಕರನ್ನು

ಒಳಗೊಂಡ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆ 1881 ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 7 ರಂದು ನಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದರ ಮೊಳಕೆ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. 1923 ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಗೆ ಶಾಸನ ಬದ್ಧ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಭೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನವಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1891 ರಲ್ಲೇ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರ ಹಿರಿಯ ಶ್ರೇಣಿ ನಾಗರಿಕ ಸೇವೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿತು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಸದಸ್ಯರ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಫಲ ದೊರಕಿದ್ದು 1907 ರಲ್ಲಿ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಾಸನ ರೂಪಿಸಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ 10 ಸದಸ್ಯ ಬಲದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತು 1907 ರಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಹದಿನೈದು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ನೇಮಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿತ್ತು. 1947ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 29 ರಂದು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಸಂವಿಧಾನ ರೂಪಿಸಲು ಮಹಾರಾಜ ವಿಧಾನಸಭೆ ರಚಿಸಿದರು. ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವವರೆಗೆ ಅರಸರು ರಚಿಸಿದ ವಿಧಾನಸಭೆಯೇ ಹಂಗಾಮಿಯಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು.

ಮೊದಲ ವಿಧಾನ ಸಭೆ ರಚನೆ

ಮೊದಲ ವಿಧಾನಸಭೆ 1952 ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. 99 ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಇಬ್ಬರು ನಾಮನಿರ್ದೇಶಿತ ಸದಸ್ಯರು ಇದ್ದರು. 1953 ರಲ್ಲಿ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯ ರಚನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆ. ಇದು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಐವರು ಸದಸ್ಯಬಲ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. 1956 ರಲ್ಲಿ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯ ವಿಂಗಡಣೆಯಾದ ನಂತರ ಅದೇ ವರ್ಷ ನವೆಂಬರ್ 1 ರಂದು ನೂತನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. 1973 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದು ಮರುನಾಮಕರಣ ಆಯಿತು. ನೂತನ ವಿಧಾನಸೌಧ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ನೂತನ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಮೊದಲ ಅಧಿವೇಶನ 1956 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 19 ರಂದು ನಡೆಯಿತು. ವಿಧಾನಸಭೆ ಸದಸ್ಯರ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಧಾನಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಗಳ ಮತದಾನದ ವಿವರ

ವರ್ಷ	ಪುರುಷರು	ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರು	ಶೇಕಡ	ಮಹಿಳೆಯರು	ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರು	ಶೇಕಡ	ಒಟ್ಟು ಮತದಾರರು	ಮತ ಚಲಾಯಿಸಿದವರು	ಶೇಕಡ
1957							1,00,06,931	64,20,159	51.30%
1962	58,39,899	37,88,070	64.87%	55,13,993	29,11,216	52.80%	1,13,53,892	66,99,286	59.00%
1967	64,53,161	43,75,005	67.80%	62,16,001	36,19,414	58.23%	1,26,69,162	79,94,410	63.10%
1972	77,28,647	51,02,748	66.02%	73,55,741	41,84,091	56.88%	1,50,84,388	92,86,839	61.57%
1978	91,04,818	68,99,682	75.78%	88,08,540	59,80,287	67.89%	1,79,13,358	1,28,79,969	71.90%
1983	1,00,93,250	71,32,365	70.66%	1,00,78,883	61,13,904	60.66%	2,01,72,133	1,32,46,269	65.67%
1985	1,13,91,320	81,12,269	71.21%	1,08,90,046	68,72,429	63.11%	2,22,81,366	1,49,84,698	67.25%
1989	1,46,38,461	1,03,79,972	70.91%	1,39,85,552	89,60,070	64.07%	2,86,24,013	1,93,40,042	67.57%
1994	1,57,11,580	1,11,87,933	71.21%	1,51,23,835	99,62,033	65.87%	3,08,35,415	2,11,49,966	68.59%
1999	1,74,47,578	1,23,21,745	70.62%	1,68,36,520	1,08,72,538	66.58%	3,42,84,098	2,31,94,283	67.65%
2004	1,96,02,374	1,31,43,421	69.40%	1,89,84,380	1,19,45,017	62.92%	3,85,86,754	2,51,45,590	65.17%
2008	2,05,51,086	1,36,05,635	66.20%	1,98,12,639	1,25,01,931	63.10%	4,03,63,725	2,61,07,566	64.68%
2013	2,23,15,727	1,61,55,714	72.40%	2,13,67,912	1,50,57,361	70.47%	4,36,85,739	3,12,13,124	71.45%

2013ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಜತೆಗೆ ಇತರ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗದ ಮತದಾರರನ್ನು ಚುನಾವಣಾ ಆಯೋಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿತು. ಆ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 2100 ಇತರ ಲಿಂಗದ ಮತದಾರರಿದ್ದು, ಈ ಪೈಕಿ 49 ಜನ ಮಾತ್ರ ಮತ ಹಾಕಿದರು. ಇದರ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಶೇ 2 ರಷ್ಟಿತ್ತು.

ಸಂಖ್ಯೆ 1957 ರಲ್ಲಿ 208 ಇತ್ತು ಇದನ್ನು 1967 ರಲ್ಲಿ 216ಕ್ಕೆ ಮತ್ತು 1978 ರಲ್ಲಿ 224ಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಧಾನಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ 1957 ರಲ್ಲಿ 63 ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು 1987ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ 75ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗಲೂ ಪರಿಷತ್ತು 75 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಪೈಕಿ 25 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ವಿಧಾನಸಭೆ ಸದಸ್ಯರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ 25 ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, 7 ಜನರನ್ನು ಪದವಿಧರರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ 7 ಜನರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಒಟ್ಟು 11 ಸದಸ್ಯರನ್ನು ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳ ಅವಧಿ ವಿವರ

- ಪ್ರಥಮ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 18 ಜೂನ್ 1952-31, ಮಾರ್ಚ್ 1957.
- ದ್ವಿತೀಯ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 10 ಜೂನ್ 1957-1, ಮಾರ್ಚ್ 1962.
- ತೃತೀಯ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 15ನೇ ಮಾರ್ಚ್, 1962-28ನೇ ಫೆಬ್ರವರಿ 1967.

- ನಾಲ್ಕನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 15ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1967-14ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ 1971.
- 5ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 24 ಮಾರ್ಚ್ 1972-31 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1977.
- 6ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 17ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1978 - 8ನೇ ಜೂನ್ 1983.
- 7ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 24ನೇ ಜುಲೈ 1983 - 2ನೇ ಜನವರಿ 1985.
- 8ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 18ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1985 - 21ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ 1989.
- 9ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 18ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ 1989 - 20ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1994.
- 10ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 25ನೇ ಡಿಸೆಂಬರ್ 1994 - 22 ಜುಲೈ 1999.
- 11ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 25ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1999 - 28ನೇ ಮೇ 2004 .
- 12ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 28ನೇ ಮೇ 2004 - 19ನೇ ನವೆಂಬರ್ 2007.

- 13ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 30ನೇ ಮೇ 2008 - 3ನೇ ಜೂನ್ 2013.
- 14ನೇ ವಿಧಾನಸಭೆ:** 2013 ಮೇ 13 ರಂದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು.

ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಚುನಾವಣಾ ವೆಚ್ಚ

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಯುವುದು ನಿಯಮ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಮತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೇಗೆ ಏರುತ್ತದೋ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚ ಏರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಡೀ ಚುನಾವಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ದೊಡ್ಡ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜ. ಚುನಾವಣಾ ಯೋಜನೆ, ಕಾರ್ಮಿಕರು, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಜಾಗೃತಿ, ಭದ್ರತೆ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ.

ದೇಶ ಎದುರಿಸಿದ ಮೊದಲ ಮಹಾಚುನಾವಣೆಗೆ ಆಗ ತಗಲಿದ್ದ ವೆಚ್ಚ ಕೇವಲ ರೂ. 10.45 ಕೋಟಿ ಮಾತ್ರ ಅಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮತದಾರನಿಗೆ ಅಂದು

ತಗಲಿದ್ದ ವೆಚ್ಚ ಕೇವಲ 60 ಪೈಸೆ ಮಾತ್ರ ಆದರೆ 2009 ರ ಮಹಾಚುನಾವಣೆ ವೆಚ್ಚ ರೂ.816.67 ಕೋಟಿಗೆ ಏರಿತು. ಆಗ ಪ್ರತಿ ಮತದಾರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಖರ್ಚು ರೂ.12ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಅಂದರೆ ಮೊದಲ ಚುನಾವಣೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಸುಮಾರು 20 ಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ. ಅದು 2014ರ ವೇಳೆಗೆ 1346 ಕೋಟಿಗೆ ಏರಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವ ಪ್ರತಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಆಯೋಗ ರೂ. 28,000 ಲಕ್ಷ ರೂ. ಗಳಿಗೆ ಮಿತಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಚುನಾವಣೆ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ

ಚುನಾವಣೆ ಘೋಷಣೆಯಾದ ತಕ್ಷಣದಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ ಫಲಿತಾಂಶ ಪ್ರಕಟವಾಗುವವರೆಗೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮತದಾರರಿಗೆ ಆಮಿಷವೊಡ್ಡುವಂಥ ಯೋಜನೆ, ಘೋಷಣೆ ಪ್ರಕಟಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಬರ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಬೆಂಕಿ ಅನಾಹುತ, ಪ್ರವಾಹ, ಅಪಘಾತದಂತಹ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸರ್ಕಾರ ನಿರ್ಧಾರ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮತದಾರರ ಓಲೈಕೆಯ ಕಸರತ್ತು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧ ಇರುತ್ತದೆ.

ಚುನಾವಣೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಥವಾ ಮತದಾರರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೂ ನೀತಿ ಸಂಹಿತೆ ಜಾರಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ಆಯೋಗದ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಕೋಮು, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮದ

ಲೋಕಸಭೆ ಚುನಾವಣೆಯ ವೆಚ್ಚ ಏರಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ				
ವರ್ಷ	ವೆಚ್ಚ (ಕೋಟಿ)	ಮತದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ತಲಾ ವೆಚ್ಚ (ರೂ)	ಮತಗಟ್ಟೆಗಳು
1952	10.45	17,32,12,343	0.60	1,96,084
1957	5.09	19,36,52,179	0.03	2,20,478
1962	7.32	21,63,61,569	0.03	2,38,031
1967	10.8	25,02,07,401	0.04	2,43,693
1971	11.61	27,41,89,132	0.04	3,43,918
1977	23.04	32,11,74,327	0.07	3,73,910
1980	54.77	35,62,05,329	1.05	4,36,813
1984	81.51	40,03,75,333	2.00	5,06,058
1989	154.11	49,89,06,129	3.10	5,80,798
1992	359	51,15,33,598	7.00	5,91,020
1996	597	59,25,72,288	10	7,67,462
1998	666.22	60,58,80,192	11	7,73,494
1999	947.68	61,95,36,847	15	7,74,651
2004	1113.88	67,14,87,930	17	6,87,402
2009	846.67	71,69,85,101	12	8,30,866
2014	3,456	81,26,56,709	42.50	11,34,651

ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜನರನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ, ಮತದಾರರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕಡ್ಡಾಯ ನಿರ್ಬಂಧ

- ಕೋಮುಭಾವನೆ ಕೆರಳಿಸುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವಂತೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡಬಾರದು.
- ಸರ್ಕಾರಿ ಯಂತ್ರದ ದುರ್ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು
- ಸಚಿವರು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ

ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿರುವವರು (ನಿಗಮ-ಮಂಡಳಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು) ಚುನಾವಣೆ ಸಭೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತ ಪ್ರವಾಸ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಜಂಟಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುವಂತಿಲ್ಲ.

- ಸರ್ಕಾರಿ ಖಜಾನೆಯಿಂದ ಜಾಹೀರಾತು ನೀಡುವಂತಿಲ್ಲ.
- ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಓಲೈಸುವಂತಹ ಹೊಸ ಯೋಜನೆ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.

ಯೋಜನಾ ಚರಿದಾರರಲ್ಲ ಕೋರಿಕೆ

ಯೋಜನಾ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಚಂದಾ ಬಯಸುವವರು ಮನಿಆಡರ್ ಕಳಿಸುವಾಗ ತಮ್ಮ ಇ-ಮೇಲ್, ಫೋನ್ ನಂಬರ್ ಸೇರಿದಂತೆ, ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಅಂಚೆ ಪಿನ್‌ಕೋಡ್ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಳಗೊಂಡ ತಮ್ಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಳಾಸವನ್ನು ನಮಗೆ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಚಂದಾದಾರರು, ಮನಿಆಡರ್ ಕಳಿಸಿದ ಎಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಚೇರಿಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಸರಿ ಇದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ಚಂದಾ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚಂದಾದಾರರು ತಮ್ಮ ಯಾವುದೇ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಚೇರಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದಾಗ ತಮ್ಮ ಚಂದಾ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಯೋಜನಾ ರವಾನೆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ದೂರು ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಆಯಾ ತಿಂಗಳೇ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಂಪರ್ಕಿಸಬೇಕಾದ ಇ-ಅಂಚೆ : yojanakannada@yahoo.com ದೂರವಾಣಿ ಸಂಖ್ಯೆ : 080 25537244 (ಸೋಮವಾರದಿಂದ - ಶುಕ್ರವಾರ. ವೇಳೆ 2.00 ರಿಂದ 4.00)

ಯುಥನೆಶಿಯ - ದಯಾಮರಣ

* ಎಸ್. ಸುಶೀಲ ಚಿಂತಾಮಣಿ

ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದ
 ಶ್ರಮವೇಶದಲ್ಲ
 ರೋಗಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ
 ಕೆಲವು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು
 ವೈದ್ಯರು
 ಮಾಡದೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ.
 ಉದಾಹರಣೆಗೆ
 ಆ ರೋಗಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ
 ಕೃತಕ ಲೈಫ್ ಸಪೋರ್ಟ್
 ಮೆಷಿನ್‌ಗಳನ್ನು
 ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದು.
 ಉತ್ತಿರು ಮುಂದುವರೆಯಲು
 ಬೇಕಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು
 ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೂ,
 ಟ್ಯಾಬ್ಲೆಟ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ
 ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು
 ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೂ ಸೇರಬಹುದು.

“ದಯಾಮರಣ” ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಇತ್ತೀಚಿನ ರಿಟ್ ಪೆಟಿಷನ್ (ಸಿವಿಲ್.) 215/2005ರಲ್ಲಿಯ ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ (ರಿಜಿಸ್ಟರ್ಡ್ ಸೊಸೈಟಿ) ವಿರುದ್ಧ ಯೂನಿಯನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಮೊದಲು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀರ್ಪಿನ ನಂತರವೂ ಎಲ್ಲರ ಮನ ಕಲಕುತ್ತಿರುವ, “ನಾವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯೇ ತಪ್ಪೇ?” ಎನ್ನುವ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಹಾಕುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ.

ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಇದು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವಂತದ್ದು. ‘ಯಾವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲವೋ ಅದು ನೆಲದ ಕಾನೂನೂ ಆಗಲಾರದು’ ಎನ್ನುವುದು ಕೆಲವರ ಮತ್ತೊಂದು ವಾದ. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಮಾನವೀಯತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಇಂತದ್ದೇ ಆದ ಕಾನೂನು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ? ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬದುಕಿದವರು, ತೀವ್ರವಾದ ನೋವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಆಗದೇ, ಬದುಕಲಾಗದೇ ಇರುವವರ ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ಸತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಜೀವದಿಂದ ಇರುವವರ ಜೀವಕ್ಕೆ ಏನಾಗಬೇಕು? ಮರಣ ಒಂದೇ ದಾರಿಯೇ? ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮರಣ ಅವರತ್ತ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬರದಾದಾಗ, ಆ ಮರಣದ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸುವುದು ಎಷ್ಟು ಸರಿ ಎಷ್ಟು ತಪ್ಪು? ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕೆಲವು ಗೊಂದಲಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿನ ತೆರೆಯನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ

ಎಳೆದಿದೆ. ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಈ ತೀರ್ಪು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿ ಎನ್ನುವುದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ. ಆದರೆ ಆ ತೀರ್ಪು ಈ ದಿನದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಲದ ಕಾನೂನಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಸುಖ-ಮರಣ ಅನಾಯಾಸ ಮರಣ ಎಂದೂ ಪರಿಭಾಷಿಸುತ್ತಿರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ದಯಾಮರಣ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಘನತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಂತ್ಯವಾಗಲಾರದ ನೋವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲು ಸಾವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ/ಳೆ. ದಯಾಮರಣದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯ ನೋವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸುವ ಏಕೈಕ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾತ್ರ ರೋಗಿಯ ಸಾವಿನ ಜೊತೆಗಿನ ಭೇಟಿ ನಿಧಾನಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮ ಹತ್ಯೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ಅಥವಾ ಯಾವುದೋ ಅಥವಾ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು, ತನ್ನ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಾದಾಗ, ಬದುಕಲು ಇರುವ ಬೇರೆ ದಾರಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಕೊಡದೇ, ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ತಾನೇ ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ/ಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ನೋವಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದಯಾಮರಣದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯೇ ಮಾಡಲಾಗದ ನೋವಿನ ಜೊತೆ ಬದುಕುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಘನತೆಯಿಂದ ಸಾವನ್ನು, ತರುವ ಅಥವಾ ಸಾವನ್ನು ನಿಧಾನಿಸದ ಕ್ರಮ ಇರುತ್ತದೆ.

* ಕರ್ನಾಟಕ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವಕೀಲರು, ಅಂಕಣಕಾರರು, ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ತರಬೇತಿದಾರರು.

“ರೈಟ್ ಟು ಲಿವ್/ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು” ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ “ರೈಟ್ ಟು ಲಿವ್ ವಿತ್ ಡಿಗ್ನಿಟಿ/ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು” ಎನ್ನುವ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನೂ ತಂದ ಗೌರವ ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪಿಗೇ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದದ್ದು. ಆದರೆ ದಯಾಮರಣದ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ “ರೈಟ್ ಟು ಲಿವ್/ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು” ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ “ರೈಟ್ ಟು ಡೈ ವಿತ್ ಡಿಗ್ನಿಟಿ/ಘನತೆಯಿಂದ ಸಾಯುವ ಹಕ್ಕು” ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ತಂದಿರುವುದು ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಯವರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಐವರು ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪು ದಯಾಮರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾನೂನು ಬರಬೇಕೆಂದು ಎಂದಿರುವುದು, ಅದು ಬರುವವರೆಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಸಿವ್ ಯುಥನೇಶಿಯಾ/ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಏನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂದಿರುವುದೂ ಗಮನಾರ್ಹ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಸಮಗ್ರವಾದ ಕಾನೂನು ಬಂದಾಗ ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ನಾವು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ವೈದ್ಯರ ಅಂತಿಮ ಹಾಗೂ ನಿಖರವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಟರ್ಮಿನಲ್ ರೋಗದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಬರಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ಆಕೆ /ಆತ ಕೇವಲ ಕೃತಕ ಜೀವ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದೇ ಆದರೆ, ಮರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ / ಆತ ಕಾಯುವುದೂ ಸಂಕಟವೇ. ಈ ರೀತಿಯ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಾಗದ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ಯಾಸಿವ್ ಯುಥನೇಶಿಯಾ / ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣ ಒಂದೇ ದಾರಿ ಎನ್ನುವುದು ಈ ತೀರ್ಪಿನ ಒಂದು ಅಂಶ. ಈ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಚಂದಾಚೂಡ್ ರವರು -

“Life and deaths are inseparable. Life is not disconnected from death . To be, is to die.”

ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಬದುಕು ಮತ್ತು ಮರಣದ ಎರಡು ಮುಖಗಳ ನಗ್ನ ಸತ್ಯದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ. ಜೀವ ಇರುವುದು ಬದುಕಲು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವ ಇದ್ದೂ ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದಾಗ ಅದನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿದೆ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಿರುವುದೇ.

ಆದರೂ ಈ ಹಿಂದೆ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಗಯಾನ್ ಕೌರ್ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಟೇಟ್ ಆಫ್ ಪಂಜಾಬ್ (1996 ಎ.ಐ.ಆರ್. 946) ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಹತ್ಯೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ವರ್ಮಾರವರು “ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಸಾಯುವ ಹಕ್ಕು” ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ. ಈ ತೀರ್ಪು ಸಹ ಐದು ಜನ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಾಂವೈಧಾನಿಕ ಪೀಠದ ತೀರ್ಪೇ ಎನ್ನುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ. ಈ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಪಿ.ರತಿನಮ್ ವಿರುದ್ಧ ಯೂನಿಯನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾದ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ, ಭಾರತೀಯ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆಯ ಕಲಂ 309ನ್ನು ಅಸಂವೈಧಾನಿಕ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಿರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ತೀರ್ಪು ಹೇಗೆ ಸರಿ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಏಳಬಹುದು. ಈ ಹಿಂದಿನ ತೀರ್ಪುಗಳನ್ನು ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಅರುಣಾ ರಾಮಚಂದ್ರ ಶಾನ್‌ಭಾಗ್ ವಿರುದ್ಧ ಯೂನಿಯನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರಕರಣವನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಸಿವ್ ಯುಥನೇಶಿಯಾಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಮಹತ್ತರ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ತನ್ನ ಮೇಲಿನ ಅಮಾನವೀಯ ಲೈಂಗಿಕ

ಹಲ್ಲೆಯ ನಂತರ ಅರುಣಾ ಶಾನ್‌ಭಾಗ್ 42 ವರ್ಷಗಳು ಜೀವಶೌಶವವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದು ಎಲ್ಲರ ಮನಕಲಕುವಂತಹದ್ದು. ಸಂವಿಧಾನ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ರೀತಿ ಆಕೆ ಘನತೆಯಲ್ಲಿದೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪಿಂಕಿ ವಿರಾನಿ ಎನ್ನುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ ರಿಟ್ ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ “ಯಾರಾದರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲೇ ಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಇದು. ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಉತ್ತರವಾದರೆ ಒಪ್ಪಬಹುದು” ಎನ್ನುವಂತೆ ನಾನೂ ನೀವೂ ಎಲ್ಲರೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯದತ್ತ ನೋಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಾಗ ಬಂದದ್ದು ಒಂದು ತೀರ್ಪು. ಅಲ್ಲಿ ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸದ್ದನ್ನು ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ. ದಯಾಮರಣದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರು ಯಾರು? ರೋಗಿಯೇ? ರೋಗಿ ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಆಗ ಆ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವರು ಯಾರು? ರೋಗಿಯ ಪಾಲಕರೇ, ಬಂಧುಗಳೇ, ಮಿತ್ರರೇ, ಆಜ್ಞಾನಪಾಲಕರೇ ಇವರ ನಿರ್ಧಾರ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿ. ಅದು ಅವರವರ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿದ್ದರೆ? ದುರದೃಷ್ಟಕರವೆಂದರೆ ರೋಗಿಗೆ ತನಗೆ ಸಂಕಟ ಇರಲಿ ನೋವಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ - ಇಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತ ಶವದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜೀವ ಇರುವಾಗ, ಯಾವುದೇ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ರಮದಿಂದಲೂ, ಒಂದು ಮನುಷ್ಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾಳಜಿ ಕೊಟ್ಟಾಗಲೂ ಆ ಜೀವ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆದಾಗ, ದಯಾಮರಣದ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲರದ್ದೂ. ಹಾಗೆಂದು ಆ ಜೀವವನ್ನು ಸಾವಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಕೊಲೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಪಶ್ನೆ. ದಿನ ನಿತ್ಯ ಬೆಳಗಾದರೆ ತರಕಾರಿಯ ಹಾಗಿರುವ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಗಿನ ಕೆಳಗೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು “ಇನ್ನೂ ಉಸಿರು ನಿಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ” ಎಂದು ಸುತ್ತಲಿನವರು ದಿಕ್ಕಿಟ್ಟಾಗ ದಯಾಮರಣವಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೇನು

ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಅರುಣಾ ಶ್ಯಾನಭಾಗರನ್ನು ತರಕಾರಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಹೃದಯರು ಇದ್ದರು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರುಣಾರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸುತ್ತ ಯಾರಾರು ಇದ್ದಾರೆ? ಅವರ ಆರೈಕೆ ಹೇಗೆಲ್ಲ ಆಗುತ್ತಿದೆ? ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ? ವಯಸ್ಸಾದ ಹಲವಾರು ತೀವ್ರವಾದ ಖಾಯಿಲೆಗಳಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಟರ್ಮಿನಲ್ ರೋಗಿಗಳು, ಮಲಗಿಸಿದ್ದಲ್ಲೇ ಮಲಗಿದ್ದು ಊಟ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಊಟ ಮಾಡುವ, ಊಟ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಕೇಳದಿರುವ, ಮಲಗಿದಲ್ಲೇ ಮಲ ಮೂತ್ರ ಸಂಭವಿಸಿ, ಸುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುವವರೂ ಇರುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ನಾಳೆ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲರೂ ದಯಾ ಮರಣ ಬೇಡಿದರೆ? ಸಂವಿಧಾನ ಯಾವ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬಲ್ಲದು?

ಮುಖ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, “ನೀನು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಉಳಿದೆ ಎಂದು ನಿನಗೆ ದಯಾಮರಣ ಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ನೋವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು, ಆ ನೋವಿನಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರತರಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನೋವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ನಮಗಿರುವ ದಾರಿ ಇದೊಂದೇ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ” ಎನ್ನುವುದು ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಅರಿವು.

“ನೋವು ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟೇ, ಅದು ಹೀಗೇ” ಎನ್ನುವುದರ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಯಾರೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹುಡುಕಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಯಾರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ನೋವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರವರಿಗೇ ಬಿಡುವುದು ಸರಿಯೇ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಪ್ಯಾಸಿವ್ ಯುಥನೆಶಿಯಾವನ್ನು / ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದಾದರೆ ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡು ಯಾರೆಲ್ಲ ಕ್ರೂರದಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸಬೇಕಿದೆ..

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಕಾನೂನನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾದರೆ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದಯಾಮರಣದ ಕೋರಿಕೆ ಆ ರೋಗಿಯಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕು, ಆ ರೋಗಿಗೆ ತಾನು ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವುದರ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಅರಿವು ಇರಬೇಕು ಎಂದಿದೆ. ನೆದರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್ ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾನೂನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿದ ದೇಶವಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳು ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಇನ್ನೂ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ ಪ್ರಕರಣದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳೇ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯ. ಈ ಸೂತ್ರಗಳು ದಯಾಮರಣದ ಬೇಡಿಕೆ ರೋಗಿಯಿಂದಲೇ ಬರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಲಾರದ ಕೋಮಾ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೋಗಿಯೂ ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಆಕೆಯ/ಆತನ ಪರವಾಗಿ ಬೇರೆಯವರು ಈ ದಯಾಮರಣದ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಬಹುದು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಿರುವುದು ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ನಿಲವು. ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗೆ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವೈದ್ಯರು ಮಾಡದೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಆ ರೋಗಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕೃತಕ ಲೈಫ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ಮೆಷಿನ್‌ಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸುವುದು. ಉಸಿರು ಮುಂದುವರೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೂ, ಟ್ಯೂಬುಗಳ ಮೂಲಕ ಆಹಾರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದೂ ಸೇರಬಹುದು. ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಾಣ ತೆಗೆಯುವ ಆಯುಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸದೇ ಇರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವುದರ ಚಿಂತನೆಯ ಪ್ರತಿರೂಪವೇ ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪು, ಸಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದಲ್ಲಿ ಸಾವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಔಷಧಿ, ಆಹಾರ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಹಾಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ, ಸಾವಿನ ಘಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗಾದರೂ ಮುಂದುವರೆಯಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನೋವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ ಎನ್ನುವುದೂ ಕೆಲವರ ವಾದ. ಏನೇ ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಸಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದ ಕಡೆ ಒಲವು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕೊಲೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ, ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸಾಯಬಹುದಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬೇಗನೇ ಸಾಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣವೂ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಕೊಲೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೂ ಹಲವರಲ್ಲಿ ಏಳಬಹುದು. ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಜೀವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಯಾರೂ

ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಬಂದಾಗ ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಅವರ ನೋವು ಕಡಿಮೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಾಗ, ಅವರು ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಆಗುತ್ತಿಲ್ಲ, ಪರಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ, ರೋಗವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಿದ್ದರೆ ತಾವು ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯ ತಮ್ಮ ಘನತೆಗೆ ಈಗ ಜೀವದಿಂದ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚ್ಯುತಿ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾದಾಗ ದಯಾಮರಣದತ್ತ ವಾಲಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು ಎನ್ನುವ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಪ್ಪು ಇದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ರೋಗಿಯ ಸಂಕಟವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮದ್ದಿಲ್ಲ. ರೋಗಕ್ಕೆ ಸಾವು ಒಂದೇ ಮದ್ದು ಎಂದಾದಾಗ, ಸಾವಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಾ ಕೂತಾಗ, ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ನೋವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋದಾಗ ತಮಗೆ ದಯಾಮರಣ ಕರಣಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುವ ಮರಣಶಾಸನದಂತೆ, ತನಗೆ ಸಾವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದುದರ ಬಗ್ಗೆಯೂ “ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್” ಮಾಡಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕಾಮನ್ ಕಾಸ್ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವುದೂ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ವಿಷಯ. ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಎನ್ನುವುದು ಲಿಖಿತಮೂಲಕವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ತಾನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿ ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ, ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಟರ್ಮಿನಲ್ ರೋಗದ ಕಾರಣದಿಂದ, ತಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಲಾಗದ, ತಾನೊಂದು ತರಕಾರಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ, ತನಗೆ ಸಾವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಕೊಡುವ ದಾಖಲೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸುವ ದಾಖಲೆ, ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲೇನಿದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿದರೆ:-

1) ಮಾರ್ಚ್ 9 2018ರ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಟರ್ಮಿನಲ್ ರೋಗದಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ “ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್” ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿದೆ.

(ಅ) ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಹಿಂದಿನ ತೀರ್ಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಚ್ 2018ರ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ತರ ಅಂಶಗಳು:-

1) ಗ್ಯಾನ್ ಕೌರ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಘನತೆಯಿಂದ ಸಾಯುವ ಹಕ್ಕು ಇದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಇದೆ. ಪರ್ಸನ್ ಇನ್ ಪಿ.ವಿ.ಎಸ್. (ಪರ್ಮನೆಂಟ್ ವೆಜಿಟೇಟಿವ್ ಸ್ಟೇಜ್) ಗೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಸಾವಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೀರ್ಪುಗೊಳಿಸಬಹುದಾದರೆ, ಅದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ/ರೋಗಿಯ ನರಳಿಕೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಗ್ಯಾನ್ ಕೌರ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾಸಿವ್ ಯುಥನೆಶಿಯಾ ಬಗ್ಗೆ ಕಾನೂನು ಬರುವವರೆಗೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಅರುಣಾ ಶಾನ್ಭಾಗ್ ಕೇಸಿನ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿಗಳು “ಕಾನೂನು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ” ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ನಿಲುವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಗ್ಯಾನ್ ಕೌರ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಏರ್ ಡೇಲ್ ಪ್ರಕರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದೇ ಹೊರತು, ಏರ್ ಡೇಲ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಅರುಣಾ ಶಾನ್ಭಾಗ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ಗ್ಯಾನ್ ಕೌರ್ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಏರ್ ಡೇಲ್ ಪ್ರಕರಣದ ತೀರ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

2) ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಸಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಅರುಣಾ ಶಾನ್ಭಾಗ್ ತೀರ್ಪಿನ ನಂತರ ಲಾ ಕಮಿಷನ್ ತನ್ನ 241ನೇ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸಕರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಕಾನೂನು ಮೂಡಿಬಂದಿಲ್ಲ. 3) ಒಬ್ಬ ರೋಗಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ತನಗೆ ಮುಂದೊಮ್ಮೆ ಕೊಡಬಹುದಾದ ಮುಂದುವರಿದ ಆರೈಕೆಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸವಲತ್ತಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಆ ರೋಗಿ, ಅದೇ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಡೈರೆಕ್ಟಿವ್‌ನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲೇಬೇಕು. 4) ಮನುಷ್ಯ ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹೋದಾಗ ಸಂವಿಧಾನದ ಪರಿಚ್ಛೇದ 21 ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ “ಬದುಕುವ

ಹಕ್ಕು” ಎನ್ನುವುದನ್ನು “ಘನತೆಯಿಂದ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕು” ಎನ್ನುವ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಇದರ ಮುಂದುವರಿದ ಅರ್ಥ ಸರಿಹೋಗಲಾರದ, ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ, ಈ ಖಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಹಿಂಬರಲಾರದ ‘ಟರ್ಮಿನಲ್ ಇಲ್’ ರೋಗಿಗಳ ‘ಪಿ.ವಿ.ಎಸ್’ ರೋಗಿಗಳ ಸಾಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಯಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. 5) ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೋಗಿಯ ರೈಟ್ ಆಫ್ ಸೆಲ್ ಡಿಟರ್ಮಿನೇಷನ್/ ಸ್ವ-ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮನ್ನಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

(ಇ) ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಡೈರೆಕ್ಟಿವ್/ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು :

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳು

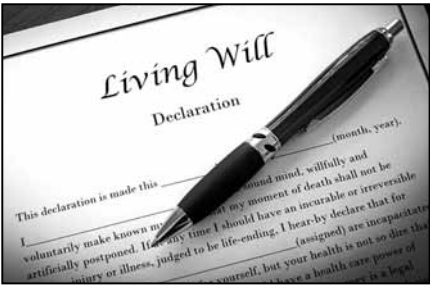
1) ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಡೈರೆಕ್ಟಿವ್/ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ಮುನ್ನೆಚ್ಚರಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿಯನ್ನು, ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಡೈರೆಕ್ಟಿವ್/ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 2) ಟರ್ಮಿನಲ್ ಇಲ್ ರೋಗಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೆರವು ಕೊಟ್ಟರೂ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಲಾರದು ಎನ್ನುವ ಖಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವೈದ್ಯರು ಬಂದಾಗ, ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು, ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ವೈದ್ಯರು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯವರು ಹಾಸ್ಪಿಟಲ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು. ಹಾಸ್ಪಿಟಲ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ವಿಷಯವನ್ನು ರೋಗಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಮತ್ತು ರೋಗಿಯ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ ಡಾಕ್ಟರ್ ಜೊತೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಮುಂದುವರಿದ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಅಥವಾ ಲೈಫ್ ಸಪೋರ್ಟ್‌ಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದಾಗ ಆಗಬಹುದಾದ

ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಲಿಖಿತ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಆಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ನಂತರ ರೋಗಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಸ್ಪಿಟಲ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡಿನವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಸಂಬಂಧಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. 3) ಒಂದು ವೇಳೆ ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡಿನವರು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣ ರೋಗಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರೆ, ಈ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕೂಡಲೇ ಒಂದು ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಚೀಫ್ ಡಿಸ್‌ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಆಫೀಸರ್ ಚೇರ್ಮನ್ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ಬೋರ್ಡಿನಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ ಮೆಡಿಸಿನ್, ಕಾರ್ಡಿಯಾಲಜಿ, ನ್ಯೂರಾಲಜಿ, ನೆಫ್ರಾಲಜಿ, ಸೈಕಿಯಾಟ್ರಿ / ಆಂಕಾಲಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರೂ, ಕ್ರಿಟಿಕಲ್ ಕೇರ್ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಭವ ಉಳ್ಳ ತಜ್ಞರೂ ಇರಬೇಕು. ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕನಿಷ್ಠ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ವೃತ್ತಿ ಅನುಭವ ಇರಬೇಕು. ಈ ಬೋರ್ಡಿನ ಸದಸ್ಯರು ರೋಗಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ರೋಗಿಯ ಮೆಡಿಕಲ್ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಆಸ್ಪತ್ರೆಯವರು ಕೊಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಈ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡಿನ ಚೇರ್ಮನ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ (ಜಿ.ಎಂ.ಎಫ್.ಸಿ.) ಮತ್ತು ರೋಗಿಯ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. 4) ಜಿ.ಎಂ.ಎಫ್.ಸಿ.ರವರು ಕೂಡಲೇ ವಿಳಂಬ ಮಾಡದೇ ರೋಗಿಯನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಬೇಕು. ರೋಗಿಯ ಮೆಡಿಕಲ್ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ರೋಗಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ ನಡೆಸಿ, ತನಗೆ ಸೂಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸರಿ ಎನಿಸಿದರೆ ಮೆಡಿಕಲ್ ಬೋರ್ಡಿನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತಾನೂ ಸಮ್ಮತಿಸಬಹುದು. 5) ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಬೋರ್ಡಿನ ಸದಸ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ನೇಮಿಸಿದ ಬೋರ್ಡಿನ ಸದಸ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ರೋಗಿಯ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ರೋಗಿಗೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ದಯಾಮರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಿಟ್

ಹಾಕಬಹುದು. 6) ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ದ್ವಿಸದಸ್ಯ ಪೀಠ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಮಿಟಿಯನ್ನೂ ನೇಮಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಮಿಟಿಯಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ ಮೆಡಿಸಿನ್, ಕಾರ್ಡಿಯಾಲಜಿ, ನ್ಯೂರಾಲಜಿ, ನೆಫ್ರಾಲಜಿ, ಸೈಕಿಯಾಟ್ರಿ / ಆಂಕಾಲಜಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಜ್ಞರೂ, ಕ್ರಿಟಿಕಲ್ ಕೇರ್ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅನುಭವ ಉಳ್ಳ ತಜ್ಞ ವೈದ್ಯರು, (ಪ್ರತಿ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಮೂವರು ವೈದ್ಯರಂತೆ) ಇರಬೇಕು. ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರದ ವಕೀಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ರೋಗಿಯ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ತನ್ನ ತೀರ್ಪನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. 7) ಇವೆಲ್ಲದರ ನಂತರ ರೋಗಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ವೈಟಲ್ ಸಪೋರ್ಟನ್ನು ಹಿಂಪಡೆದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಈ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಡಿಜಿಟಲ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಪೇಪರಿನ ಭೌತಿಕ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ರೋಗಿ ತೀರಿಹೋದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ನಾಶ ಪಡಿಸಬಹುದು.

(ಆ) ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಬಗ್ಗೆ

1. ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ನೋಟರಿ ಆಗಿರಬೇಕು. ದಾಖಲೆಗೆ ಎರಡು ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿರಬೇಕು. ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಈ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ/ಳೆ ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಮಾಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಖಚಿತವಾಗಬೇಕು. ಜೀವವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸದರೆ ಆ ರೋಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದೂ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು. ನುರಿತ ವೈದ್ಯರ ತಂಡದ ತೀರ್ಮಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ಇವೆಲ್ಲ ಆಗಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯದ್ದೇ

ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ವೈದ್ಯ ತನ್ನ ಧರ್ಮದ ಕಾರಣದಿಂದ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂಜರಿದರೆ, ಆ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮಾತ್ರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. 2) ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ / ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ ಡಿರೆಕ್ಟಿವ್ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಕಾನೂನು ಬರಲೇ ಬೇಕಿದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ದಯಾಮರಣದ ವಿರುದ್ಧ ಇರುವ ಕಾಳಜಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಬಲ್ಲದು. 3) ಒಂದುವೇಳೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಆ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವೈದ್ಯರು ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಗ, ಅಂತಹ ವೈದ್ಯರ ಅಥವಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಿವಿಲ್ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. 4) ಒಬ್ಬ ರೋಗಿಯ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ಪ್ರಕಾರ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳು/ನೆಕ್ಸ್ಟ್ ಫ್ಯಂಡ್ ಉಚ್ಚನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಲಿವಿಂಗ್ ವಿಲ್ ನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಉ) ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾನೂನು ಬರುವವರೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದೇನು?

ದಯಾಮರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಗ್ರ ಕಾನೂನು ಬರುವವರೆಗೆ ಮಾರ್ಚ್ 2018ರ ತೀರ್ಪಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಆಯಾಮದಲ್ಲೂ ಚಿಂತಿಸಿ ಜೀವ ಮತ್ತು ಮರಣದ ಘನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಳೆ ಎಳೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿರುವುದು ಈ ತೀರ್ಪಿನ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶ. □

ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌರ ಮೈತ್ರಿ

ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌರ ಮೈತ್ರಿ, ಸೌರ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿರುವ ದೇಶಗಳ ನಡುವಿನ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೀಸಲಾದ ವೇದಿಕೆ ಎನಿಸಿದೆ. ಸೌರಶಕ್ತಿ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕೆಂಬ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಗುರಿ ಸಾಧಿಸಲು ದ್ವಿಪಕ್ಷೀಯ, ಬಹುಪಕ್ಷೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಉದ್ಯಮಗಳು, ಕಾರ್ಪೊರೇಟ್‌ಗಳು ಈ ವೇದಿಕೆ ಮೂಲಕ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸುರಕ್ಷಿತ, ಅನುಕೂಲಕರ, ಮಿತವ್ಯಯದ, ಸುಸ್ಥಿರವಾದ ಸೌರಶಕ್ತಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಈ ವೇದಿಕೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಭೂಮಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇಶಗಳು

ನಿಮನಿದು ತಿಳಿದಿಯೇ?

ಸೌರಶಕ್ತಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷ ಸೌರ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕೊರತೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ದೇಶಗಳು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಮಿತವ್ಯಯದ ಸೌರಶಕ್ತಿ, ವಿದ್ಯುತ್‌ಚ್ಚಕ್ತಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಈ ವೇದಿಕೆ ಮೂಲಕ ಈ ದೇಶಗಳು ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನವೆಂಬರ್ 30, 2015ರಂದು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆ ಹವಾಮಾನ ಬದಲಾವಣೆ ಸಮಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ನರೇಂದ್ರ ಮೋದಿ ಹಾಗೂ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಅಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಹಾಲಂಡ ಅವರು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸೌರ ಮೈತ್ರಿ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಭೂ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸುಮಾರು 120 ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಈ ಮೈತ್ರಿಯ

ಸದಸ್ಯರಾಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯಾ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ, ಚಿಲಿ ಹೀಗೆ 56 ದೇಶಗಳು ಸೌರ ಮೈತ್ರಿ ಚೌಕಟ್ಟು ಒಪ್ಪಂದಕ್ಕೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸಹಿ ಹಾಕಿವೆ.

ಈ ಮೈತ್ರಿ 2016ರ ಜೂನ್ 30, ರಂದು ಸೌರ ಇಂಧನ ಶಕ್ತಿಗಾಗಿ ಹಣಕಾಸು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸುವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ

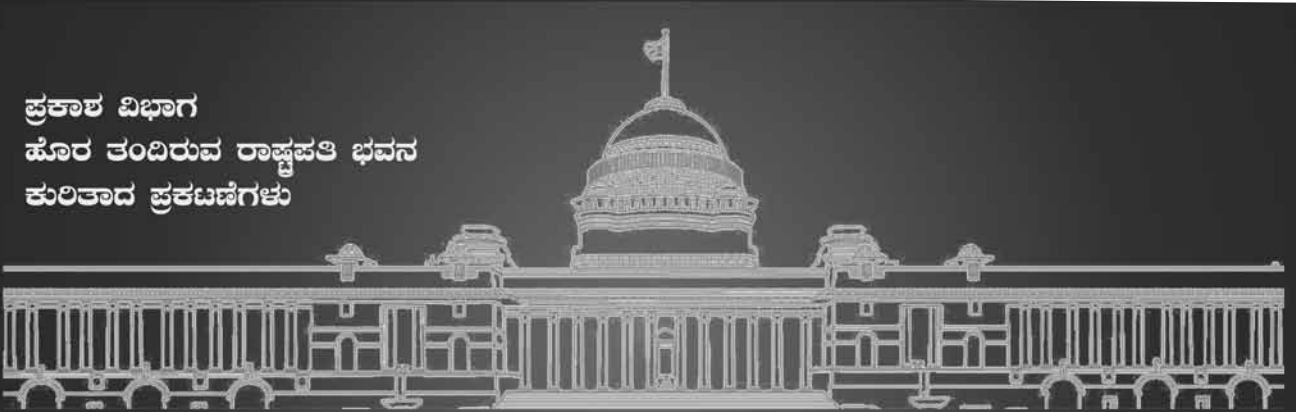

ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶ್ವ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಜೊತೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಬಿಲಿಯನ್ ಅಮೆರಿಕನ್ ಡಾಲರ್ ಮೊತ್ತದ ಹಣವನ್ನು 2030 ಇಸವಿ ವೇಳೆಗೆ ಹೂಡುವ ಗುರಿ ಹೊಂದಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಕಾಶ ವಿಭಾಗ

ಹೊರ ತಂದಿರುವ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನ ಕುರಿತಾದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು

ಪುಸ್ತಕಗಳ ಖರೀದಿಗಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ:
ಯೋಜನಾ-ಕನ್ನಡ
 ಮೊದಲನೆಯ ಅಂತಸ್ತು, 'ಎಫ್'ವಿಂಗ್,
 ಕೇಂದ್ರೀಯ ಸದನ, ಕೋರಮಂಗಲ,
 ಬೆಂಗಳೂರು - 560 034.
 ದೂರವಾಣಿ : 080 - 25537244.
 E-mail : kannada-yojana@gov.in

ರೋನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ವಿಧಾನ ಸಭೆಗೆ ಮತದಾನ ಮೇ 12 ರಂದು ಒಂದೇ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿದ್ದು, ಮೇ 15 ರಂದು ಮತಗಳ ಎಣಿಕೆ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಲಿದೆ. ಆಯೋಗವು ಏಪ್ರಿಲ್ 17 ರಂದು ಚುನಾವಣೆ ಕುರಿತ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಹೊರಡಿಸಲಿದೆ. ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ನಾಮಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಕೆಗೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 24 ಕೊನೆಯ ದಿನವಾಗಿದ್ದು, ನಾಮಪತ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆ ಕಾರ್ಯ ಏಪ್ರಿಲ್ 25 ರಂದು ನಡೆಯಲಿದೆ. ನಾಮಪತ್ರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯಲು ಏಪ್ರಿಲ್ 27 ಕೊನೆಯ ದಿನವಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯ ಚುನಾವಣಾ ಆಯುಕ್ತ ಪತ್ರಿಕಾಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ 224 ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಮತಯಂತ್ರಗಳನ್ನು (ಇವಿಎಂ) ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವಿಎಂಗಳ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಅವುಗಳ ಜತೆಗೆ ಮತ ದೃಢೀಕರಣ ರಸೀದಿ ಯಂತ್ರ (ವಿ.ವಿ. ಪ್ಯಾಟ್)

ವಾರ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷ

ಬಳಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವಿಎಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯ ಭಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮತದಾರರಿಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲಿದೆ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದರು.

ಕೇಂದ್ರೀಯ ಸಶಸ್ತ್ರ ಪಡೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಮೂಲಕ ಮತದಾರರು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ, ಪಂಗಡಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರು ಹಾಗೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭಯ, ಹಿಂಜರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮತಗಳಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಮತ ಚಲಾಯಿಸಲು ಬರುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಾಲ ಇರಲಿದೆ.

ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ

ಪ್ರತಿ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಭದ್ರತೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಅವರು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಕಳೆದ ಬಾರಿ ಇದ್ದ 52,034 ಮತಗಳಿಗೆ ಈ ಬಾರಿ ಶೇ. 9 ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮತಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಒಟ್ಟು 56,696 ಮತಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣದಲ್ಲಿರುವ ಉಮೇದುದಾರರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ, ಮತದಾರರ ಭಾವಚಿತ್ರ ಇರುವ ಮತದಾರರ ಸ್ಲಿಪ್ ವಿತರಣೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಯೋಗವೇ ನಡೆಸಲಿದೆ. ಚುನಾವಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಯುಕ್ತರಾದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮತದಾರರು ಇರುವ ಪ್ರತಿ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಚುನಾವಣೆಯ ವಿವರ ಒಳಗೊಂಡ ಪುಸ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಮತದಾರರ ಸ್ಲಿಪ್ ಜೊತೆಗೆ ತಲುಪಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಆಯುಕ್ತರು ತಿಳಿಸಿದರು. □

Subscription Coupon

[For New membership /Renewal/Change of Address]

I want to subscribe to :

Yojana / Kurukshetra / Ajkal / : 1 yr. Rs.230/-; 2 yrs, Rs.430/- ; 3 yrs, Rs.610/-

Bal Bharati : 1 yr. Rs.160/-; 2 yrs, Rs.300/- ; 3 yrs, Rs.420/-

(Circle the magazine of your choice and the period of subscription)

DD/PO/MO No. _____ date _____

Name (in block letters) : _____

Subscriber's profile : Student / Academician / Institution / Others

Address : _____

PIN : _____

The amount may kindly be sent in the form of D.D. It should be drawn in favour of ADG (I/C), Publications Division, Min. of I & B, GOI and payable at New Delhi. The D.D. along with duly filled coupon may kindly be sent to The Business Manager (Journals), Publications Division, Ministry of Information & Broadcasting, Room No. 48-53, Sookna Bhawan, CGO Complex, Lodhi Road, New Delhi * 110 003.

Please allow us 4 to 6 weeks for the dispatch of the first issue.

P.S. : For Renewal / change in address, please quote your subscription number

To Subscribe Online

Log on to

<http://publicationsdivision.nic.in/>,
in collaboration with bharatkosh.gov.in